

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU SOSYAL
KOOPERATİFÇİLİK KAPSAMINDA
İSRAFIN ÖNLENMESİNE YÖNELİK
UYGULAMALARIN ARAŞTIRILMASI VE
YAYGINLAŞTIRILMASI ALT
KOMİSYONU
TUTANAKLARI

30 Haziran 2022 Perşembe

KONU:

- Tarım ve Orman Bakanlığı temsilcilerinin “İsrafa konu gıdaların, gıda atıklarının yem olarak değerlendirilmesi” konulu sunumu
- Tarım ve Orman Bakanlığı temsilcilerinin “Orman yangınlarıyla mücadele metotları ve yangın sonrası toprakta meydana gelen fiziksel ve kimyasal değişiklikler ile toprağın iyileştirilmesi” konulu sunumu
- Ticaret Bakanlığı temsilcilerinin “Hal yönetimi ve hal atıklarının değerlendirilmesi” konulu sunumu
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temsilcilerinin “Atık türleri, atıkların sanayide kullanımına ilişkin teknolojik yenilikler ve Bakanlığın ve ilgili kuruluşların destekleri” konulu sunumu

30 Haziran 2022 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.36
BAŞKAN: Arzu AYDIN (Bolu)

●

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Alt Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer katılımcılar, değerli basın mensupları; yeterli çoğunluğumuz vardır.

Sosyal Kooperatifçilik Kapsamında İsrafın Önlenmesine Yönelik Uygulamaların Araştırılması ve Yaygınlaştırılması Alt Komisyonumuzun 6'ncı Toplantısı'nı açıyor, tüm katılımcılara ayrı ayrı hoş geldiniz diyorum.

Toplantımıza başlamadan önce, evvel kendi ilim Bolu'da ve tüm Batı Karadeniz Bölgesi'nde aşırı yağışlar üzerine yaşanan sel baskınları nedeniyle tüm milletimize ve devletimize geçmiş olsun dileklerimizi iletiyoruz. Her afette olduğu gibi canla başla çalışan hem vatandaşlarımıza hem de tüm kurum yetkililerine ve personelimize ayrı ayrı teşekkür ediyorum, Allah yâr ve yardımcıları olsun inşallah.

Alt Komisyonumuzun çalışmaları süresince sosyal hizmet sunumu ve dezavantajlı grupların desteklenmesi amacıyla faaliyette bulunan sosyal kooperatifler ile bunların israfın önlenmesindeki yeri konusunda ilgili bakanlık, kurum temsilcileri ve paydaşlardan bilgi alınması suretiyle taleplerin ayrıntılı bir şekilde değerlendirilebilmesi, ülkemizde ve dünyada iyi uygulama örneklerinin neler olduğunun incelenmesi, idari veya mevzuat yönünden yapılması gerekenlerin belirlenmesi ve son olarak illerdeki kooperatifçilik faaliyetlerinin yerinde incelenmesi amacıyla 5 toplantı ile Ankara, İzmir ve Çanakkale olmak üzere 3 ilimizde yerinde inceleme gerçekleştirilmiştir.

Geçen hafta yaptığımız toplantımızda, dilekçe sahibi ve proje uygulayıcılarından eski Kayapınar Kaymakamı ve Belediye Başkan Vekili, şimdi Bulancak Kaymakamı Ünal Koç ile sosyal girişimci ve Şef Ebru Baybara Demir ve Çevre Mühendisi Proje Koordinatörü Eda Çetinkaya Dalgıç'tan ilgili projenin safahatını; akademisyenler, Profesör Doktor Binnaz Zeynep Zaimoğlu ve Profesör Doktor Şule Orman ile Ziraat Yüksek Mühendisi Gökhan Sivash'dan konu hakkında yaşanan güncel gelişmeler ile hal ve pazar yeri artıkları ile orman artıklarının değerlendirilmesi üzerine yapılan sunumları dinledik.

Toplantımıza katılan bakanlık temsilcilerimiz, sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında ormanların imar ve ıslah edilmesi, kültürel bakımı ve gençleştirilmesi, gerçek ve tüzel kişilerin özel ağaçlandırma, imar, ihya, erozyon kontrolü çalışmaları, orman yangınlarıyla mücadele çalışmaları ve özellikle yangın sonrası toprakta meydana gelen fiziksel ve kimyasal değişiklikler ile toprağın iyileştirilmesi, il ve ilçelerin günlük sebze ve meyve ihtiyacını karşılayan haller ve hal artıklarının değerlendirilmesi konusunda yapılan ve yapılabilecek çalışmalar ile hallerin yönetimi ve hal komisyonları ile bahsi geçen konuların sosyal kooperatifçilik kapsamında değerlendirilmesi; gıda, plastik, bitkisel yağ ve orman atıklarının geri dönüşümü süresince kullanılan teknolojiler ile yaşanan teknolojik değişiklikler, üniversiteler, TÜBİTAK ve diğer paydaşlarla iş birliği sonucu geliştirilen yerli ve millî makine ve teçhizatlar ile bu ürünlere ilişkin alınan patent, markalar ve bu konuda yapılan çalışmalar ve genel olarak yapılan projelere verilen hibe ve destekler, pazar yeri, hal ve orman artıklarının değerlendirilmesi ve bu konuda ülkemizde belediyeler tarafından yapılan çalışmalar konularında Komisyonumuz kısaca bilgilendirilmiştir.

Yaptığımız bu toplantıda belirlenen gündem konularının daha ayrıntılı ele alınabilmesi ve yaşanan güncel gelişmeler hakkında yeni bir komisyon toplantısının yapılacağı, bu toplantıda ilgili bakanlık ve kuruluşlardan yukarıda belirlenen konular hakkında bir sunum hazırlanarak Komisyonumuzun bilgilendirilmesi talep edilmiştir. Bugün, bu amaçla toplanan alt komisyonumuz Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye Belediyeler Birliği tarafından yapılacak sunumları dinleyecektir.

Tabii, sunumlara başlamadan önce, daha evvel de yaptığımız gibi katılımcılarımızın kendilerini tanıtımalarını isteyelim.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tekrar hepinize hoş geldiniz diyorum ve hemen gündeme geçelim.

Tarım ve Orman Bakanlığı temsilcilerimizin sunumundan başlayalım, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI EBUBEKİR GİZLİĞİDER – Arkadaşlarımız direkt başlayabilir Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YEM DAİRE BAŞKANI MEHMET EMİN TURGUT – İsrafa konu gıdaların, gıda artıklarının yem olarak değerlendirilmesi konusunda kısa bir sunumum olacak.

Genel olarak, dünyadaki gıdaların üçte 1'inin israf edildiği, her yıl ortalama, dünya genelinde 931 milyon ton israf edildiği, Avrupa Birliğinde 88 milyon ton, ülkemizde ise 18-19 milyon ton civarında israf edildiği Birleşmiş Milletler Gıda İsrافی Raporu'na göre belirtilmektedir. Ancak ülkelerin geneli için söylemek gerekirse, kayıtların sağlığı konusu net değildir, sağlıklı şekilde tutulmamaktadır.

Çöpe giden gıdalla birlikte su, enerji, toprak ve benzeri değerlerimiz de bununla birlikte kaybolmaktadır. Ayrıca, çevre sağlığı olumsuz etkilenmektedir. Gıda artıklarının çöplüklerdeki bozulmalarından kaynaklı olarak doğal hayat ve yer altı suları tehdit altında kalmaktadır.

2030 yılı içerisinde gıda israfının yıllık 2,1 milyar tona çıkacağı ve bu israfın parasal olarak da 1,5 trilyon dolara tekabül edeceği tahmin edilmektedir. Şimdi, gıda israfına bakacak olursak genelde işletmelerden kaynaklandığını söyleyebiliriz; yemek üretim tesisleri, toplu yemek üretim yerleri, oteller, hazır gıda işletmeleri, zincir marketler, toptan satış yerleri ve haller gibi işletmeler ağırlıktadır.

Genel anlamda, 3 tip israfı konu atık söz konusudur: İnsan tüketimine sunulan ancak herhangi bir sebepten dolayı tüketilmeyen gıdalar, gıda üreten işletmeler tarafından insan gıdası olarak üretilen ancak ticari veya başka sebeplerden dolayı -bunlar şekilsel bozukluk, ambalaj ve benzeri sebepler olabiliyor- tüketim arzından vazgeçilen gıdalar, ayrıca son tüketim tarihi ve tavsiye edilen tüketim tarihi geçmiş gıdalardır. Şimdi, bu gıda israfını yemle ilişkilendirecek olursak yem tanımına bakmak gerekiyor. 5996 sayılı Kanun'a göre yem, hayvanların ağız yoluyla beslenmesi amacıyla kullanılan işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş, yem katkı maddeleri dâhil her türlü madde veya üründür. Toplumda, genelde, insanların yemediği her şeyin yem olarak kullanılabileceği gibi bir algı var ama yem tanımı bunu sınırlandırmaktadır. Ancak bir ürünün yem olarak kullanılabilmesi için de yem maddeleri kataloğu, yem maddeleri kayıt listesi ve yem katkı madde listesinde kayıtlı olması gerekiyor. Burada da Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu hâlde mevzuatlarımız yürümektedir.

Gıda artıklarının; gıda amaçlı yetiştirilen çiftlik hayvanları, evcil kedi, köpek ve süs hayvanları, sokak, barınak ve yaban hayvanlarının, yem amaçlı üretilen böcek, solucan ve kurtçukların beslenmesinde kullanılabileceği öngörülmektedir. Böcek konusuna da kısaca değinmek istiyorum. Şu

anda dünyada çok fazla kullanılan bir materyal değil ancak protein kaynaklarının yeterli olmaması sebebiyle böcek proteinlerinin kullanımı konusunda dünyada ciddi manada çalışmalar var. Daha tam olarak oturmuş değil, Avrupa Birliğinde bu iş başlangıçta. Biz de Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Yem Daire Başkanlığı olarak bu konuyla ilgili bir çalışma başlattık ama daha çok başındayız. Gıda artıklarının bu böceklerin beslenmesinde kullanılması konusunda bir çalışmamız mevzuat çerçevesinde olacaktır.

Şöyle, kısaca bunu da izah etmek gerekirse; şimdi, bu artıklar neden kullanılmıyor, bunu kısıtlayan şartlar nelerdir? Şimdi, yemek artıkları ve benzeri gıda artıklarının nem oranı çok yüksek olduğu için ciddi bozulmalara sebep olup mikrobiyal ve toksik açıdan hayvan sağlığına zararlı olabiliyorlar. Hedef hayvanın doğru belirlenmesi gerekiyor çünkü hedef hayvanın fizyolojisi farklı olacaktır; kedinin, köpeğin fizyolojisi ile kanatlıların fizyolojisi farklıdır. Bundan dolayı, bunun çok ciddi manada üzerinde durulması gerekiyor. Bu ürünlerin izlenebilirliğin sağlanması gerekiyor çünkü en son yem tüketildikten sonra hayvan sağlığında ya da halk sağlığında olası bir olumsuzluk söz konusu olduğu takdirde özellikle geriye izlemenin sağlıklı yapılabilmesi gerekiyor ki olumsuzluğun kaynağı bulunup bununla ilgili düzeltici, önleyici faaliyetler yürütülebilsin.

Gıda artıklarının yem olarak kullanımıyla ilgili hayvansal refah açısından yeterli bilimsel araştırmalar, maalesef, mevcut değil. Yani, dünya literatürünü de biz taradık, bununla ilgili çok fazla -biraz sonra detaylarına gireceğim ama- bir çalışma yok. Ama şunun da özellikle altını çizmek gerekiyor: Evsel atıklar homojen olmadığı için ve içerisinde aslında geri dönüştürülemez ürünler de olduğu için evsel atıkların bu konuda kullanımı çok uygun görülmemektedir.

İşletme açısından değerlendirmek gerekirse de, işletmelerin bu ürünlerin üretimiyle ilgili besin değerleri stabil değildir. Çünkü o gün menüde ne olduğu, hangi ürünlerin olduğu veya toplanan ürünlerin hangi evsafıta olduğu konusunda netlik söz konusu değildir. Bir işletme için en önemlisi -ki dünyada da böyle- yüksek üretim maliyetleri söz konusudur; özellikle de enerji açısından. Çünkü bu ürünlerin kurutulması, pişirilmesi, işlenmesi gerekeceği için ciddi bir üretim maliyeti söz konusu olacaktır. İşletme düzeni bir ham madde tedariki sağlayamayabilir çünkü bunlar sırf bu iş için üretilmiş ürünler değildir, aslında gıda artıklarıdır. Tabii, bunu sadece restoran olarak düşünmemek gerekiyor. Restoranların dışında sanayi olabilir; işte gofret olabilir, dondurma yahut farklı ürünler olabilir. Ha, ne zaman, ne kadar ürün tedarik edileceği konusunda ciddi bir handikap söz konusu. Bunun için de özellikle devlet eliyle özendirmenin ve desteklemenin yapılması gerekecektir.

Yasal engellere bakacak olursak, şimdi, güvenilir olmayan gıda, piyasaya arz edilemez. Piyasaya arzda özellikle şunun altını çizmek istiyorum: Bedelli ya da bedelsiz olsun, herhangi bir şekilde tüketime sunulduğu takdirde piyasaya arz sayılıyor. Buna mukabil güvenilir olmayan yem de piyasaya arz edilemez çünkü güvenilir olmayan gıdadan dolayı güvenilir olmayan yeme geçen olumsuzluklar, aynı şekilde hayvansal ürünlere sirayet edebilir.

Bu çalışmaya başlarken bizim kendi mevzuatımızı da taradık tabii. Bizlerin yem mevzuatı açısından da iki yönetmeliğimizde engel olduğunun farkındaydık. Bununla ilgili çalışmaları başlattık, biraz sonra onu da izah edeceğim. Bu konuda, iki yönetmeliğimizden, çok kısaca, özellikle, şu kısmı almak istedim: Atık yağlar, bu yağlardan elde edilen ürünler, ev atığı gibi katı kentsel atıklar, her türlü kentsel ve endüstriyel atık sularından elde edilen nihai artıklar ve -şurası çok önemli- kürk hayvanlarının beslenmesi hariç restoran ve yemekhane artıklarının yemlerde kullanımı mevzuat itibarıyla yasaktır. Tabii, bunun dışında başka yasaklar da söz konusu. Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü olarak bununla ilgili bir çalışmayı başlattık sanırım 4'üncü yarısında 2021 yılının. Olura istinaden Genel Müdürlüğümüzün ilgili daire başkanlıkları -Risk Daire Başkanlığı, Hayvansal Daire Başkanlığı ve diğer başkanlıklar- ilgili genel müdürlükler -buna Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü dâhil, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğümüz- üniversitelerden akademisyenler -bu konuda uzman olanlar- ve sektör

temsilcileriyle bir grup oluşturduk ve bu grup içerisinde toplamda 7 tane toplantı yaptık. Çalışma grup toplantılarında ülkemizde ve dünyada yapılmış proje ve faaliyetler değerlendirildi. Gıda artıklarının sınıflandırılması, toplanması, taşınması, depolanması aslında ciddi manada bir süreç; her biri kendi içinde ciddi yekûn tutan iş ve işlemlerden bahsediyoruz. O konuda ciddi bir açık var ve maalesef, bu konuda araştırmalar dünyada eksik. Bu faaliyetleri gerçekleştirecek işletmelerin evsafı ne olacak? Çünkü toplanmasından taşınması, depolanması ve işlenmesine kadar olan işletmenin taşınması gereken şartlar, hedef hayvan türleri, insan ve hayvan sağlığı ve refahı ile çevre sağlığı ve yapmamız gereken mevzuat değişiklikleri değerlendirilmiştir.

Kısaca, dünyadaki uygulamalardan bahsetmek istiyorum. Japonya ve Güney Kore bu konuda liderdir. Hatta, Japonya'nın "EcoFeed" diye tanımlandıkları, sertifikalandırdıkları ürünler söz konusudur. Japonya'daki bizim TİKA'nın karşılığı olan JICA diye bir kurumla da Dışişleri Bakanlığımız aracılığıyla görüşmeyi gerçekleştirdik; onlarla da bu konuda temas hâlindeyiz. Ancak Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği oldukça geride bu konuda. Hatta, Avrupa Birliğinde geçmiş yıllarda domuzların beslenmesinde kullanılmış ancak ondan sonra şap hastalığı söz konusu olunca şaptan, gıda artıklarından kaynaklandı diye düşünülmüş. Ayrıca, biliyorsunuz, BSE -deli dana hastalığı- gibi sebeplerden dolayı bu tür ürünlerin hayvan beslemede kullanılması kesinlikle yasaktır. Bizim mevzuat da ona paralel bir şekilde devam ediyor. Çin'de de 2011 yılından beri 97 şehirde 100 proje yürütülmektedir.

Avrupa Birliğinde LIFE-F4F -yem için gıda- şeklinde bir proje de yapılmış. Burada da otellerden elde edilen gıda artıklarının değerlendirilmesinin güneş enerjisi sistemiyle yapılması hedeflenmiş. Ama çalışmanın, projenin detayı noktasında çok fazla veriye de daha sahip değiliz. Hatta Dış İlişkiler Genel Müdürlüğümüz aracılığıyla "Avrupa Birliği projesi yapabilir miyiz?" diye görüştüğümüzde de çok sıcak bakmadıklarına dair geri dönüş de aldık.

Japonya, Güney Kore, Tayvan, Tayland, Hong Kong gibi özellikle Uzak Doğu ülkelerinde bu tür çalışmalar ciddi manada ilerlemiştir. İlk Hükûmet düzenlemesi de Japonya'da mesela, 2001 yılında; 2007 yılında tekrar bununla ilgili bir güncelleme de yapmışlardır. Özellikle de buna dikkat ediyorlar; gıda artıklarının öncelikle hayvan yemi olarak kullanılması konusunda çalışmaları var ve toplanan atıkların yüzde 40'ı da sırf bu amaç için kullanılıyor. Güney Kore'de gıda artıklarının çöplüklere atılması ise 2005 yılında yasaklanmıştır.

Kamboçya, Laos, Nepal, Bangladeş gibi ülkelerde ise olduğu gibi veriliyor. Bizim de ülkemizde biliyorsunuz, bazı belediyeler bunları toplayıp olduğu gibi veriyor ya da hayvansever sivil toplum kuruluşlarının kimisi alıp bunlarla ilgili, işte, peletleme yaparak veriyor ama hâlihazırda, aslında onun sağlık açısından tartışılacak noktaları var.

Çalışma grubu faaliyetinin neticesinde gıda artıklarının hayvan yemine dönüştürülmesi kompostlaştırma, anaerobik çürüme, çöplüğe dökmeye göre çevreye daha az zarar verdiği değerlendirilmiştir. Gıda artıklarının yemeğe dönüştürülmesine pişirme, ekstrüzyon, peletleme gibi iş ve işlemlerin yapılabileceğini de kullandığımızı da gördük. Yeterli ısı işlem kullanılarak gıda artıklarının hayvan yemine dönüştürülmesi, en uygun seçenek olarak toplantı sonunda mutabık kalınan kısmı.

Mevzuat değişiklikleriyle gıda artıklarının hayvan beslemede kullanılabildiğiyle ilgili olarak da sokak, barınak ve yaban hayat hayvanlarının sadece bu ürünlerle beslenmesi ve az önce bahsettiğim gibi yem amaçlı üretilecek olan böcek, kurtçuk ve solucanların bu ürünlerle beslenmesi... Normal şartlarda Japonya'da, mesela, ruminantlara da kanatlılara da domuz çiftliklerine de veriliyor. Ama bununla ilgili şu anda bizim başlangıç olarak bu barınak ve sokak hayvanları gibi diğer hayvanlarla başlayıp ilerleyen süre içerisinde mevzuat da oturduktan ve sistem çalışır duruma geldikten sonra, değerlendirilip tekrar güncellenebilir.

Gıda artıklarının yem olarak değerlendirilmesi için de mevzuat değişiklikleri yapılması gerekiyordu; iki yönetmeliğimizde değişiklik gerekiyordu. Bununla ilgili taslaklar hazırlanmış, iç ve dış görüşler alınmış durumdadır. En son dış görüşleri değerlendirdikten sonra da yayınlanmak üzere Cumhurbaşkanlığına göndermeyi düşünüyoruz. Bundan sonra da alt mevzuat gerekiyor. O konuda da, tebliğ mi yoksa talimat şeklinde mi yayınlanacağı daha net değil ama biz bir taslak hazırladık. Çünkü burada önemli olan, bu saatten sonra o ürünlerin evsafı ve nerede, ne şekilde olacağı, bunların toplanması, depolanması, işletmecilik kısmı; en önemlisi de denetim kısmının ne şekilde olacağının çerçevesinin çizilmesi gerekiyor. Hazırlıklarımız sona yaklaşmış durumdadır.

Kısaca ben bunu da özellikle ifade etmek istiyorum. Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımı Hakkındaki Yönetmelik'te yasaklar kısmında “kürk hayvanlarının beslenmesi hariç restoran ve yemekhane artıkları” diye geçiyordu. Tabii, “Bunu sadece kürk hayvanlarına verebilirsiniz.” diye geçtiği için biz bunu “gıda amaçlı olmayan hayvanların beslenmesi hariç” diye yazdık. Özellikle, işte, sokak hayvanları ve benzeri gibi kısıtlamak yerine “gıda amaçlı olmayan” diye yazdık ki ileride tekrar mevzuat değişikliğine gereksinim duyulmasın.

İnsan Tüketimi Amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği'nde de “kategori I” “kategori II” ve “kategori III” şeklinde değerlendirildi. Bunlar, postlar, deri, işte, ayaklar, boynuzlar ve benzeri aklınıza gelecek her türlü ürün. Ayrıca işte ölmüş hayvan olabilir, av hayvanı olabilir gibi farklı bir şekilde kategorize ediliyor. Bunların bir kısmı sadece yakmaya gider, bir kısmı işte biyogaz tesislerine, gübre ve benzeri tesislere gider, bir kısmı ise -kategori 2 ve 3 ki özellikle 3- hayvan beslemede kullanılabilir. Rendering işletmeleri var mesela, kanatlı artıklarından elde edilen -işte, kanatlılar kesildikten sonra- tüy, deri ve benzeri ürünler hâlihazırda kullanılıyor. Burada, mevzuatta “balık yemi olacak solucan ve kurtçuklar” diye geçiyor; onu da “yem olacak böcek ve kurtçuklar” şeklinde değiştirdik.

Tabii, şöyle bir hüküm de vardı: “Uluslararası taşımacılık yapan ulaşım araçlarından elde edilenler hariç yemek artıkları.” Bu hükmü çıkarmak durumunda kaldık ki yemekhane artıklarını kullanabilelim.

Sonuç olarak, en sonunda şu maddeyi de özellikle koyduk: “Gıda artıklarından pet hayvan yemi üretimiyle ilgili hususlar Bakanlıkça belirlenir.” Orada da bir açık kalmasın, tebliğ veya talimatla bunu düzenleyelim diye.

Bu faaliyetin gerçekleştirilmesiyle faaliyet izni sadece belediyelere verilecek şekilde düşünüyoruz çünkü belediyelerden bu tarz talepler var. Artı, belediyelerin hâlihazırda ciddi manada maliyet, kedi köpek mamaları noktasında... Sayın Cumhurbaşkanımızın zaten bu manada “Gıda artıklarını kullanın.” şeklinde barınaklara talimatları var.

Onun dışında, hâlihazırda zaten yapılıyor, yer yer bazı belediyelerin yaptığını biliyoruz. Bu, aslında sosyal bir proje; bazı sivil toplum kuruluşları da kendi imkânlarıyla bunu yapabiliyorlar ama biz bunun özellikle sadece belediyeler şeklinde başlangıçta olmasında fayda olacağını düşünüyoruz. Bu vesileyle barınak ve sokak hayvanlarının beslenmesi için de ayrıca ödenek ayırmalarına gerek kalmayacak. Bu tasarrufu da vatandaşın farklı alanları için kullanabileceklerdir. Gıda israfının önlenmesine katkı sağlanmış olacak. Ayrıca bu gıdalar değerlendirilmiş olacaktır. Üretilen yemler yabancı hayvanların beslenmesinde kullanılacak, bu da yabancı hayvanların insan yaşam alanlarına inmesinin ve kendi aralarında rekabetçi olmalarının önüne geçmiş olacaktır çünkü yaban hayatta besin bulamayanlar öncelikle kırsal alanlara inmeye başlıyorlar. İsrat edilen gıdaların çöp alanlarında oluşturduğu zararın da önüne geçilerek aslında çevresel bir fayda da dolaylı olarak sağlanmış olacaktır.

Ben kısaca fotoğraflarla bitirmek istiyorum. Yani çöplüklerde, şehir çöplüklerinde yaban hayatını görüyorsunuz, açlıktan besin bulamayan hayvanlar ve maalesef bazı barınaklar da bazı yerler de bu şekilde. İşte, sağdan soldan toplanan ürünlerin sağlıksız bir şekilde -aslında iyi niyetli, iyi bir şey

yapılmak isteniyor ama sonucu çok da iyi olmuyor- dökülmesi yerine peletlenerek hayvanların önüne hem sağlıklı hem de... Bu arada şunu söyleyeyim: Elde edilecek ürün yem maddesi olacaktır, nihai yem değil; belediyeler bununla ilgili çalışmalarını da yapıp eksik olan, protein olabilir, başka ürünler olabilir, onları da tamamlayıp hayvanların daha sağlıklı bir şekilde beslenmesini sağlamış olacaklardır. Bu şekilde, hijyenik ortamda işletmeler eliyle iş ve işlemler yürütülecek, pelet hâlde verilecektir.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Saygılarımla arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Peki, biz teşekkür ederiz, sağ olun.

Sorusu olan varsa...

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Bir şey ekleyebilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tabii.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Hayvan yemlerinin protein katkısı olarak böcek larvalarının kullanılması konusunda Derince Belediyemizden Zeki Aygün ve Yıldız Teknik Üniversitesinden Profesör Doktor İbrahim Kırçova önderliğinde bir ekip çalışmaya başladılar. Kompost sahası içerisinde ayrıştırılmış olan gıda atıklarından şu anda sinek larvası üretimine başladılar. Bu konuda bilgi vermek istedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Teşekkür ederim.

Zaten Bakanlığımız da “Önce yeterli bilimsel çalışma yoktur.” dedi ama sonra dedi ki: “Biz çalışmaları yaptık.” Şu an mevzuatımız da hazır, inşallah uygulamaya girecek. Tabii, bu aşamada ciddi bir emek sarf edilmiştir; baştan teşekkür ediyoruz. Tabii, sokak hayvanları için belediyelerin de bu noktada yükünü hafifleten bir çalışma olacak.

Biz hem sunum için hem çalışma için teşekkür ediyoruz.

Ve Tarım Bakanlığımızın bir sunumu daha vardı, o sunumu da alırsak...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Sayın Başkan, aslında bu konuya istinaden geçen hafta siz sormuştunuz “Biz bununla ilgili, kompostlarla ilgili ne yapıyoruz?” diye. Geçtiğimiz hafta da söylemiştim; biz şimdi İzmir Bayındır Belediyemizle beraber bu kompost üretimine başlayıp belediyenin restoranlardan -farklı yerlerin yapmış olduğu- aldıkları atıkları kompostlayıp hayvan barınaklarına yollamak üzere paketliyoruz. Bu da çok ciddi bir şekilde... Belediyeler tarafından iyi örnekler daha da sıralanacaktır.

Tabii, yönetmelik çıktıktan sonra, mevzuattaki düzeltmeler yapıldıktan sonra bunu hem Belediyeler Birliği bünyesinde hem de yerel yönetimler kanunu olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızla yapacağımız çalışmayla gündeme tekrar getiririz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Komisyonumuz da inşallah böyle bir hayra vesile olur. Daha da çabuk mevzuata girmesi noktasında biz de böyle el birliğiyle çalışırız.

Buyurun lütfen.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Ben de başlamadan önce çok değerli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Orman yangınlarıyla mücadele metotları konusunda bir sunumum olacak. Mümkün olduğu kadar hızlı geçmeye çalışacağım.

Ülkemizde malum 23,1 milyon hektar ormanlık alanımız mevcut. Bu 2002 yılında 20,3 milyonken, bunu yaklaşık 3 milyon hektar civarında artırarak dünyada bu konuda en çok ağaçlandırma yapan ülkeler sıralamasına girdik.

Yine, bu orman varlığımızın ülkemizde dağılımına baktığımız zaman, büyük bir çoğunluğunun denizlerimize kıyı bölgelerde yoğunlaştığını ve bu yoğunlaşan ormanların da yaklaşık yüzde 55'inin orman yangınlarına karşı birinci derecede hassas olduğunu biliyoruz.

Biz orman yangınlarıyla mücadele stratejimizi üç noktada topladık. Bunlardan bir tanesi önleme, bir tanesi söndürme, bir diğeri de rehabilitasyon. Şimdi önleme çalışmalarında neler yapıyoruz? Tabii, orman yangınlarının çıkış nedenlerine baktığımız zaman, yaklaşık yüzde 88'inin insan kaynaklı olduğunu, diğerlerinin ise yıldırım ve benzeri gibi doğal kaynaklardan olduğunu görüyoruz. O yüzden çalışmalarımızı da insan üzerine yoğunlaştırıyoruz.

Bunlarla ilgili, her yıl hedef kitle dediğimiz orman köylülerinin eğitilmesi, öğrencilerimizin eğitilmesi, kamuoyunda basın yoluyla gerekli duyuruların yapılması, yine, uyarıcı levhaların asılması, köylerin ortak anons sistemlerinin kullanılarak kritik havalarda uyarılar yapılması, yine, çöplükler gibi potansiyel yangın ihtimalinin yüksek olduğu yerlerde koruyucu şeritlerin açılması, yol kenarlarının bakımlı tutulması, ormanlardaki yanıcı yükünün azaltılması -yine, bu çalışmalardan- bakımsız ormanlarımızın bakım yapılarak yangınlara karşı daha dayanıklı hâle getirilmesi, yine, denetimli yakmalarla özellikle kritik yerlerdeki yanıcı yükünün mümkün mertebe azaltılması çalışmaları...

Bütün bunları yaptıktan sonra şöyle düşünebiliriz: Acaba biz dünyanın neresindeyiz bu konuda? Emsal olan ülkelere baktığımız zaman, eğitim konusunda ve uyarı konusunda da çok kötü olmadığımızı hatta yani şu tabloya baktığımız zaman, en son sütuna bakarsanız, orada yaklaşık 100 bin hektarlık alanda çıkan yangın sayısına bakınca emsallerimiz arasında en düşük olan yangın çıkma sayısı bizde. Dolayısıyla, eğitim ve diğer konularda da iyi bir noktada olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Şimdi, ülkemizdeki orman yangınlarına baktığımız zaman, işte, 1937'den 2021 yılına kadar yayılımına baktığımız zaman, aşağı yukarı 500'lerden başlayan ve 3.600'lere kadar çıkan bir seyrimiz var; yıllık -bunun ortalaması- yaklaşık 2.700 civarında bir orman yangınımız çıkıyor. Alan olarak da baktığımız zaman, 1945 yılını saymazsak, 2021 yılında en büyük yangınlarımızı yaşadık. 1945 yılındaki yangınlarımızın bu kadar yoğun olmasının nedeni de Devletleştirme Kanunu dediğimiz 4785 sayılı Yasa vardı, biliyorsunuz, o yasayla vatandaşlara ait olan bütün ormanlar özelleştirilmişti, buna bir tepki olarak çıktığını düşünüyoruz.

Söndürmeyle ilgili, Orman Genel Müdürlüğü olarak 21 bin personelimiz, 55 adet helikopterimiz, 20 adet uçağımız, 1.065 adet arazözümüz, 8 tane insansız hava aracımız, 285 tane büyük su ikmal aracımız, 2.270 tane ilk müdahale aracımız ve 178 adet dozerimizle bu mücadele çalışmalarında yer alıyoruz.

Bunlara ilaveten, bu yıl yapmış olduğumuz görüşmelerle Millî Savunma Bakanlığından 25 helikopter, artı 2 uçak ve bir tane de insansız hava aracını rezerv hava gücü olarak yanımıza aldık, onlar da ihtiyaç hâlinde kullanabileceğimiz unsurlar oldu.

Yine, bu hava araçlarımızı, özellikle helikopterlerimizi daha etkin kullanabilmek adına -bu, ülkemize mahsus bir şey biraz da- 4.165 ayrı noktada yangın havuzları yaparak helikopterlerimizin yangınlara gidiş geliş süresini, daha doğrusu müdahale süresini çok kısalttık.

Yine, bu görmüş olduğumuz 5 kişilik ilk müdahale araçlarımız var; bunların bir özelliği, çok seri olması. 350 litre su kapasitesi var, 50 litre köpük kapasitesi var. Ulaştığı zaman, yangın eğer küçük boyuttaysa çok rahatlıkla bunlarla söndürebiliyoruz.

Yine, onun bir büyüğü olan 4 tonluk arazözler, bunlar 4x4 ve yaklaşık 4 ton su kapasitesi olan araçlarımız; bunlardan da 1.076 adet var. Ormanlarımızın yangına hassas bölgelerinde, değişik derinliklerde bunları da konuşlandırıyoruz sürekli.

Yine, ormanlarda bu araçlarımızın su ihtiyacının karşılanması amacıyla 12 tonluk su ikmal araçları dediğimiz 6x6 araçlarımız var; bunlarla da arazözlerimizin su ihtiyaçlarını karşılıyor.

Yine, yangın söndürme ekipleri olarak, bu yıl mevcut işçilerimize ilaveten hizmet alımı yoluyla yaklaşık 3 bin civarında işçi aldık, bunları da sisteme dâhil ettik. Bu yıl işçi konusunda ve personel konusunda biraz daha güçlüyüz.

Ayrıca, yine, geçtiğimiz yıl aşağı yukarı 15 bin civarında olan gönüllü sayımızı da bu yıl 105 binlere çıkardık, onlardan da ciddi bir katkı bekliyoruz.

Yine, orman yangınlarında yöneticilerin karar vermesini kolaylaştıracak ve daha sağlıklı karar vermelerini sağlayacak değişik karar destek sistemlerimiz var. Yaklaşık 776 adet kulemiz var; bu kulelerimizin yarısında da akıllı kameralarımız mevcut. Bunlar herhangi bir yangın gördüğü zaman, bizleri sesli ve görsel olarak uyarak haberdar olmamızı sağlıyorlar. Yine, bunların bazıları insanlı kuleler, bazıları insansız kuleler - insan tamamen yok- bazılarında termal kameralarımız var.

Yine, meteorolojiyle yapmış olduğumuz bir anlaşmayla günlük risk haritaları alıyoruz onlardan. Meteorolojik Erken Uyarı Sistemi ya da kısa adıyla “MEUS” dediğimiz, ormanın derinliklerinde bize uygun meteorolojik verileri sağlayacak otomatik meteorolojik gözlem istasyonları kurdular, onlarla almış oldukları anlık bilgileri bizimle paylaşıyorlar. Bu da bizim tedbir alma noktasında elimizi oldukça güçlendiriyor.

Yine, havadan gözetleme 2020 yılından itibaren başladığımız... İşte, 2020 yılında 1 insansız hava aracımız vardı, 2021 yılında 4’e çıktı, bu yıl da 8 tane insansız hava aracımızla ülkemiz ormanlarının yangına hassas olan bütün kısımlarını aşağı yukarı tarayabiliyoruz bir dakika içerisinde.

Yine, Yangın-Cell dediğimiz bir sistemimiz var. Geliştirmiş olduğumuz bir yazılımla cep telefonlarını telsiz sistemlerine bağlayarak herhangi bir telsiz olmadan cep telefonlarıyla yangın mahallindeki arkadaşlarımızla rahatlıkla görüşebiliyoruz, onlarla irtibat kurabiliyoruz.

Yine, “ARZ” diye bir coğrafi bilgi sistemi -yine, bu yazılım da bize has bir yazılım- insansız hava araçlarından almış olduğumuz görüntülere, yangın yönetim sistemimizdeki araçlarımızla üzerine atabiliyoruz yoğunlaştığımız bir görüntüye. Yangının 3 boyutlu gidişini, hatta rüzgârın verilerini anlık olarak meteorolojiden çekerek bu sistem üzerine veriyor ve bizim daha sağlıklı karar almamızı sağlıyorlar.

Yine, “Yangın Davranışı Tahmin ve Orman Yangınlarıyla Mücadele Karar Destek Sistemi” adında Başarsoft firmamızla bir çalışma yaptık. Onda da çıkabilecek bir yangının mevcut şartlarda nasıl bir seyir izleyeceğini, işte, hangi saatte nereye kadar gidebileceğini görebileceğimiz bir yazılım geliştirdik. Onu da bu yıl uygulamaya koyduk, inşallah onun da faydalarını umuyoruz.

Yine, bizim orman yangınlarıyla mücadeledeki en büyük şeyimiz işçilerimiz, bunları her yıl ciddi bir eğitime alıyoruz. Orman yangınlarıyla mücadele, aynı zamanda bir hayatta kalabilme mücadelesidir. Dolayısıyla, onların karşı karşıya gelebileceği bütün riskleri önceden anlatıp onlara ciddi eğitimler veriyoruz.

Yine, “Arama Kurtarma Timi (ORKUT)” diye bir tim kurduk. Bu timle de yangın içerisinde kalan arkadaşlarımızın kurtarılması için ya da diğer afetlerde oluşabilecek olumsuzluklara karşı hazır bir kuvvet oluşturduk. Bunlar da AFAD bünyesinde oluşturulan bir birim, yaklaşık bir aylık bir eğitimle -ciddi bir eğitim veriyorlar- onları da afetlere karşı hazır hâle getiriyorlar.

Yine, bahsetmiştim, yaklaşık 105 bin civarında oldu gönüllü sayımız; bunları hızla eğitiyoruz, bunları da orman yangınlarına dâhil ettik. Belki bire bir cephede olmasa da lojistik anlamda bunların bize ciddi faydaları var, ciddi manada faydalıyoruz.

Askerî birliklerle ilgili yine ciddi çalışmalarımız var. Onları da, işte, 16.291 kişiyi bu yıl özellikle eğitime aldık; olası bir yangında -inşallah, ihtiyacımız olmaz ama- ihtiyaç olması durumunda bunları da kullanacağız.

Şimdi, orman yangınlarıyla mücadele metotlarına geldiğimiz zaman, bizim bütün şeyimiz, bu, dünyada da her yerde kullanılan yangın üçgenindeki 3 tane unsur. Bu, bir yangının oluşabilmesi için yanıcı madde, ısı ve oksijenin bir arada, uygun şartlarda bir araya gelmesi gerekiyor. Buna “yangın üçgeni” diyoruz. Bu yangın üçgeninin herhangi bir kenarını kırdığımız zaman yanma olayı otomatik olarak durur, bizim de bütün söndürme sistemimiz bunun üzerine kurulmuştur; oksijeni yüzde 21’den yüzde 15’lere düşürürseniz yangını söndürürsünüz, yanıcı maddeyi süreklilikten kesintili hâle getirirseniz yine yangını söndürürsünüz, özellikle organik materyallerin yanma ısısı 260 ila 400 derecedir, ısıyı onun altına düşürdüğünüz zaman yine otomatik olarak yanmanın durduğunu görürsünüz, bütün sistemimiz de bunun üzerinden çalışır. Oksijeni söndürmek için üzerine toprak atarsınız ya da köpük sıkarsınız, ısıyı düşürmek için su sıkarsınız, ortam ısınısını düşürürsünüz; yanıcı maddeyi de uzaklaştırabilmek için genelde iş makineleriyle ya da işçi gücüyle şartlar açarak bu sistemi kuruyoruz.

Yine, yangın türlerimiz; örtü, tepe ve toprak olmak üzere 3’e ayrılıyor. Bizde toprak yangınları çok fazla olmamakla birlikte, örtü yangını ve tepe yangınları genelde konumuzu oluşturur. Örtü yangını, asli ağaç türüne zarar vermeyen, sadece asli ağaç türünün altında bulunan ot ve “diri örtü” dediğimiz çalıları, vesaireyi yakan yangınlara diyoruz. Tepe yangını ise “asli tür” dediğimiz işte, kızılçam, meşe, sedir, ardıc yani ana türleri yakan yangınlara diyoruz. Şu birinci yangınlar, insan müdahalesine yerden kolay müsaade ettiği için bunları genelde “doğrudan mücadele” dediğimiz bire bir insanla söndürüyoruz ama “tepe yangınları” dediğimize, buna insanın yaklaşması mümkün değildir, hele hele belli bir mesafeye kadar yaklaşması mümkün değildir ve en çok insan kaybettiğimiz şeyler de genelde “beklenmeyen yangın davranışı” dediğimiz şeyler sonucunda oluşan, ortamlarda oluşan bu tür yangınlar bizi şey yapıyor. Bu tepe yangınlarını da ancak ve ancak “dolaylı mücadele” dediğimiz, “yangını yangınla söndürme metodu” dediğimiz karşı ateş metoduyla söndürebiliyoruz. Toprak yangınları bizde çok fazla yok, bunların olduğu yerler genelde -bildiğim kadarıyla, üç beş yıl önce, Sultansazlığı’nda, Kayseri civarında olmuştu- eski bataklık ve göl alanlarındaki o derin humus tabakaları bazen yanmaya başlıyor; günlerce de sürer, tek sıkıntısı, ortama salmış olduğu karbonmonoksit nedeniyle insan sağlığı üzerindeki etkileridir, onun dışında çok fazla bir şey olmaz, o yüzden de bizi çok fazla meşgul etmiyor.

Bir de yangınları etkileyen 3 tane faktör var; bunlardan biri yanıcı madde, bir diğeri hava hâlleri, bir diğeri de “arazi yapısı” dediğimiz topoğrafya. Bizim bütün şeyimiz yangın davranış modelleri üzerinden gidiyoruz zaten; yangın davranış modellerini de bunlar şekillendirdiği için, biz de genelde bu 3 unsurun yangını nasıl şekillendireceğini hesaplayarak, onu yorumlayarak mücadelemizi yapıyoruz.

Yine, bunları da hızlı geçiyorum tekrar.

Şunu bilin: Bir yangında en önemli şey rüzgâr ve düşük rutubettir, bunların ikisi olduğu zaman çok ciddi yangınlarımız oluyor. Bir de topoğrafya çok dikse yangın çok hızlı gider ama topoğrafya düzse sadece rüzgâr şekil verir. Eğer topoğrafyanız dikse rüzgâra ihtiyacınız yoktur çünkü o topoğrafya gereği çok hızlı bir şekilde gider.

Yine topoğrafyayla ilgili bir şeyden daha hızlıca bahsedeceğim: Biz genelde büyük yangınlarda şu bahsettiğimiz; meteorolojinin günlük değişimleri vardır; gündüz rüzgârlar denizlerden karalara doğru, akşam da bunun tersi eser, işte bu metodu, biz, genelde o “karşı ateş” dediğimiz şeyleri akşam saatlerinde bunu kullanırız, daha doğrusu bu yöntemi kullanırız.

Bunları da hızlı geçiyorum zamanınızı almamak adına.

Yine, yangınlarımızın çıkış zamanına baktığımız zaman, yüzde 80'i haziran, ekim aylarında, yine bunun yüzde 57'si 10.00-16.00 saatleri arasında meydana geliyor.

Hızlı geçiyorum.

Bir de orman yangınlarıyla mücadelede kullandığımız tesisler var; bunlar YARDOP adı altında şey yapmış olduğumuz, işte yerleşim alanları ile ormanlar arasında tesisler kurmak, ziraat arazileri ile yine ormanlar arasına tesisler kurmak, ormanları bu şekilde parsellere ayırarak mümkün olduğu kadar bir yangının daha küçük parselde kalmasını sağlıyoruz.

Bunları da geçiyorum hızlı bir şekilde.

Doğrudan müdahaleyi kullandığımız yangınlar şu şekilde -hızlı hızlı geçtim- bakın, beyaz dumanlı ve insan müdahalesine fırsat verecek şekildedir. Doğrudan müdahaleden sonra dolaylı müdahalemiz var, o da karşı ateş; onun da mutlaka büyük enerjili ana yangına karşıdan vermiş olduğunuz daha düşük enerjili bir yangınla daha geniş şerit oluşturma usulüne göre bir sistemimiz var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – “Denetimli yakma” dediğiniz bu mu?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Değil, o değil, o biraz daha farklı.

Bunları uzun uzun anlatmayayım. Nerelerden verileceğiyle ilgili, işte şu tür yangınlardan...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tabii, o metotları geçebilirsiniz.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Hızlı bir şekilde geçiyorum.

Şu: Geçen yılki Manavgat yangınının 8'inci dakikadaki hâli, belki merak edersiniz. Bu da yine aynı şekilde. Şunun da zannediyorum yirmi saniyelik bir video olması lazım. O yangın şuydu.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Burada o aradaki mesafeler kurtarmadı, attığı için değil mi?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Bu, spotlarla ilerleyen bir yangın yani 1 kilometre ileriye, 750 metreye sürekli spotlar yapıyor, siz arada kalırsınız burada yani zaten bu tür yangınlara karadan müdahale etme şansınız hiç yoktur.

Bunları hızlı geçiyorum, örnekler koymuştum şeye.

Şimdi, yangınları kontrol altına aldık, söndürdük, daha sonra rehabilitasyon çalışmalarımız var; orada da biz belki bu konuda dünyada yine en iyilerdeniz, hatta belki en iyisiyiz; yanan alanlarımızın hepsini, bir hedef belirledik, yıl içerisinde yeniden ağaçlandırıyoruz. Onunla ilgili, bir taraftan damgamızı yaparken, bir taraftan kesim yapılırken diğer taraftan buradaki dozerle açmaya başlıyoruz, meyilli olan, insan gücüyle yapılması gereken yerleri gerektiğinde insan, gerektiğinde de ekskavatör dediğimiz ya da miniekskavatörlerle, iş makineleriyle şeritlendirerek, teraslandırarak yapıyoruz, bazı yerlerde ekim yoluyla yine bu şeyi yapıyoruz. Burada da insan gücüyle dikimlerimiz... Ama her karış toprağı, hiçbir yer boş kalmayacak şekildeilmekilmek işliyoruz.

Ben hepinize teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biz de teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Soru varsa...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Sorum var Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun Vekilim.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Tabii, “Orman yangınlarının çıkış sebebi yüzde 88’i insan kaynaklı.” dediniz herhâlde.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Evet.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Yangın çıktıktan sonra gerek havadan gerek karadan tüm teknolojik imkânları kullanarak yaptığınız müdahaleler, bugüne kadar biz de şahit olduk, gerçekten takdire şayan, takdir ediyoruz; çok hızlı ve özverili bir çalışma var, tüm ekibi tebrik ediyoruz fakat yangın çıkmadan önce gerek kamu spotu olarak gerekse de okullarda, ilkokuldan başlayarak ve gerekse de orman köylerinde bilgilendirme adına neler yapılıyor? Bundan da bir bahsederseniz...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Şimdi, sunumda vardı aslında, göstermiştim, resimleri de vardı. Yani köy köy dolaşıyoruz -hatta orada sayıları da vardı- oturuyoruz köylülerle yangınların neden çıktığı, çıktığı zaman neler yapılabileceği, çıkması hâlinde evlerin, arazilerin nasıl daha az zarar göreceği, bunlarla ilgili arkadaşlarımız sürekli onlara eğitim veriyorlar, öğrencilere de yine aynı şekilde, ateşli pikniğin belli dönemlerde yapılmaması gerektiğini, yapanların uyarılması gerektiğini... Çünkü mesela, ben şahit oldum, bir veli geldi, bana “Ya, Müdür Bey, ne anlattınız bu çocuğa? Ben gittim piknik yapamadım, bize ateş yaktırmadı.” dedi. Yani bu kadar etkili oluyor çocuklar. Bu konuda bir bir onlara ulaşmaya çalışıyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Efendim, çok teşekkür ederim öncelikle sunumunuz için.

Değerli Komisyon Başkanı, değerli Komisyonun kıymetli üyeleri ve bakanlıklarımızın değerli temsilcileri, STK’lerin kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla ve dostluk ve dayanışma duygularıyla selamlamak isterim.

Aslında şuradan başlamak isterim: Ormanlar politik alanlardır. Neden böyle söylüyorum? Bugün, Türkiye’de yaşanan ormanların çok büyük bir kısmının politik tercihlerden kaynaklandığını görmek zorundayız. Örneğin, orman alanlarını 2 milyon dönüm arttırdığınızı söylediniz.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – 3 milyon.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – 3 milyon dönüm. Şimdi, biz de bu topraklarda gezen insanlarız, dolaşan insanlarız, bir ziraatçı, bir çiftçi olarak ve Türkiye’nin hemen hemen her yerini gezen birisi olarak söylüyorum: Merakındır; mesela, hangi bölgede olmayan bir ormanı nasıl ormanlaştırdınız çok merak ediyorum? Birincisi bu. Sadece yol kenarlarına ya da değişik alanlara ağaç dikmek orman anlamına gelir mi? İki. Orman yetkilisi olarak, ormanla ilgili birim olduğunuz için söylüyorum. Üç; Türkiye’de yangınlardan daha çok, yıllık orman kesiminin aşırı bir vahşi politik biçime dönüştüğünün, bir ticari ve ekonomik alana dönüştüğünün farkında mısınız, bunu biliyor musunuz?

Orman Genel Müdürlüğü olarak, yılda, raporlara göre 12-13 milyon metreküp orman kesilmesi gerekirken şu anda 35 milyon metreküplere ulaşıldığı ve hedefin de 55 milyon metreküp olduğunu göz önüne aldığımızda, gerçekten burada bir bilim insanı olarak, orada oturan birisi olarak bunun ne kadar doğru olduğunu ve nasıl olduğunu söyleyebilir misiniz? Yanan ormanlardan geriye kalan ağaçların da aslında ticarete konu olduğunu, birilerinin de ellerini ovuşturduğunu çok net bir şekilde söylemek gerektiğini tekrar ifade etmek isterim. Bu bir boyutu yani orman meselesi, 2B arazileri, villaların

yapılma meselesini... Yeni bir kavram getirildi biliyorsunuz, “vasfını yitirmiş orman” -daha başka bir şey söylediler, şu anda hatırlamaya çalışıyorum, özel bir kelime- hakikaten “niteliğini kaybetmiş orman” diye bir kavram var mıdır, böyle bir şey olur mu, neden olur böyle bir şey varsa?

2B arazileri, o açılan, İstanbul’un üstünden uçun, özellikle “Ege ve Marmara” dediniz...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, soruya gelebilir miyiz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Efendim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Soruya gelebilir misiniz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Hep soru soruyorum zaten, defalarca soru sordum, onlarca soru sordum ve daha soracağım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Buralarda ki o yapılan binalar, giden 2B arazileri, onlar orman alanı dışına itildiğinde onları orman varlığı içerisinde düşüyor musunuz ve ne kadar gönderdiniz, ne kadar dışarı çıkardınız?

Yine aynı şekilde, orman yangınlarıyla ilgili çok şey söylediniz ama çözüm için... Mesela, bizim orman çeşitliliğimiz, bitki çeşitliliğimiz konusunda bir şey söylemediniz, bir öneriniz var mı? Bir.

En son bir iki slaytta gördüm; parselleme modeli, özellikle çam ormanlarını parselleyip onların başına iğne ve uzun ağaçlar dikilerek çam kozalaklarının sıçramaması için bir orman amenajmanı planlaması meselesinden hiç bahsetmediniz; gerek var mı buna, Türkiye’nin buna ihtiyacı var mı?

Bir başka mesele, ormanı söndürmede görünen o ki gönüllere işi bırakmışsınız. Geçmişte bu topraklarda yıllık 12 bin-13 bin orman muhafaza memuru çalışırken şimdi 2.000-2.500 var, “3 bin de bu sene aldık.” diyorsunuz ama biz biliyoruz ki ormanın gerçek sahipleri, gerçek orman yangınlarını söndürme mücadelesi verenlerin başında orman muhafaza memurları gelir ve Türkiye’nin bugün yaklaşık 15 bin orman muhafaza memuruna ihtiyacı vardır ama siz bunun yerine gönüllüleri tercih etmişsiniz. Hakikaten orman meselesi, orman yangını meselesi, gönüllere bırakılacak kadar keyfi bir konu mudur? Böyle, bakın, net söylüyorum bunu, daha net anlaşılın diye.

Bir başka önemli mesele, ormanın sahibi köylülerdir. Dikili orman kesimine ne diyorsunuz? Müteahhitler girdi ormana; keçiyi çıkardınız, koyunu çıkardınız, orman köylüsü mülksüzleşti, zayıfladı, ekonomik durumu zayıfladı, ne yazık ki orman köylüsü en aza indi oysa orman, orman köylüsünün hayatıdır, geliridir, yaşam biçimidir, kültürüdür.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, yorum yapıyorsunuz, yorum yapmadan soruya geçersiniz sevinirim, süremiz ona göre çünkü.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Dolayısıyla orman köylüsünü ve keçiyi, koyunu çıkardıktan sonra müteahhitlere bıraktığınız orman ve özellikle...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, yorum yapıyorsunuz, lütfen yorum yapmadan soruya gelir misiniz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Elbette.

Özellikle müteahhitlerin getirmiş olduğu taşeronların ormandan hiç anlamadığını ve bugün, dünyada, Avrupa’da orman kesimleri sırasında en çok insan ölümünün Türkiye’de olduğunu biliyor musunuz, farkında mısınız?

Kısaca, ormanın bir politik mesele olduğunu, ciddi düşünülmesi gerektiğini, bir planlama dahilinde olması gerektiğini... Teknolojiye baktığımızda ormanda yangını bir dakikada tespit ediyorsunuz ama ne yazık ki 2021 ve bugün ciddi orman yangınlarıyla karşı karşıyayız. Orman Genel Müdürlüğü konumunda olan biri olarak ne düşünüyorsunuz merak ediyorum.

Daha çok söyleyeceklerim vardı ama Sayın Başkan “Bu kadar.” diyor çünkü “Az konuşmanızda yarar var.” diyor, biz de öyle yaptık.

Buyurun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Hayır, estağfurullah.

Sayın Vekilim, Komisyon üyesi olmamanıza rağmen geldiniz, şeref verdiniz, biz de size söz verdik.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Soru sorma hakkınız elbette baki lakin Komisyonumuzun ismi belli: Sosyal Kooperatifçilik Kapsamında İsrafın Önlenmesi. Bu konuya nasıl giriyoruz? Bu konu... Siz daha şimdi katıldığınız için konunun gidişatını hani uzun uzadıya size anlatamayacağım çünkü çok bekleyen var. Dolayısıyla inşallah bir dahaki seferde size anlatırız. Çok sorunuz var lakin şunu söyleyeceğim: Yüzde 65’i ormanlarla kaplı Bolu Milletvekili olarak “ormanların politik bir mesele olduğu” söylemenize kesinlikle katılmıyorum. Orada doğmuş, büyümüş ve yaşamış bir vatandaş olarak, ormanlar politik bir mesele değildir, ormanlar milli varlığımızdır. Dolayısıyla bir hassasiyet gösterilmesi gerekirse o hassasiyeti tüm vatandaşlarla beraber devletimiz göstermektedir, siz lütfen o konuda rahat olun.

İki: Bu işe bu noktada girmek zorundayım, gerisine cevap verilir ya da yazılı cevap verirler. Soracağım şimdi, Bakan Yardımcımız da buradalar. “Orman yangınlarında mücadeleyi gönüllülere mi bıraktınız?” söylemi ya da böyle bir tespit hele de sizin tarafınızdan yapılınca; hani sosyal medyada orman yangınları üzerinden böyle siyaset üretenlerin paylaşımlarını paylaşanlar olarak “Orman yangınlarındaki korumayı gönüllülere mi bıraktınız?” söylemi sizin söylemenizi olmamalı.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Politik bir söylemdir.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Hani başlarının üstünden uçak ya da helikopter geçerken uçak arayanların ve helikopter arayanların olduğu bu memlekette orman yangınları ya da orman politik bir mesele değildir, olmasına asla müsaade etmeyiz, şu ana kadar da edilmemiştir. Buradaki söylemlerinizin nasıl bir politika içerdiğini de Komisyon olarak anlamaktayız.

Sayın Bakanım soracağım, isterseniz soruların bir kısmına cevap verebilirsiniz, isterseniz yazılı olarak bir cevap gönderebilirsiniz, nasıl arzu ederseniz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI EBUBEKİR GİZLİGİDER – Sağ olun Sayın Başkanım.

Tabii, orman meselesi kim için politik onu bilmeyiz ama bizim milli bir mesele, devlet meselesi. Geçmişten aldık, bunu da artırarak inşallah geleceğe bırakacağız.

Yorumlara karşı cevap vermek durumundan değilim, onu sizlerin takdirine bırakırım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Elbette.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI EBUBEKİR GİZLİGİDER – Ancak “Olmayan ormanı nasıl ormanlaştırdınız?” sorusu... Olmayan orman ormanlaşabilir, bir yere orman vasfı, tabii, yıllara sari olarak verilecek bir şey ama ağaç dikilebilir. Ayrıca, olanın da hacmi genişletilebilir, arazisi genişletilebilir.

Orman kesiminin çokluğu meselesi, tamamen teknik bir mesele. Gerçekten tam bir bilimsel tartışma konusu. Bu husus biz göreve geldikten sonra da ilgili birimlerden aldığımız brifinglerde de tartışılan bir şey, dünyada da tartışılan bir şey. Bu tartışmaya bir değer atfettiğinizi görmek bizi de memnun eder doğrusu. Bu tartışılan ve aranan bir doğru; burada bilimsel verilerin ağırlıklı olarak, bilimsel yorumların ağırlıklı olarak kesimin seyrletme ve farklı biçimler şeklinde yapılması gereği de bahsedilir. Bu tamamen bilimsel bir tartışmadır. Buna çok bir itirazım olmaz.

“Yol kenarlarına ağaç dikmek ormanı artırır mı?” Arttırır, kenarında orman varsa arttırır.

“Orman vasfını kaybetmiş arazi ne demek?” Onu birazdan arkadaşlarımız anlatacak size.

Orman planlaması elbette var ama toplamda bizim baktığımız genel bir pencere var. Burada tabii, birtakım sayılar da verildi gerek Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından gerek geçmişte görev yapan gerekse mevcut bakanlarımız tarafından. Ancak çok net bir şekilde biz orman vasfını artırdık, bunu çok basit fotoğraflarla da ortaya koyabiliriz; ormandaki ağaç sayısını dolayısıyla ormanlık alanı artırdık; çok basit fotoğraflarla da ortaya koyabiliriz ama bunun da istatistiklerini arzu ederseniz paylaşıyoruz sizinle, mutlu oluruz bundan.

Yine not alabildiğim sorularınızdan “gönüllülere bırakmak” meselesini tabii, şöyle: Rakamlarda yanılmayayım ama yaklaşık 3 bin, değil mi arkadaşlar, toplam 3 bin. Evet, Bakanlığımız geçtiğimiz ay içinde 5 bin kişilik bir alım yaptı, bunun içinde tabii, ziraat mühendislerinin, veterinerlerin vesairelerin olduğu ama bunun 3 binini ormana ayırdık. Burada önemli bir kısmı -1.500, küsuratı da var- direkt muhafaza memurları noktasında. Biz öncelikle bunun ormancılar tarafından yürütülen teknik bir çalışma, teknik bir mücadele olduğunu düşünüyoruz ama elbette ki biz orman köylüleriyle de birlikte çalışırız, her yerde yerelle birlikte çalışmak, gönüllülerin bu işe katkı verdiğini görmek bizi mutlu eder. Vatandaşımızın bu noktada bir savunmasıdır âdeta. Geçtiğimiz hafta içerisinde neticelenen yangında gerçekten büyük bir başarıyı burada da paylaşmak isterim: Yetmiş iki saat dolmadan çok ciddi bir sıkıntı atlatıldı. Tabii, hâkim olabildiğiniz noktalar var, hâkim olamayacağınız noktalar da var; bunların en başında da rüzgâr meselesi. Aslında birinci gün itibarıyla doğrusu biz hayırlı haberler beklerken ikinci vakti bir ters rüzgâr... Bunlara hâkim olamıyoruz, işte, kozalaklar vesaireler... Burada tabii, teknik izahlara girmek çok anlamlı değil ama şunu söylemek istiyoruz: Şu anda, en son 4 Temmuz itibarıyla da yılbaşında yapılan ihalenin devamı olarak, gelecek son hava araçlarımızın ardından çok ciddi bir filo kuruldu. Şundan da bahsedelim, burada arkadaşlarımız da o teknik bilgiyi sizlerle paylaşacak ama bunlar hava filosuyla falan da çözülüyor. Orman öncelikle yerde söndürülüyor zaten yerde başlıyor ve yerde söndürülüyor. Elbette daha almamız gereken sorumluluk, daha almamız gereken farklı tedbirler varsa da bunları tartışalım. İmar Kanunu’ndan kaynaklı olabilir... Acaba ormanların bölünmesi... Bölünmesinden kastım: Yollarla yani ateşin atlayamayacağı şekilde başka teknik parçalanması söz konusu olabilir mi? Bunları da tartışalım, bunlara da açığız, bunların tamamı teknik ve bilimsel tartışmalardır. Ancak çok şükür, Türkiye, çok ciddi bir filoyla, gerek yerde gerek havada gerekse su taşınması noktasında geldiği teknolojide ciddi bir yerde, bunu çok net olarak söyleyelim. Bu da zaten en son geçtiğimiz hafta önemli şekilde görüldü diye düşünüyoruz.

“Orman kesiminde en çok ölenler Türkiye’de.” iddiası var. Bunu ilk kez duydum, bunu araştırmak isterim, öğrenmek isterim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Araştırın, istiyorsanız bakın “iş kazaları” diye ama iş kazaları olarak söylüyorum.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI EBUBEKİR GİZLİGİDER – Lütfen, bunu biz de araştıralım. Bu, doğrusu şu an duyduğumuz bir iddia.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Avrupa’da 1’inciyiz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI EBUBEKİR GİZLİGİDER – Bizim birinciliklerimiz farklı noktada sanki ama yine bunu da araştıracağız.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir bakın, söyleysiniz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI EBUBEKİR GİZLİGİDER – Bunun dışında, arkadaşlarımız teknik birkaç konuda da destek versinler.

Mustafa Bey, sizden mi başlayalım?

Bu arada, Mustafa Bey, Genel Müdürümüz ya da Genel Müdür Yardımcımız değil, Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanımız.

Buyursunlar, ek yapacaksınız arkadaşlar, lütfen söz alalım.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Efendim, ben şöyle söyleyeyim isterseniz Sayın Vekilimizin şeylerine:

Şimdi, birincisi, üretim noktasında amenajman planlarımız var. Bu plan verimizin bize öngördüğü bir eta var, bunu aşmamız mümkün değil. Yani buda ormanların sürdürülebilir olması için limittir. Bunlara göre yapıyoruz. İnanın ormanlarımız güvencede, birinci nokta bu.

İkincisi, gönüllülerle ilgili. Eskiden, biliyorsunuz, mükelleflik vardı. Bu bir nevi, Anayasa'mıza göre angaryaydı ve çağımızın şeylerine de uymuyordu, zorbalıktı; biz bundan vazgeçtik, onun için gönüllülük esasına getirdik. Gönüllülere bağlanmış gibi bir şeyimiz yok, onlar bize yardımcı olacaklar elbette ki. Ne demiştim: Direkt zaten cephe hattında değil, lojistik anlamında bize yardımcı oluyorlar. Bunu da küçümsemiyoruz, oldukça faydalı bir şey.

2/B konusuna gelince, ben Antalya Serik'tenim. Hiç gittiniz mi oraya, bilmiyorum?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Gittim, evet.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Serik'te bizim evimiz şehir merkezindedir, hükümet konağı, belediye binası, okulların tamamı 2/B arazisi üzerindedir. 2/B'nin zorunluluğu buradan çıkmıştı. Buna benzer, işte, Sultanbeyli var, değişik şeyler var. Yani bunların çözülmesi gerekiyordu, bu bir zorunluluktur. Yani daha küçük örneklerle gitmeye gerek yok ama büyük ölçekte de çok büyük şeyler vardı. Bu bir zorunluluktur. Ha, bu yine tartışılır olmalı mıydı olmamalıydı? Yani o kadar... 100 bin kişilik bir şehri yıkıp yeniden ormanlaştırmak ne kadar mantıklıdır onu tabii, siz takdir edersiniz.

Soru olarak başka neleriniz vardı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bakın, sizler de uygun görürseniz Sayın Vekilimizin sorularına yazılı cevap verip... Konuyu ben Komisyon gündemine doğru götürmek zorundayım.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Bir de dikili satışı da Sayın Başkanım, eğer izin verirsiniz...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, hemen onu da söyleyin.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Bir de dikili satışın orman köylüleri açısından değişen hiçbir tarafı yoktur, üretici değişmemiştir çünkü. Üretimi yapan yine onlardır; ha, biz 3 veriyorsak onlar bizden biraz daha da fazla veriyor. Yani köylü için aslında çok daha uygun bir şey. Bunun gerekliliği nedir? Ben, odunu standart kesiyorum, tomruğu standart kesiyorum ama alan adamın değişik ebatlarda talepleri olur; ben diyelim ki 3,5 keserim ama ona 13,15 lazımdır. O istediği ebatlarda üretim yaptığı için “Bu, evet, faydalı mıdır?” dersanız, çok faydalıdır hem alıcı için hem de satıcı için. Bunun tartışmasını bile yersiz buluyorum açıkçası.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, çünkü konumuz başka, bu yanan...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Evet ama hiçbirine katılmadığımı söyleyeyim çok net, hem personel açısından hem de dikili ağaç bakımından. Bakın, şu anda Bursa Kemalpaşa'da orman köylüsünün sahip olduğu ormanda bir müteahhit kesim yapıyor, orman köylüsü dışlanmış; dışarıdan gelen, ormancılığı bilmeyen insanlar kesiyor, bu kadar net yani. Bunun için orada...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, yine yoruma dayalı söylemlerin, Komisyonumuzun konusu olmadığını bir kez daha size hatırlatıyorum. Yani sonradan geldiğiniz için Komisyonun konusunu...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Anladım, klasik yönetim modeliniz aynen burada da geçerli.

Teşekkür ediyoruz yani sağ olun, bu kadar da söz vermiş olmanız kıymetli.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilimiz, evet, önce hem katılımınız için hem de söz verdiğimiz için...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Gidebiliriz, tamam, peki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Hayır, teşekkür etmeniz de bizim için kâfidir.

Komisyon konusunu bilmeden yorum yapmış olmanız zaten ne niyetle geldiğinizin bizim için de göstergesi, tavrımızı da lütfen buna dair alın, şahsınıza karşı bir tavır değildir.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Efendim, o zaman arkadaşımız bu yangınlarla ilgili sunumu yapmasın.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Müsaadenizle konuyu Komisyonun...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – “Soru.” Dediniz, soru sorduk, başka bir şey mi yaptık ya?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Soru direkt sorulur.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Çok enteresan, ilk kez böyle bir Komisyonla karşılaştığımı bilin, arkadaşlarımın çok şanslı olduğunu da bilin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Soru direkt sorulur, yorumlar size ait.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, farkında mısınız bilmiyorum, burada milletvekili arkadaşlarımız var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, nerede olduğumu bana hatırlatmak size ait değil, öyle diye düşünüyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Hayır yani yaptığınız açıklamalardan dolayı bunu söylemek istedim, yoksa haddimi bilen ve ne olduğumu bilen bir insanım, sizden de ders alacak hâlim yok yani.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Komisyon Başkanı olarak nerede olduğumun farkındayım.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Daire Başkanımızda da burada, Bakan Yardımcımız da burada dolayısıyla ben konumuza geçiyorum. Diyorum ki ben, bu yanan orman yerleriyle ilgili bir rehabilitasyon çalışması da yapıyorsunuz hatta bir projeniz de var, YARDOP. Yangınla alakalı bu arazilerde bir fiziksel direncin artırılması ya da oraların iyileştirilmesiyle alakalı bir çalışmanız var mı? Yurt dışında bu nitelikte var olan bir çalışma varsa, bunlarla ilgili de onlardan da bir örnek çalışma alıyor musunuz? Yani biz hayra doğru yönelim yani yanan bir yer var, tamam, yüzde 88’i insan kaynaklı ve biz buraları nasıl rehabilite edebiliriz, toprağı nasıl iyileştirebiliriz ve yeniden değer olarak ülkemize kazandırabiliriz?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Şimdi, Sayın Başkanım, bizim “YARDOP” adı altında 2008 yılından bu yana uyguladığımız, öncesinde de “Yangın, Emniyet, Yol ve Şeritleri” adı altında yapmış olduğumuz bir uygulamamız vardı. Bununla ormanlarda bir iç taksimat şebekesi oluşturuyoruz ve bu şebekelerin her biri ormanları yaklaşık 300-400 hektarlık parsellere bölüyordu. Bu parsellerin birinde

meydana gelen yangın da o fiziksel engellerle diğer parsellere taşımamayı amaçlıyorduk. Bunda da başarılı olduk mu? Evet, bir yere kadar bunlar bize fayda sağladı ama büyük yangınlarda bunlar bizim sadece bir sığınma noktamız yani o mücadele edenlerin bir barınma noktası hâline geliyor.

Topraktaki değişikliklerle ilgili de Rıdvan Bey var, burada, zannediyorum onlar bilgi verecekler; isterseniz onlara söz verelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, buyurun.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Değerli Komisyon Başkanım, değerli üyeler, Bakanlığımızın değerli temsilcileri; ismim Mehmet Rıdvan Çörtü, Orman Genel Müdürlüğü Silvikültür Dairesi Başkan Yardımcısıyım.

Öncelikle, silvikültürden başlayalım. Silvikültürün Türkçesi “Orman yetiştirme”dir. Ormanın her aşamasıyla ilgilenen ve ormanı gençleştiren, bakımını yapan bir bilim dalıdır. Yine az önce Daire Başkanımız bahsetti ama çok kısa geçeyim, alanımız 13 milyonken, verimli ormanların yüzde 59’unu oluştururken geriye kalan 9,6 milyon hektar düşük verimli ormanlardır. Bunun özellikle 5 milyon altı hektarı kızılçam. Bunu niye söylüyoruz? Çünkü en çok yangın alanı geçiren büyük ormanlar kızılçam ormanlarımız ve bunlar daha çok Ege ve Akdeniz Bölgesi’nde bulunuyor. Karadeniz Bölgesinde de lokal yer olarak bulunuyor. Bunun da 13 milyon hektarı Akdeniz Bölgesi’nde yer alıyor. Bizim buradaki faaliyetlerimiz, Başkanımızın anlattığı yangın önleme ve söndürmeden sonra biz direkt ağaçlandırma ve ne yapabiliriz diye geçiyoruz.

Başkanım az önce anlattı ve daha önce siz de sordunuz; YARDOP projesi, bu yangın kayıplarını en aza indirmek ve ormanların ateşe dayanıklılığı artırmak amacıyla yapılan en büyük çabalarımız. Bunda da 2011’den sonra 2016 ve 2017’ye kadar çok büyük aşamalar kaydettik. Fakat ondan sonra bir yönetim tarzında, YARDOP’a karşı işte “Ormanları, çok büyük alanları boşaltıyorsunuz, tıraşıyorsunuz ve ormanlara niye böyle yapıyorsunuz?” diye bir şeyden sonra bu biraz azaldı ama daha büyük yangınlar ortaya çıkınca bunun bir faydası olduğu ortaya çıktı. Burada 300 hektar ve 400 hektarlık büyük bloklarla, ormanları parselleyerek, parsel alanları açarak, özellikle kızılçamın çok büyük rüzgârlarda 100, 200, 300 metreye kadar kozalak attığı tespit edildiği için, biz de bu şeritleri ilk önceleri çok geniş tuttuk fakat ormanlarda devasa boşluklar yaptığını düşündüğümüzde bunları azaltma ve yavaşlatma zonları şeklinde yaptık. Bu şeritleri 20’şer, 30’ar metrelere düşürdük, bu şeritleri de orman yangınının hızını azaltıcı türlerle; selviydi, işte yapraklı diğer türlerle ağaçlandırarak bunlara müdahaleyi daha çabuk yapabilmek ve oraya bir anda gelebilmek ama bu arada devam eden yangının da hızını azaltmak amacıyla bu şekil bir YARDOP projesine geçtik. Bunda da şu anda, özellikle son iki yıldır bu yangınlardan sonra bayağı başarılı olduğumuz söylenebilir ve bizim her sene, bu projelerde, özellikle yanan alanlardan sonra mutlaka ormanlarda böyle şeritlerin açılması ve böyle çalışmaların yapılması için takibimiz devam etmekte.

Orman yangınları bittikten sonra direktman şef arkadaşımız, oradaki çalışan arkadaşlarımız ve orman bölge müdürlüğündeki arkadaşlarımız sahayı komple geziyorlar. Bu safhada biz ne yapacağız, nerelerimiz yandı, kaç hektar alanımız yandı, önce bunun bir krokisini çıkarıyorlar. Bu krokide biz... Eğer yanan orman yaşlı bir ormansa biz burada herhangi bir müdahale yapmıyoruz sadece ağacı kesiyoruz. Diğer tarafları genç bir ormansa buradan bizim bir beklentimiz yok, direkt kestiğimiz ağacı ekim veya dikim yoluyla gençleştirme çalışmaları yapıyoruz ama ilk yapacağımız iş buradaki emvali böceklenme ve orman emvalinin değer kaybını engellemek için direkt kesme aşamasına geçiyoruz ve bu ağaçları buradan hemen uzaklaştırmaya başlıyoruz. Bu ağaçlar yangın geçirdiği için özellikle böcek afetine karşı çok zayıf durumda kalıyorlar. Ülke ekonomisinde de bunun zararını en aza indirmek için sahada hemen bunları çıkarıyoruz.

Demin de söylediğim gibi, eğer yanan ağaçlar yaşlı ve üzerinde tohum bulunan ağaçlar varsa buradaki ağaçları kestikten sonra sahaya hiç bir şey yapmıyoruz. Niye bir şey yapmıyoruz? Demin de söylediğim gibi, çok büyük alanımız bizim kızılçam ormanları, yanan alanlarımız. Kızılçamın da şöyle bir faydası var Akdeniz ekosisteminde: Ağaçlarda sekiz, dokuz, on yıldır açılmayan, içinde tohum saklanan kozalaklarımız bekliyor. Ayıryetten, yerde de üç, dört yıldır çimlenmeyen ve açılmamış yani çimlenmeye başlamamış tohumlarımız var. Bu ne demek? Bir yangın geçirdiğinde ki yangın geçirdiğinde toprak tam tersine azotça zenginleşiyor ve bu tohumların çimlenmesi için uygun bir ortam oluşturuyor. Ayıryetten, biz bunu, geçen yangınlarda da çok bariz bir şekilde gördük, yangından sonra bu açılmayan kozalaklar birdenbire açılıyor ve sahaya dökülmeye başlıyor. Ve bunlar sahada elverişli bir çimlenme yatağı buldukları için de hemen şeye başlıyorlar...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bunun bir süresi var mı?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Efendim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Çimlenmenin bir süresi var mı yani ne kadar zamanda?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Şöyle anlatayım: Kızılçam ağacı –özellikle kızılçam şeyinde konuştuğumuz için– on iki ay tohum dökabiliyor yere, ağaçların her zaman dökülmüyor ama bunların en büyük dökülme süreleri eylül-ekim ayları, bir de ocak-şubat ayları. Bu aylar bittiği andan itibaren tohumlar hemen çimlenmeye başlıyorlar. Özellikle en büyük çimlenmeler bu aylarda oluyor.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Geçen sene yanan alanlarda şu anda yeşillenmenin başladığını görüyoruz.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Onunla ilgili fotoğrafları göstereceğim ben, şu anda fotoğraflarım var, evet, doğrudur.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Milas Mazi bölgesinde ben bizzat gördüm. Yani geçen sene orada görevli olduğumdan çok iyi biliyorum.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Dediğim gibi, bizim buradaki en büyük sıkıntımız üstteki ağaçları çıkartalım ki ağaçta çimlenmeyen ve yere dökülen kozalakların bir anda çimlenebilmesi, sahanın bir anda yeşillenebilmesi. Biz, bu üstten ağaçları çıkardığımız an sahaya hiçbir şey yapmıyoruz, tek oradaki ağaçların tohumlarına veya kozaklarına bakıyoruz eğer yeterli değilse sahaya belli bir miktarda tohum takviyesi yapıyoruz, onun dışında sahayı tamamen terk ediyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sahayı tamamen terk ettiğinizde de oraya mesela bir tabela, öyle bir şey asıyor musunuz? Çünkü bu sefer, saha terk edilmiş gibi kamuoyunda yanlış bir algıya sebebiyet veriyor yani. Hani “Yakıldı, bırakıldı.” gibi, işte “İmara açıldı.” gibi, açıkça söylüyorum.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Yok, yok değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yani burada böyle bir tabelayla falan bilgilendirme yapıyor musunuz?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Zaten, sahalar direktman, öncelikle, eğer çok şeyse zaten tel dediğimiz dikenli telle çevrilir ve yangın sahalarının etrafına bilgilendirici levhalar mutlaka asılır; onları mutlaka yapıyoruz.

Eğer sahamız demin de söyledim, üstünde tohumdan ibaret olmayan bir sahasaysa veya çok genç bir ormansa -çünkü burada kozalak olmayacak veya yerde tohum olmayacak; hemen üstteki ağaçlar temizlendikten sonra işte araziye hazırlıyoruz, toprak işleme işleri yapılır, ekim veya dikim hangisine karar verildiyse en başta o tarz bir çalışmaya başlanıyor.

Evet, burada ekim ve dikim çalışmalarını gösteriyoruz.

İşte, bundan sonra da şimdiye kadar yaptığımız çalışmalar, özellikle işte bu anlamda 2009'da yanmış, 2020'de bu anlama gelmiş, özellikle bıraktığımız sahalar bunlar, hiçbir şey yapmadan, devasa bıraktığımız ve toprak... Yerde bulunan tohumların kendilerini ekimlerinden, tabii yolla gençleştirilmiş alanlar. Gördüğünüz gibi bunlar da yerdeki tohumluların çimlenmeleri. Biraz hızlı geçiyorum bunu hemen, çimlenme şeyleri olduğu için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, lütfen.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Buradaki şeylerde özellikle YARDOP dediğimiz şeylerde de... Yan taraf gördüğünüz gibi bir köy ve şey. Burada geçenki yangınlarda çok büyük sorunlar ve sıkıntılar oldu. Bizim bu YARDOP'taki bir mantığımız da köy kenarları veya yerleşim yerlerinin kenarlarında şeritler açıp buraya, demin dediğimiz gibi, ZOAT anlamında, zirai yangınları durdurma tedbirleri dediğimiz şeyler... Burada da işte selvi gibi yapraklı türler, bunun gibi, yangını yavaşlatıcı ve denetim türleri dediğimiz, yavaş, bir anda yanmayan, çam gibi bir anda yanmayan türlerle orayı dikerek buradaki şeritlerimizi bu anlamda... Çalışmalarımıza böyle devam ediyoruz.

Burada da yangın sonrasında dikimine karar verdiğimiz sahalar var. İşte, özellikle en büyük şeyimiz, Adrasan 2014 yangınıydı, şu andaki hâlini görüyorsunuz. Burada da Meryemana, 2006'da yanmış.

Bir de bizim sıkıntımız şu, onu demin sunumda söylemeyi unuttum: Kızılçam dışındaki türlerde bir ormanlaşmaya gelmek çok zordur; bir sarıçam veya bir karaçam ormanı yandığı zaman bir ormanlık hâline gelmesi altmış, yetmiş yıl veya daha fazla sürer. Bizim kızılçamdaki en büyük şansımız diyelim, bir kızılçamın tekrar dikilip kesilmesine kadar geçen süre otuz, kırk yıldır. Bunun ormanlık hâle gelmesi on, on beş yılı bulur. Bu, bizim aynı zamanda Akdeniz ekosisteminde kızılçamın verdiği en büyük şanstır. Bunun dışında başka bir tür düşünme şansımız o anlamda hiç yoktur.

Ayrıyetten burada çalışmalarda -onu da size söylemeyi unuttum- bir de bizim makilikler vardır, bu makilik alanlarımız daha çok taşlık, kayalık alanlardır. Bu ormanlar da yandığı zaman biz buna çok bir şey yapamayız. Bunların tabiatları gereği bu ormanlar kendilerini köklerinden geliştirirler. Bu ormanlar da yandıkları zaman bunların yanmaları gerekir. Yani şöyle anlatayım: Biz burayı kessek, diksek hiçbir şey yapamayız, bunlar kökleri de çok yaşlıdır. Yangın geçirdiklerinde bu kökler yanar ve yerine yeni kökler çıkar, bu yeni kökler buraya daha çok ve daha gür bir şekilde buraya maki ormanını getirir. O yüzden makili alanlara hiçbir şekilde dokunulmaz, makili alanlar boş bırakılır ki... Çünkü orada, biyolojik çeşit anlamında 20, 30 tür birden vardır; sandalından karayemişe, kocayemişe bir sürü tür vardır, onların oraya kendiliğinden, doğal gelmeleri istenir. Çünkü biz kendimiz getiremeyiz onu oraya.

İşte, Meryemana 2006, 2021 bu, işte fotoğraf...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bu şeyleri geçerse hemen yani başka çalışmamız varsa onu gösterebiliriz.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Sadece yangından sonra neler olduğu işte, o anlamda, Manisa’da 2007-2021 yangınları... Bu da geçen sene, önceki sene Taşköprü’de karaçam dediğimiz fidanların 2021’de gelmiş hâli bu. 2021’deki Boyabat yangını. Boyabat yangınında fidanların geldiği hâllerini görüyorsunuz, gelmişler buraya. Bu da geçen seneki Marmaris yangını ve şu anda o da en son işte bu hâle geldi ve onun da bu sene... Yangından sonra yapılan işte gördüğünüz gibi dikimler ve şeyler. Burada da Aydın Akçaova’daki çalışmalar ve gelen gençlikler. Bu sene gelen, arkadaşların geçen hafta çektiği resimler bunlar, yine sahaya gelen gençlikler.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, bir sunum daha var.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Birçok cevap vardı Orhan Bey sunumun içerisinde.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Efendim?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Sunumun içerisinde birçok cevap vardı.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ama o cevapların hiçbirisi söylediklerini karşılamıyor. Ne diyor? Biz, bir çam, karaçam ormanı oluşturmamız için minimum on beş yıl...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Altmış yıl, karaçam altmış yıl.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Altmış yıldan bahsediyor. Bizim asıl meselemizin orman yangınlarını gerekçesi ne olursa olsun söndürebilme irademizin olması, yaygınlaştırmadan, büyümeden; mesele budur. Elbette doğru yaptıklarının sonuna kadar destekliyoruz, bunda bir şey yok, bir şey de demiyorum ama mesele o değil yani, mesele...

Ben bir şey söyleyeyim mesela, açtığınız için söylüyorum: İki yıl önce Bursa -Sayın Başkan, müsaade ederseniz iki cümle- Mudanya’da bir orman yangını gerçekleşti. O orman yangınından on gün önce o bölgeye gittik. 5-6 kişilik doktor arkadaş sabahları orada yürüyüş yapıyorlarmış “Ya, bir gelin şuraya bakın.” dediler. Gittim, baktım. Özel bir firmaya orman verilmiş, orman traşlanmış. Tıraşlanma demek orası temizlenmiş demek. Bütün iğne yapraklar, ince dallar, her şey bırakılmış; çalışanlar çöplerini; içki -özür dilerim- içecek şişelerini -cam kırılmış- oraya bırakmışlar. Beni çağırdılar. Gittim, yerinde gördüm, fotoğrafları var, burası yangına terk edilmiş dedim. Bir hafta sürmedi, bir hafta sonra orman yandı. O yüzden orman hani “millî” falan diyor ya Sayın Bakan Yardımcısı, keşke öyle olsa, orman ne müteahhide ne de başka bir yapıya bırakılmamalı, sahibi devlettir. Devlet siyasi insanlara bile bırakmamalı bunu, sonuna kadar görevini yapsa; bunu söylemeye çalışıyorum.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – “Keşke” lafınıza katılmıyorum. Bakanlığımız da bizler de o konuda son derece hassasız...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Tamam, başka bir şey yok. Destekliyorum o konuda.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Orada içki içip de...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – İçki değil, içki değil, hayır hayır “içki” demedim, Coca-Cola falan atmışlar.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Coca-Cola falan, her neyse ya. O insanları eğitmek lazım kardeşim, devlet mi onu oraya getiriyor?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir şey daha vardı bir dakika, ayran şişesi. Ayran şişesi kırılmış, orada...

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Tamam da devlet mi atıyor onu oraya?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – İşte, onu kestirenler atmış, onu söylemeye çalışıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tabii, tabii yani bilhassa bunu oraya atmışlar, sonrada yangın çıksın diye beklemişler. Epey zorlama bir senaryo ama lütfen sunuma geçelim, buyurun.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Suçlama yani oradaki insanları...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Efendim, ne alıngansınız, bir gerçeği söylüyorum ben size, kimseyi suçlamadım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Vallahi oraya yangın...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Çok net söylüyorum, bariz bir gerçeği söylüyorum. Neden anlamakta zorluk çekiyorsunuz, anlamıyorum ki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yangın çıkması için bir çakmak, bir kibrit falan da yeterli, onun için birileri şişe bıraksın da ondan sonra orada da yangın çıksın diye beklemek gerçekten farklı bir bakış açısı.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – İnsanları eğitmek lazım. Bunu oraya koyan vatan haininin ta kendisi.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Aklı olan, biraz bu bilimi bilen insanların hepsi bazı gerçekleri görüyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Vallahi farklı bir bakış açısı.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

Buyurun lütfen, sunuma devam edersek...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – İsmim Sibel Demirtaş. Orman Genel Müdürlüğü Ağaçlandırma Dairesinde Özel Ağaçlandırmalar Şube Müdürüyüm, aynı zamanda Başkan Yardımcısıyım.

Ben de kısa... Bu sunumum mevzuatla alakalı ama mevzuatı tek tek oturup hani anlatmak yerine mevzuat için hazırlanmış bir sunumun üzerinden kısa, özet, özel ağaçlandırma nedir, ne yapılır, buna değinmek istiyorum müsaade ederseniz.

Şimdi, özel ağaçlandırma mevzuatı olarak biz, Ağaçlandırma Yönetmeliği ve 7310 sayılı Özel Ağaçlandırma Tamim'imizi kullanıyoruz. Bir de Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik kapsamında da hibe desteği sağlıyoruz.

Şimdi, özel ağaçlandırma nedir? Önce şundan bahsetmek istiyorum: Özel ağaçlandırma, gerçek kişilere ve tüzel kişilere devlet ormanlarında, hazine arazilerinde ve sahipli arazilerde yapılan bir çalışma. Biz bunları bu mevzuat sunumunda ayrı ayrı anlattık. Öncelikle biz devlet ormanlarında özel ağaçlandırma kapsamında ne yapıyoruz, ona değinmek istiyorum.

Şimdi, bu konuya girmeden önce, biz özel ağaçlandırma sahalarına nerede izin veriyoruz? Kesinlikle “verimli” dediğimiz devlet ormanlarında asla izin vermiyoruz. Biz bozuk OT boşluk, bu sahalarda “verimli olmayan” diye ifade ediyoruz bu ifadeyi, verimli olmayan sahalarda özel ağaçlandırma izni veriyoruz. Bununla birlikte, bir dizi, mevzuatımızda hangi başlıklarda olan konular, neler diye soracak olursanız; işte kültür turizm alanları, 23-24/e kapsamındaki muhafaza ormanları, maden ruhsatına konu edilmiş alanlar, otlatma planıyla ayrılmış sahalara, madencilik faaliyeti sonucu doğal yapısı bozulmuş sahalara, avlaklar vesaire vesaire; bir dizi, konu etmediğimiz, edemeyeceğimiz başlıklarımız var. Biraz önce söylediğim gibi, biz nerede veriyoruz? Bozuk sahalarda veriyoruz, verimli olmayan sahalarda veriyoruz. Verimli orman niteliğindeki makiliklere asla vermiyoruz.

Sakız için de gene mevzuatımızda özel bir istisnamız var. Sakız türüyle yapılacak özel ağaçlandırma çalışmaları hariç olmak üzere, deniz kıyı kenar çizgisinden itibaren 2 bin metre, tabii göl kıyı kenar çizgisinden itibaren de 500 metre mesafe içinde olan yerleri biz özel ağaçlandırmaya konu etmiyoruz. Bir dizi dediğim gibi... Hani, nereler verilir, tek bir başlık ama nereler verilmez, birden çok başlığımız mevcut.

Özel ağaçlandırmanın amacı nedir? Biraz ondan bahsedeyim. Yani bu özel ağaçlandırma nasıl çıkmış? İlk olarak orman köylüsüne destek sağlamak amacıyla çıkmış, orman köylüsünün ekonomisine katkı sağlamak amacıyla çıkmış, ilk çıkış yolu bu. Şu ana kadar geline aşamada ciddi derecede özel ağaçlandırma sahaları var. Özellikle ülke ekonomisine katkı sağlayacak ceviz, badem türleriyle ciddi anlamda ithalatı azaltıcı, ihracatı artırıcı tedbirler alınmış olup orman köylüsüne ciddi derecede katkı sağlamaktadır geline aşamada. Biz şu anki mevzuatımıza göre 0,5 hektardan küçük sahaları konu etmiyoruz. Yine, dört tarafı ormanla çevrili olan ve taşıt yolu bağlantısı olmayan yerleri konu etmiyoruz, imar planı içerisinde kalan yerleri konu etmiyoruz. Bizim yıl içerisinde kendi tesis programımıza aldığımız bir sahamız varsa yine bunları konu etmiyoruz. Ya da Genel Müdürlüğümüzün diğer daireleri kapsamındaki bir faaliyete konu olan bir plan, program varsa yine bunları konu etmiyoruz, edemiyoruz. Bu şekilde devam ediyor.

Şimdi, biz özel ağaçlandırma başvurularını nasıl alıyoruz? Şöyle alıyoruz: Biz pandemiyle birlikte... Normalde eskiden, 2019 mevzuatında belirli sahaları biz kendi “web” sayfamızda ilan ediyorduk, vatandaşlar oraya müracaat ediyordu, müracaat eden vatandaşlar arasından kura çekiliyordu, kura neticesinde kime çıkıyorsa o iş ve işlemler o kişi üzerinden yürüyordu. Fakat şu anda geline aşamada -pandemi de bize bunu biraz zorunlu kıldı- 2020 Nisan ayından itibaren olmak üzere bu arada nisan ve eylül aylarında e-devletten alıyoruz artık biz şeyleri...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Toparlayalım.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Tabii tabii, hemen toparlarım.

Şu an geline aşamada e-devlet üzerinden nisan 1 itibarıyla başlayıp 30 nisan itibarıyla tamamlanan, yine eylül 1 itibarıyla başlayıp eylülün sonu itibarıyla tamamlanan bir başvuru sürecimiz var. Vatandaşlar -çok basit- 4 tane evrakını sisteme yüklemek suretiyle müracaatlarını yapıyorlar. Daha sonra, yapılan müracaatlar arasında, işletmede kurulan komisyon tarafından, bu mevzuat çerçevesinde uygun mu değil mi diye bir değerlendirmeye tabi tutuluyor. Daha sonra, uygunsa, uygun olan iş ve işlemler mevzuat çerçevesinde yine devam ederek işte izin, projelendirme vesaire vesaire... Biz bu vatandaşlarımıza izin veriyoruz. Ne kadar süreyle izin veriyoruz? Bizim mevzuatımızda o ağaçlandırma sahasında hangi türü kullandıysa “o türün idari müddeti boyunca” diye bir ifade var. O türün idari müddeti neyse o süre kadar vatandaşımıza biz izin veriyoruz. Vatandaşımız da kendi yaptığı, yaptırdığı projeye buraya, genellikle, çoğunlukla ceviz, badem -tercih ediliyor- yapmak suretiyle biz ülkemizin bozuk orman alanlarını özel ağaçlandırma çalışması yapmak gayesiyle, vatandaşlarımıza hem ekonomik anlamda katkı sağlamak hem de ülkemize katma değer vergisi sağlamak amacıyla, bir katma değer sağlaması amacıyla biz böyle bir çalışmayı Ağaçlandırma Daire Başkanlığı olarak yürütüyoruz. Vatandaşlarımıza katkı sağlıyoruz, onlara karşılıksız hibe veriyoruz.

Başkanım yani çok hızlı topladım ama...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Teşekkür ederim, kusura bakmayın.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Burada oturup mevzuatı... Çok uzun bir slayt bu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biliyorum, çalışmanız için ayrıca teşekkür ediyoruz ama...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Yok, estağfurullah.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Komisyonumuzun asıl konusuna doğru hızla gelmek için...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Evet, evet. Şöyle Başkanım: Bize “özel ağaçlandırma” diye bir başlık gelince biz de hani neler anlatabiliriz Komisyonadaki değerli katılımcılara ne anlatabiliriz diye, evet...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tabii, özel ağaçlandırma da bizi ilgilendiren kısımlardan biri ama biz özellikle geçen hafta Ziraat Mühendisimiz Gökhan Sivashlı’dan bir sunum almıştık. Onun ifade ettiği malçlama...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Malçlama kızılçamda yapılan bir tekniktir.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, o teknikle ilgili bir çalışmanız var mı? Biz hani, o tekniğin ne olduğunu, o teknikle ilgili Bakanlığımızın bir çalışması olup olmadığını, bu tekniğin bu özellikle yangın olan yerlerdeki bitki örtüsünü, toprağı iyileştirip iyileştirmeyeceğini; bu noktada bir çalışma ortaya koyalım istedim.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Şimdi söyleyebilirim: Bizim adımız eğer özel ağaçlandırmaysa bizim özel ağaçlandırmayı konu edebileceğimiz bir tablomuz var. Orada bir dizi, oduna dayalı olmak üzere, odun dışı olmak üzere bir sürü türümüz var. Bunlardan kızılçam da var hızlı gelişen türler arasında ama hani konu “malçlama” denildiği zaman, bu, silvikültür gençleştirme kapsamına giriyor. Silvikültür Dairesi Başkan Yardımcımız izah eder ama malçlama kızılçamda uygulanan bir tekniktir. Kozalaklı dalların işlenmiş, daha doğrusu -hani “Tava gelmiş.” deriz biz- toprağın tavda olması lazım yani kaymaklı olmaması lazım o toprağın ki kozalaklar döküldüğü zaman tohumun çimlenebilmesi için uygun bir ortam sağlasın. “Malçlama” dediğimiz şey kozalaklı dalların sahaya serilmesidir, ben böyle özet geçeyim. İlave yapmak istediği bir şey varsa Başkan Yardımcımın...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Yok.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Özel ağaçlandırmayla ilgili soru varsa cevaplayabilirim, bilgim dahilinde yardımcı olmaya çalıştım.

Ben çok hızlı bir şekilde anlattım özel ağaçlandırmayı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Çok teşekkür ederiz, sağ olun, eksik olmayın.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – Umarım, özel ağaçlandırma nedir, algı olmuştur.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Malçlamayla ilgili bu tanıımı yaptı Sibel Hanım ama bunun faydalı olup olmayacağına ya da uygulamanın nasıl yapılabileceğine dair bir çalışmanız var mı?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Dediği gibi, kızılçam dışında herhangi bir çalışmamız yok. Kızılçamda da niye var? Demin, az önce söylediğim gibi, biz, yangın dışındaki sahalarda da kızılçamı üstteki ağaçları kullanmadan yenileme ve gençleştirme çalışması yapıyoruz. O da nasıl oluyor? Yerdeki tohumları kullandığımız gibi, ağaçtaki tohumları da kullanmak için sahanın gençleştirilmesine karar verdiğimizde, oradaki ağaçları çıkardığımızda onların kozalaklarından da faydalanalım diye yerlere

kozalaklı dallar seriyoruz. Böylece onların kozalaklarında o toprakta uygun şartları bulanlar açılıyor ve tohumları döktüğü zaman da ayrıyeten ilave tohum sağlıyor. “Malçlama” dediğimiz şeyde faydası olmuyor onların.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – İlave bir şey söyleyebilir miyim Başkanım?

Şimdi, bu malçlamanın şöyle bir özelliği de var: Yani gözünüzde canlandırın, dalları seriyoruz. Dallar serdiğimizde o toprak yapısındaki nem oranını da koruyor bu. Yani bir çıplak toprağı düşünün, o topraktaki su miktarının yeryüzüne ne derler...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Buharlaşması...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AĞAÇLANDIRMA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI SİBEL DEMİRTAŞ – ...buharlaşması çok daha hızlı gerçekleşirken sıcak ortamlardaki kızılcım zaten bizim Ege, Akdeniz sahil şeridinde olan bir tür olduğu için, zaten yaz aylarındaki sıcaklıkları sizler de biliyorsunuz. Malçlama böylelikle topraktaki o nemi koruyan ve o nem sayesinde de bitki tohumunun çimlenmesi için gerekli olan o koşullardan bir tanesi olan nemi, suyu da sağlıyor; ekstradan böyle bir detay vermiş olayım.

Teşekkür ediyorum eğer soru yoksa.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Ben teşekkür ederim.

Burada Ebru Hanım’ın bir uygulama örneği var, Fethiye’deydi.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Fethiye’de ve uygulama örneğini...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Ben bir şey soracağım: Peki bu erozyonu nasıl engelliyor, engelleme şeyi var mı?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Bunun için herhangi bir şeyimiz yok. Biz hani kızılcım özelinde konuştuğumuzda zaten kızılcımı çok eğimli olmayan arazilerde şey yapıyoruz. Diğerlerinde ekim veya dikim yoluyla kullanıyoruz. Malçlamayı daha çok normal, düz şeylerde kullanıyoruz. O eğimlerde çok... Dediğiniz gibi, erozyonda yıkanıp gideceği için o çok tavsiye ettiğimiz bir şey değil bizim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, Fethiye örneğini bir dinleyebilirsek...

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Fethiye örneğinde aslında tam uygulamaya başlamadık ama Profesör Doktor Barış Çallı’yla birlikte çalışıyoruz bu projede biz. Onun daha önce de yapmış olduğu çalışmalardan bir tanesinde teknik olarak şöyle bir şey var: Orman yangınlarından sonra 15 santimlik kül tabakası hidrofobik yapı olduğundan dolayı, suyun geçirgenliğini yitirdiğinden dolayı üste serilecek olan bu maltç çalışmasının yağış etkisiyle erozyonun toprak akışını engelleyeceği için burada önemli bir çalışma olduğunu söylemişti. Bunun üzerine de kendileri uygulama yapmışlar. Biz bunu Fethiye örneğinde çalışmak için hazırladık, her şeyi hazırladık. Bakanlığımızın onayını bekliyoruz bu konuyla ilgili olarak. Üst kesimde düz bir arazi çünkü, Fethiye’deki yanan 52 dönümlük arazi düz bir arazi, yamaç arazisi değil. Burada böyle bir çalışma yapılmasının uygun olabileceğini söylemişti hocalarımız. Biz bunun üzerine Orman Bakanlığımızla görüştük zaten.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Bu anlamda eğer bizim elimizden bir şey gelirse bakarız, hep beraber, gerektiğinde yardımcı olur veya biz şey yaparız.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Yağışta kendilerinin ya... Bu yağışla birlikte bu ağaç dallarının, özellikle ağaç parçalarının yongalandıktan sonra serildiğinde buradaki tabakaya kurulduğu, mikroklima oluşturarak buradaki ağaçlanmayı ve sizin dediğiniz gibi çimlenmeyi hızlandırdığı ve aynı zamanda yağışın etkisiyle şişip sürüklenmeyi ve erozyonu önlediği konusunda bir çalışması var kendisinin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – İspanya ve Portekiz’de de bununla ilgili yayınlanmış makaleler var, Komisyonumuz da çalıştı, onların da çevirisi yapıldı. Hem o makalelerden faydalanmak vasıtasıyla hem yerinde yapılacak bir incelemeyle...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİLVİKÜLTÜR DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET RIDVAN ÇÖRTÜ – Evet, yerinde incelememiz daha güzel olur.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, Bakanlığımızın da yapacağı incelemelerle...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET VOLKAN GÜNGÖREN – Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET VOLKAN GÜNGÖREN – Sayın Başkanım, sizler de uygun görürseniz, Barış Çallı Hocamız ve bu çalışmayı yapan arkadaşlarımız direkt Orman Genel Müdürlüğümüzle gelsinler, konuyu bir değerlendirsinler. Belki bölge müdürlüğümüz üzerinden de çalışmayı incelerler yerinde, ona göre ilerleyelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, Komisyonumuzun da zaten şeysi bu yönde. Eğer böyle bir çalışma yapılırsa, hani rapor düzeyinde de bize verirsiniz, hiç olmazsa örneğini de yerinde görerek bir neticeye varmış oluruz.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Ben teşekkür ediyorum.

Soru var mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Var mı?

Bir şey diyeceksiniz Sayın Vekilim, buyurun.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarımız ve bürokratlarımız; hepinize saygılar sunuyorum.

Hepimiz bu ülkenin evlatlarıyız, ormanlarımız da bizim evlatlarımız gibi zenginliğimiz, milli servetimiz, onları korumak, kollamak hepimizin görevi. Geçmişten bize miras kaldı, biz de geleceğe onları en iyi şekilde koruyarak bırakmak zorundayız. Yalnız, bir vatandaş olarak, iki seneden beri inanın çok üzülüyorum. Yani Orman Bakanlığının ilgili bürokratlarını, bu kadar çok bürokrati burada görmüşken de bunlar içimde kalmasın dedim ve bunu söylemek zorundayım. Çok güzel çalışmalardan bahsediyoruz, bürokratlarımızın çalıştığından hiç şüphemiz yok. Lakin bir şeyi yıllarca yaparsınız, emek sarf edersiniz ama bir kıvılcım gelir, yılların emeğini alır, sömürür, yakar gider ve ellerimiz bomboş kalır. Biz işte iki seneden beri bunu yaşıyoruz. O büyük emekler, devletimizin sağlamış olduğu, vatandaşlarımızın sağlamış olduğu, evlatları gibi koruduğu ormanlar gözümüzün önünde cayır cayır yanıyor ve biz sadece seyrettik. Neden seyrettik? Bu kadar güzel çalışmalar, anlatılan bu kadar ilgili emekler maalesef en yukarıda, en tepede önlem almadığımız için, girişimde bulunmadığımız için heba olup yanıp gidiyor. Uçağımız yok arkadaşlar. Bu kadar emeğiniz var, ne kadar güzel anlatıyorsunuz. Onları koruyacak emeğiniz olmadıktan sonra bu yaptıklarımız, yapılanların hepsi yanıp gidiyor. Niye uçak almıyoruz? Niye bunu bürokratlar söylemiyor, niye eksikleri söylemiyor? Yapılanları söylemeyin arkadaşlar, şu an ormanlarımız yanmaya devam ediyor. Eksiklerimizi söyleyin de biz de Mecliste

söyleyelim, biz biliyoruz da herkes duysun. Deyin ki: “Bakın, Tarım ve Orman Bakanlığında bu kadar bütçe ayrılıyor, efendim, bu kadar işlem yapılıyor.” Niye bu uçaklar alınmıyor, niye bu ormanlar yanıyor, sebebini söyleyin bize arkadaşlar, söyleyin yani bunu siyasi bir mesele olarak da görmüyorum Sayın Başkanım, gerçekten görmüyorum ya, değerimiz bizim çünkü, biraz önce söyledim.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Özcan Bey, bu sene uçak sayımız 3’ten 20’ye çıktı.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Dolayısıyla Sayın Başkanım, bakın “Gece görüşlü uçak yok.” dedi Sayın Bakan, yanıyor gece, duruyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biraz önce, daha on dakika oldu Bakan Yardımcımız gideli, açıklama da yaptı, Genel Müdürümüz de açıklama yaptı.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Açıklama yaparken Genel Başkanınızın üstünde uçaklar geçiyor, yapmayın gözünüzü seveyim, görmezden gelmeyin.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Başkanım, sayın vekillerim; bakın, biz geçen sene hepimiz... Bu sene, bakın, daha uçaklarımız alınmadı, daha bugün okudum, ayın 3’ünde.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biraz önce açıklama yaptılar.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Arkadaşlar, kaç tane uçak var ya? Hangi ülkede var bu kadar?

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – 3’ten 20’ye çıktı.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Bu ormanlar niye yanıyor o zaman arkadaşlar? Şunu söylemek istiyorum bakın...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Konumuz bu değil.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Konumuz değil de...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biraz önce Genel Müdürümüz açıklama yaptı Sayın Vekilim. Yangın yerde başlıyor ve yerde söndürülüyor.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Sadece Marmaris yangınında 14 tane uçak vardı.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Ormanın yanması da bir israftır.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Sadece Marmaris yangınında 14 tane uçak vardı, 41 tane helikopter vardı.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Genel Müdürüm, niye söndürülmüyor o zaman niye, sebep ne yani?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Şimdi, bakın, biz iki hafta önce...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Bakın, geçen sene uçaksızdık, kiraladık ettik, yaptık...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – “EFFIS” dediğimiz bir sistem var, “Avrupa Orman Yangınları Bilgi Sistemi” diye, bunlarla ortak bir şeyimiz var.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Biz orman ülkesiyiz.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN YANGINLARIYA MÜCADELE DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA SONGÜR – Burada İspanya’nın şeyini söylüyorum size “Geçen yıl yaktığımızın üstüne çıktık.” dediler. İspanya’nın sadece geçen yıl yaktığı şey 70 bin hektardı ve bu tarih itibarıyla onun üzerine çıktı. Yani ne kadar...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Yani bu önlemlerden bahsedelim arkadaşlar. Bir diğer meseleyi söyleyeyim, bunu kapatıyorum, zamanımız az Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Konuyla alakalı bir sorunuz varsa...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – İkincisi, bakın, son on yılda -yanlış söylüyorsam uyarın- 100 bin hektarın üzerinde orman maden ocaklarına teslim edildi arkadaşlar. Biliyorsunuz, niye korumuyoruz ormanlarımızı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bunu hangi veriye dayanarak söylüyorsunuz Sayın Vekilim?

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – İstatistiklere dayanarak.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – İstatistiklere dayanarak. Alınmış olan ruhsatları eğer burada söylerse Bakanlık yetkilileri, Türkiye’de...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, yazılı olarak sorarsanız yazılı olarak cevap verirler.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Soracağız da Sayın Başkanım, bakın, biraz önce sayın bürokratımız ne güzel anlatıyor; tohumdan, sıfırdan başlayarak onları büyütüyoruz ya, ne güzel, çocuk gibi büyütüyoruz onları. Sayın Başkanım, inanın bunu siyasi olarak söylemiyorum, bir tane orman madenine...

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Siyasi söylüyorsun sen şimdi.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Niye?

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Gerçekten öyle.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Ya, olan şeyi söylüyorum, burada istatistiklere bak Sayın Vekilim.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Şu andaki konuşman siyasi bir konuşma.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – İsmail Vekilim, deyin ki... Bin dönümün üzerinde bir tane maden ocağına orman veriyoruz ya, orman, yüz binlerce orman veriyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, konumuz...

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Siyasi olmasa buradaki konu...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Siyasiyi söyleyeyim size o zaman, tamam, bu siyasi değildi biraz önce de söyledim, hepimiz bu ülkenin evlatlarıyız.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Bu siyasi değil de ne, siyasi? Burada konu ne olur...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Başkanım, siyasiyi söylüyorum: Yıllar önce -isim vermeyeceğim- Bodrum Güvercinlik’te yangın oluyor, herkes, bürokratlar bilir, biz de Sayın Bakana dedik ki: “Sayın Bakanım, bu orman yangını oldu, yandı, üzüldük, söndürüldü, tamam; yalnız bunu hemen ağaçlandıralım.” Dönemin Sayın Bakanı kalktı, dedi ki: “Arkadaşlar, yemin ediyorum oraya fidanlar dikilecek.” Aradan bir yıl geçti, Güvercinlik’te koca, devasa bir otel oldu o yanan yerde. Hepimiz biliyoruz bunu arkadaşlar, işte bu siyasi olay.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Oranın ruhsatları yanmadan önce verilmiştir, tamam mı? O yüzden, bakın, yanan yerler...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Vekilim, bakın, Sayın Bakanın konuşmasını dinleyin lütfen, onun için bu olaylar siyasi. Ben siyasi örneği verdim size.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Ya, arkadaşlar, şu olayı araştıralım ya.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Araştırın, dönemin Sayın Bakanı çıktı kürsüye, dedi ki...

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Sırası değil kardeşim bunun burada ya.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Neden Başkanım?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim....

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Değil tabii.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Ormanları konuşuyoruz, neyi konuşacağız?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, bakın, Komisyonumuz gerçekten...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – İsrافی konuşuyoruz.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – İsrافی konuşuyoruz zaten, o da bir israftır.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Burada sosyal kooperatifçilik için birleştik.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, geçen hafta bir toplantı yaptık.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – İyi, biz konuşmayalım o zaman.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim konuşun, eğer bu Komisyonun faydasına, bu Komisyonun...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Şahsınızı eleştirmiyorum bakın, Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Hayır, şahsımı zaten eleştirecek bir şey yok da.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Eleştirmiyorum, siyasi değil diyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Ya, “Siyasi değil.” Daha nasıl siyasi değil?

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Ya, bir şey söylüyorum, engelliyorsunuz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, bir dakika dinlerseniz görüşümüzü ifade edelim.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Tabii ki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Geçen hafta bir toplantı yaptık, dört saate yakın bir toplantı, çok verimli bir toplantı. Dilekçe sahibi ve projenin sahibi Ebru Hanım bugün görüştüğümüzde konunun yani sıfır atık, sosyal kooperatif ve tüm bunların yönetmelikte düzenlenmesi noktasında yani var olan engellerin aşılması noktasında bakanlıklarla bir görüş birliğine varıldığını ve hatta bunun daha öteye giderek sokak hayvanlarına -biraz önce açıklama da yapıldı- yeme dönüşmesi noktasında da yani sıfırın sıfırı bir atık projesine ve bundan da gelir elde edecek vatandaşlarımızdan dezavantajlı gruplara kadar giden bir çalışmanın içindeyiz ve bakanlıklarımızla ciddi bir toplantı hâlindeyiz, istişare hâlindeyiz. Orman emvalinin tekrar toprağın iyileştirilmesi için kazandırılması noktasında, bakın, yine bir aşama kaydettik ve kaydetmeye devam ediyoruz. Tüm bunları bütün iyi niyetimizle ve bütün çalışmayla yaparken hepimiz el ele vermişken ya, çok rica ediyorum “Konu siyasi değil.” deyip yok maden, yok otel, yok uçak... Ya, lütfen, on dakika önce uçaklarla ilgili bilgi vermiş Bakan Yardımcımız, daha kapıdan çıkar çıkmaz bunu söylemek iyi niyetle örtüşecek bir şey değil. Önce bir yapıları görün ya, bir algınızı açın, çok rica ediyorum, algınızı açın.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Başkanım, bizim algılarımız açık.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bakın bu işi...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Her şeyi görüyoruz, beraber yaşıyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Ya, Allah aşkına, yani bakın Komisyon olarak söylüyorum, vatandaş olarak söylüyorum: Bu işi politika malzemesi yapmaktan vazgeçin. Ormanları yakanların yüzde 88’i insan; yüzde 88’inin yüzde 40’ının kim olduğunu bu memleket biliyor, bu milletin insanları da biliyor. Bu memleketin insanları ormanların ne sebeple yakıldığını ve kimler tarafından,

hangi terör örgütleri tarafından yakıldığını bilirken onlarla kimin, hangi masada, ne konuştuğunu bilen bu memleketin insanlarına gelip burada politika dersi vermeyin. Bu Komisyonun başka hedefleri var, biz o hedefe doğru yürüyoruz. Siyaseti burada yapmayın, yaptırmam çünkü.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Başkanım, ağzımdan parti çıkmadı, bir şey çıkmadı, lütfen Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bu siyaseti burada yapmayın, yaptırmam.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Biz siyaset yapmıyoruz Sayın Başkanım.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Arzu Hanım, çok özür diliyorum, ben bir şey eklemek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Devam ediyorum.

Buyurun lütfen.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Çok özür diliyorum. Öncelikle Dilekçe Komisyonumuza geçtiğimiz haftaki proje için... Projenin yaklaşık geçtiğimiz haziran ayından beri yaptığımız takiple birlikte geldiği aşamayı anlatmak istiyorum. Konumuz sıfır atık konusu ve pazar atıklarının değerlendirilip dönüştürülmesiyle ilgili bir konu. Geçtiğimiz haftadan bu yana bakanlık temsilcilerimiz, daire başkanlarımız, genel müdürlerimiz ve genel müdür yardımcılarımızla biz toplantı yaparak burada bir sonuca vardık ve proje 13 şehirde, 52 belediyeyle birlikte yürütülen bir konuma geldi. Mevzuatla ilgili sorunumuz vardı, lisanslandırma problemimiz vardı, Çevre Bakanlığından arkadaşlarımızla mevzuat üzerine, tebliği üzerine tekrar konuşularak, daha kolay bir hâle getirerek bütün belediyelerin bu projeyi yapması için önünün açılmasının adımı atıldı. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızdan aynı şekilde İzmit'te -biraz önce Yem Daire Başkanımızın söylediği gibi- Türkiye'de ilk kez uygulanan pazar atıklarından hayvansal protein üretimi konusunda yapılan çalışmanın yine bu projeye birlikte desteğini aldık. Orman Bakanlığımızda yapılan birçok çalışma var ve malçlama konusunda özellikle bu konuda birlikte çalışmak üzere karar verildi hatta 500 bin ton orman atığının uygun bir şekilde toprağın organik madde miktarını arttırmak için İç Anadolu Bölgesi'ndeki şehirlerde belediyeler aracılığıyla çiftçilerimize dağıtılması konusu geldi. Bu projede burada yeri gelmişken 2 CHP milletvekilimize ben bir şey sormak istiyorum ve bu konuda da desteğinizi istiyoruz. Biz 14 bin ton atığı 4 bin ton gübreye çevirdik ve bunların hepsini çiftçimizle paylaştık ve şu ana kadar bizim başlamış olduğumuz bu projelerde CHP belediyeleriyle maalesef çok sıkıntı yaşıyoruz. Özellikle 7 projemiz iptal edildi, durduruldu hiçbir sebep gösterilmeden ve her girdiğimiz projede, Adana Büyükşehir Belediyesi, Ceyhan Belediyesi, Mezitli Belediyesi, Fethiye Belediyesi bizim çok iyi sonuç aldığımız yerler olmasına rağmen, makine desteklerini vermiş olmamıza rağmen maalesef kasıtlı olarak, bütün CHP belediyeleri aranarak "AK PARTİ'ye hizmet etmeyin." ya da "Bu projeye destek vermeyin." şeklinde biz çok fazla tepki ve baskı görüyoruz. Bu konuda sizin görüşünüz nedir? Bu konudaki desteğiniz nedir? Çok özür diliyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Ebru Hanım, bu siyasi bir konu.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Şöyle söyleyeyim: Birincisi, bu yaptığımız açıklamayı doğru bulmadığımı belirtmek istiyorum. İkincisi, özür dilemeye gerek yok. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisinin Komisyonu, biz elbette her türlü tartışmayı yürütebiliriz, lütfen...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Vekilim lütfen, Ebru Hanım...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bizim belediyelerimizin kendi atıklarını değerlendirecek kadar kafaları çalışır, gereğini de yaparlar. Hiçbir siyasal partiyi, hiç kimseyi karşılarına alarak hareket etmezler. Böyle bir tutumu da doğru bulmuyorum, kınıyorum sizi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Vekilim, tamam.

Ebru Hanım'ın söylemini de geri aldık.

Biz devam ediyoruz. Evet, Ticaret Bakanlığımızın...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Ama bu açıklamayı hanımefendinin yapması uygun değil yani.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – CHP, AKP belediye meselelerine girersek çıkamayız. Doğru bulmuyorum, yeri de değil, saati de değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Konumuz bu değil.

Ticaret Bakanlığımızın sunumuyla devam ediyoruz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Hiçbir şekilde karşılığı yok, bütün belediyelerimiz yapıyorlar, canavar gibi, krallar gibi yapıyorlar, sizin yapamadıklarınızı da yapıyorlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Vekilim...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Asıl politikayı siz yapıyorsunuz ama politikacı değilsiniz, STK temsilcisisiniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Doğru bulmuyorum Sayın Başkan, böyle şey olur mu?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Vekilim, sunuma geçiyorum.

Ticaret Bakanlığının sunumuna geçiyoruz. Ticaret Bakanlığımızın sunumunu alalım.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir sorum vardı değerli arkadaş'a ama...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bu kadar yeter çünkü 3 sunumumuz daha var; hem Ticaret Bakanlığımızın hem Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın hem de Belediyeler Birliğimizin sunumu var. Ve başlayalı beri iki saat oldu, vekillerimin de başka toplantıları var, misafirlerimiz var malum, o yüzden Genel Kurul da devam ediyor.

Ticaret Bakanlığımızın sunumunu alalım lütfen.

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, Bakanlığımızın değerli temsilcileri, kıymetli hazrun; hepinizi saygıyla selamlarım.

Adnan Benli, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdür Yardımcısı olarak görev yapıyorum. Hal yönetimi ve hal atıklarının değerlendirilmesi konusunda bir sunumum olacak.

Müsaadenizle başlıyorum Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Bildiğiniz üzere, ülkemizde sebze meyve ticareti kamuoyunda da “hal kanunu” olarak bilinen 5957 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kanun 1 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanuna istinaden 4 tane de temel yönetmeliğimiz vardır: Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik, Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, Hal Hakem Heyeti ve Toptancı Hal Konseyi Hakkında Yönetmelik ve Sebze Meyve Üretici Örgütleri Hakkında Yönetmelik temel başlıca ikincil düzenlemelerimizdir. Burada, ülkemizin sebze meyve ticaretine ilişkin bazı verileri sizinle paylaşmak istiyorum. TÜİK'ten aldığımız verilere göre, 2019 yılında ülkemizde toplam sebze meyve üretim miktarımız 53,4 milyon ton, 2020 yılında 54,8 milyon ton, 2021 yılında ise 56,7 milyon tondur. Sebze meyve ihracat miktarlarımız ise 2019 yılında 4 milyon ton, 2020'de 4,3 milyon ton, 2021'de 5,2 milyon ton olmuştur. Bu ihracattan elde ettiğimiz döviz girdisi ise 2002'de 2,2 milyar dolar, 2020'de 2,7 milyar dolar, 2021'de de 3 milyar dolar olmuştur.

Ülkemizin sebze meyve üretiminde dünyadaki yerine bakacak olursak, FAO'dan aldığımız verilere göre, sebze üretiminde Türkiye; Çin, Hindistan, Amerika'dan sonra 4'üncü sırada gelmekte, dünyanın yüzde 2,3 üretimine sahiptir. Yine, meyvede 6'ncı sıradayız, dünya meyve üretiminin yüzde 2,7'si ülkemizde üretiliyor.

Burada, ülkemiz sebze meyve ticaretine ilişkin genel bir işleyiş tablosu var. Mevcut mevzuata göre, sebze ve meyvelerin toptan alım ve satımları muhakkak toptancı halleri üzerinden yapılmak zorundadır ancak bunun istisnası marketler, yemek fabrikaları, yurt, hastane, lokanta, sanayici ve ihracatçı gibi kendi tüketimde mal kullananlar ya da doğrudan perakende satışa sunan işletmelerdir, onun dışında -tekrar söylediğim gibi- tüm sebze meyve ticareti toptancı halleri üzerinde yapılmaktadır.

Burada da şunu anlatmak istiyorum size: Nihai tüketime hangi kanallar üzerinden sebze ve meyveler pazarlanıyor? Baktığınız zaman, yüzde 23 oranında sebze ve meyvenin yüzde 23'ü marketler üzerinden, yüzde 22'si pazar yerleri üzerinden, yüzde 5,51'i manavlar üzerinden son tüketime, nihai tüketiciye ulaşmaktadır; yüzde 20 ihracata gitmektedir, yüzde 19 sanayi işletmelerine gitmektedir, yüzde 7 de kendi tüketiminde kullanan yemek fabrikası, yurt, hastane, lokanta ve otel gibi işletmelere gitmektedir.

Toptancı halleriyle ilgili kısa bir bilgi vermek istiyorum. Toptancı hallerinin kurulması... Toptancı halleri gerçek veya tüzel kişiler ile belediye sınırları içerisinde belediyeler, büyükşehir belediye sınırları içinde belediyeler, büyükşehir belediye sınırları içerisinde büyükşehir belediyeleri tarafından kurulur. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından toptancı hallerinin kurulması, ilgili belediyenin iznine bağlıdır. Toptancı hallerinin yönetimi ise belediye toptancı halleri, belediye teşkilatı bünyesinde norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak kurulan toptancı hal yönetim birimi tarafından yönetilir. Özel toptancı halleri ise işletmecileri tarafından yönetilir. Toptancı hallerindeki iş yerlerinin işletilmesi, yine mevzuata göre. Belediye toptancı hallerindeki iş yerleri kiralama veya satış yoluyla işletilir. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan toptancı hallerindeki iş yerleri de kiralama veya satış yoluyla işletilir ve bunlara ilişkin işlemler yetkili kişi ve organlarınca yürütülür.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Ya, biz daha çok Hallerdeki atıklar kısmıyla ilgileniyoruz.

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Hemen geçiyorum Sayın Başkan.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Lütfen.

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Hal yönetimi diye bize geldiği için Sayın Başkanım, o yönde hazırlık yaptık.

Ülkemizdeki toptancı halleri hakkında kısaca bir bilgi vereyim. Şu anda hâlihazırda ülkemizde 176 adet toptancı hali var; bunların 170'i belediyeler tarafından işletiliyor, 6 adedi de özel toptancı halidir. İl merkezinde hiç toptancı hali bulunmayan 13 tane ilimiz var.

İşlem hacimlerine ilişkin bir sunumumuz vardı. Şu anda üretilen sebze ve meyvelerin yüzde 19'u İstanbul Toptancı Hali'nde işlem görmekte. Onu Antalya, Mersin ve Ankara takip etmektedir. Burayı da kısaca geçiyorum.

Pazar yerlerinin yönetilmesi ve kurulmasını da geçiyorum Sayın Başkanım. Çünkü pazar yerleri de belediyeler tarafından kurulmakta ve işletilmekte. Pazar yerlerinin denetimi de ilgili belediyeler tarafından yapılmaktadır.

Burada, fire oranlarına ilişkin bir tablomuz var. Bakanlığımızca yapılan çalışma kapsamında, ilgili kurum ve kuruluşlardan aldığımız verilerde "Fire oranı ne kadardır?" diye belirli ürünlere yönelik bir çalışma yaptık. Bir örnek verecek olursam; biber için oluşan fire oranı yani üretimden tüketime

kadar oluşan fire oranı TSE'ye göre yüzde 4, Antalya Büyükşehir Belediyesine göre yüzde 10, İstanbul Büyükşehir Belediyesine göre yine yüzde 10, Kayseri Ticaret Borsası'na göre yüzde 10, Türkiye Halçiler Federasyonu TÜRKHAL'e göre de yüzde 5 ile 12 arasında gerçekleşmektedir. Yine, diğer ürünlerde de hemen hemen aynı oranları görmekteyiz.

Buraya gelmeden önce, hal atıklarının yönetilmesine ilişkin, özellikle, üretim ve tüketimin yoğun olduğu toptancı hal müdürlükleriyle görüştük. Ankara Büyükşehir Belediyesi hal atıklarının tamamını gübre yapımında kullandığını, üretilen gübrelerin de belediye tarafından yine üreticilere dağıtıldığını ifade etti. İstanbul aynı şekilde; İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bayrampaşa, Ataşehir toptancı halleri var. Onlar da hem gübre hem de elektrik enerjisi olarak tükettiklerini ifade ettiler. Bu anlamda hal atıklarının bulunmadığını ifade etti.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Peki, kaynağında mı ayrıştırıyorlar bunları? Öyle bir bilginiz var mı?

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Evet, kaynağında ayrıştırıyor. “Belediyenin kendi şirketleri üzerinden elektrik enerjisine ve gübreye dönüştürüyoruz.” dediler. Dolayısıyla biz dışarıya atık vermiyoruz.

Yine, İzmir Büyükşehir Belediyesi, bir proje kapsamında hem hal hem de pazar yerlerindeki atıkları gübreye çevirip belediye olarak kendileri üreticiye dağıtıyorlar.

Yalnız, üretimin en yoğun olduğu Antalya ve Mersin Büyükşehir Belediyesi Hal Müdürlüleriyle yaptığımız görüşme kapsamında, her 2 halde atıklara yönelik herhangi bir tedbir alınmadığını... Ancak bu projeden bahsettik kendilerine. Proje kapsamında yönetimlerin de uygun görmesi dâhilinde projeye destek verebileceklerini ifade ettiler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Acaba, bu noktada, Belediyeler Birliği olarak belediyelere de hani bir yazı yazıp “Bu hal atıkları ne kadardır? Ne yapıyorlar bu hal atıklarından? Bu sistemi kullanan var mı yok mu? Bunun miktarı nedir?” konusunda bir cevap istemeniz mümkün olur mu?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ ZELİHA MERCİMEK – Tabii ki.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAMAZAN ÖZCAN YILDIRIM – Tabii, rapor oluşturabiliriz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, bir rapor oluşturabilirsek yani Türkiye genelinde biz de sayısal bir veriye ulaşmış oluruz.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Adana hal için bir örnek verebilirim. Günde 165 ton; 2,5 milyon nüfus şehir genelinde 165 ton atık toplanıyor. Günlük 16 ila 35 ton arası halden geliyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Peki, kaynağında ayırma nedir?

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Adana Büyükşehir Belediyesi, İstanbul ve İzmir’de kaynağında ayrıştırma yapılmıyor. Toplam, hepsi... Hiçbir yerde kaynağında ayrıştırma yapılmıyor. Tesislere götürülüp bantlar üzerinde ayrıştırma yapılıyor ya da yapılmadan biyogaz tesislerine ya da kompost makinelerine konuluyor. Burada istediğimiz verimli sonucu alamıyoruz, maalesef, istediğimiz mutlu son burada değil. Çünkü burada enzim kullanılarak ve kaynağında ayrıştırmadan yapıldığı için bunlar ağır metal ve tuzluluk içerdiğinden dolayı tarım topraklarında kullanılamayacak durumdalar. Mersin Büyükşehir Belediyesiyle iş birliği yapamadık, maalesef, bu projenin içerisine girmek istemediler ama Mezitli bölgesinde özellikle çok iyi bir organizasyonumuz var.

Kaynağında ayrıştırma demek, bunların içerisinde sebze meyve haricinde hiçbir şeyin aynı anda atık merkezine gitmemesi demek. Çünkü dalından koparıldığı andan itibaren sebze ve meyve bozulma sürecine, çürüme sürecine girdiğinden dolayı bunların mutlaka herhangi bir metalle matbaa mürekkebi, sigara izmariti gibi başka herhangi bir maddeyle temas etmemesi ve temas ettiyse bile en kısa zamanda ayrıştırılarak bunu sadece sebze meyve atığı olarak kompostlama alanına ya da atık alanına götürülmesi demek.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yani şöyle; ben hale girdim, halde meyve, sebze atıkları da var ama orası bir çöp içinde. İşte, ambalaj da var, poşet de var.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Plastik de var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, plastik de var. Ben belediye olarak bunların tamamını aldım, topladım ve tesise götürdüm. Bu, kaynağında ayrıştırma olmaz.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bunun zararı ne olur demiştiniz? Tekrar edelim.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Bu ağır metal içeren, sonuçlarında çıkacak olan... Sonuçta enzim de kullanılarak yirmi dört saatte elektrik enerjisiyle bir kompost üretildiğinden dolayı, sonuç olarak ağır metal içeren, bizim istediğimiz organik maddeyi ve mikroorganizmayı içermeyen, Tarım Bakanlığı akredite laboratuvarlarından geçmediğinden dolayı da tarım arazilerinde kullanılması uygun görülmeyen bir kompost çıkıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Ha, tarım arazilerinde kullanılmıyor.

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Bunun sadece peyzajda kullanılmasına izin veriliyor, bunun dışında kullanılmıyor. Ama mesela şöyle bir şey var: Kaynağında ayrıştırma noktasında, hal ayrıştırmasına iyi bir örnek olarak Adana Büyükşehir Belediyesi bunu çok iyi yapıyor. Biz orada yaptığımız, yürüttüğümüz çalışmalardan sonra kendi sahalarını kuramadılar ama Yüreğir Belediyesinin sahası içerisinde getirdikleri günde 16 ile 35 ton arasında atığı ayrıştırılmış olarak sahaya bırakıyorlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, o zaman Belediyeler Birliğinden şöyle rica edebilir miyiz: Yani sorarken belediyelerimize, hal artıklarının kaynağında ayrıştırılıp ayrıştırılmadığını ve bunları miktar olarak sorabilirsek belki bu veri bizim için çok daha faydalı olacaktır.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ÇEVRE YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SIFIR ATIK VE ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Başkanım, ilave olarak...

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Çok özür diliyorum, bir şey daha söyleyeceğim.

Burada, kendileri ayrıştırma konusunu tam bilmedikleri için öncesinde belediye çalışanlarına verdiğimiz eğitimden sonra yaklaşık olarak geçtiğimiz eylül ayından beri Adana Büyükşehir Belediyesi bu toplama işini çok başarılı bir şekilde devam ettiriyor. Önce nasıl yapıldığına dair eğitim veriyoruz, ondan sonra kendileri bu süreci devam ettiriyorlar. Öncelikle, nasıl ayrıştırılması gerektiği noktasını anlatmak gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Peki, teşekkür ederim.

Buyurun Sadiye Hanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ÇEVRE YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SIFIR ATIK VE ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – İlave yapmak istiyorum efendim.

Tabii, büyükşehir belediyelerinin tesisleri dolayısıyla bunlar çok yüksek kapasiteli ve büyük tesisler; kompost ve biyometanizasyon tesisleri. Bu tesislere hallerden ayrıştırılmış olarak gelse dahi, bu tesislere gelen çok farklı atıklar da var. Dolayısıyla, bizim belediyelerin tecrübelerinden yıllardır gördüğümüz, hani o istediğimiz kalitedeki kompostu almamız zaten çok mümkün olmuyor. Özellikle, işte, tüketime uygun olmayan gıdalar da gelebiliyor buraya, çok farklı organik bazlı biyobozunur atıklar gelebiliyor ve bir anlamda bu atıkların da yönetiminin sağlanması için gelmesi de gerekiyor aslında. Ama çıkan ürünün kalitesi noktasında tabii ki sıkıntılar var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Çevre Bakanlığı değil mi?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ÇEVRE YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SIFIR ATIK VE ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Evet efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Zaten Komisyonun amacı bu. Biz bir kompost tesisi yapalım ya da yapılınsın da işte, oradan çıkan bir şekilde kullanılınsın derdinde değiliz. Bizim, bu nasıl verimli kullanılır ve bu dezavantajlı gruplarla da nasıl paylaşılabilir ve hatta bunların toplanması noktasında da yine dezavantajlı gruplar nasıl bu çarkın içine dâhil edilebilir gibi bir derdimiz var. Dolayısıyla bunun olabilirliğini nasıl sağlarız? Ki “Adana Büyükşehir Belediyesi yaptı.” dediniz, demek ki yapılabilir. Yani “yaptık oldu” mantığından daha çok, nasıl verimli olabilir ve sıfır atığın gerçek amacına nasıl uygun hâle getirilebilir gibi bir dertteyiz. O yüzden bilgiyi o yönde istiyorum.

TOPRAKTAN TABAĞA TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ KURUCUSU EBRU BAYBARA DEMİR – Çok özür diliyorum. İstanbul Büyükşehir Belediyesiyle görüştüğünüz zaman onlara -aynı şekilde Sadiye Hanım’ın söylediği gibi- çok farklı yerlerden de farklı biyobozunur atıklar geldiği için... Bizim, bunlar için belki farklı bir ayrıştırma bandı üzerinden gönderilmesinin uygun olacağı teklifimize “Bu, çok büyük bir organizasyon planı gerektiğinden biz bunu yapamayız.” dediler. O yüzden, kaynağında ayrıştırmak büyükşehirlerden ziyade Anadolu şehirlerinde çok daha kolay oluyor, büyükşehir belediyesinin tamamen ya da büyükşehirlerde belediyenin tamamen buna entegre olarak çalışması gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, peki, teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Keşke bu toplantıya, bu konuyla ilgili...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Söz vermedim Sayın Vekilim, söz mü istiyorsunuz? İstiyorsanız kayda geçeceğiz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – ...büyükşehir belediye temsilcilerini de çağırırsaydınız daha doğru olurdu. Sadece bir...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Belediyeler Birliği burada Sayın Vekilim. Konumuz büyükşehir belediyeleri değil zaten.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Onların adına konuşuyorsunuz ama bu nasıl bir iş ya?

TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADNAN BENLİ – Sayın Başkanım, benim arzım bu kadar.

Efendim, saygılarımla arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sağ olun, çok teşekkür ediyoruz.

Evet, bir soru yok herhâlde.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ne belediyenin ismini söylüyorsunuz ne ne yapıp yapmadığını söylüyorsunuz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Yaptığı iyi örnekler, yapmaları gerekenler konuşuluyor.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sonra da “Bizim muhatabımız onlar değil.” diyorsunuz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Sayın Vekilim, söz alıp konuşursanız memnun oluruz, hani biraz önce...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Söz istiyoruz, vermemek konusundan ısrarcısınız.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biraz önce hatırlattığınız gibi Meclisteyiz, Komisyondayız, söz vererek çalışıyoruz.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızdan sunumu alabilirsek memnun olurum.

Buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Sayın Başkanım, öncelikle teşekkür ederim. Bakanlığım adına tüm katılımcıları, sayın vekillerimizi ve tüm bürokrat arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Bugünkü sunum bizim biraz kapsamlı oldu, tek sunumda birleştirmeye çalıştık. Hem atık türleri hem teknolojileri hem sanayide kullanımına ilişkin yeniliklerle Bakanlığımız ve ilgili kuruluşlarca verilen destekler kapsamında sunumu ben gerçekleştirmeye çalışacağım.

Son dönemde yaşanan iklim krizi ve bütün sera gazlarının artması nedeniyle ve diğer taraftan da enerji ihtiyacının artmasıyla birlikte fosil yakıtların sınırlı ve tükenecek olması alternatif enerji kaynakları ihtiyacını öne çıkarmıştır. Bu noktada da yenilenebilir enerji olarak biyokütle kaynakları birçok alanda karşımıza çıkan, her yerde bulmanın mümkün olduğu kaynaklardır. Biyokütle kaynaklarını orman ürünleri, tarım ürünleri, endüstriyel atıklar ve kentsel atıklar olarak 4 gruba ayırabiliriz.

Ben hızlı geçmeye çalışıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Lütfen.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Gıda atıklarıyla ilgili bundan önce Tarım Bakanlığından arkadaşımız anlattı, hani, ben buraya çok da şey yapmak istemiyorum. Sadece, gıda geri dönüşüm teknolojileriyle gıda artıklarını gübre, köpek mamaları, kedi mamaları, balık yemleri gibi ekonomik değeri yüksek ürünlere dönüştürerek ülke ekonomisine katkı sağlanması mümkündür.

Atık yağlar var. Bitkisel atık yağlar bildiğiniz gibi kimyasal kirlenmeye neden oluyor. Kullanılmış yağ, insan, makine kullanımı sonucu kimyasal olarak saflığını yitirip bozulmuş yağların genel adıdır. Bu noktada, varillere doldurularak geri dönüşümü, yok edilmeyi, hâlâ kullanılabilecek durumda ise tekrar kullanılmayı bekliyor. Bu da zaten, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının verdiği çevre lisansına sahip tesisler tarafından geri dönüştürülüyor; atık yağlar, yarı mamul ya da ürün olarak dönüştürülebilir. Bu sayede atık yağlar tekrar kullanıma kazandırılarak ülke ekonomisine katkı sağlanıyor. Külçe sabun ve kimya sanayisinde kullanılıyor daha çok. Biyodizel petrole karıştırılarak üretilen ve yakıt olarak kullanılabilen bir ürün olmakla birlikte ozon tabakasına olan zararı diğer dizel yakıtlara göre daha azdır.

Biyoplastiklere bakacak olursak, fosil yakıtlardan elde edilen plastiğe sürdürülebilir ve karbon nötr bir alternatiftir. Biyoplastik üretmenin iki ana yolu vardır; o da filmler ve aromatikler. Burada da petrokimyasallar, hidrokarbon ham maddelere ihtiyaç duyduğundan, bunları sürdürülebilir şekilde üretmenin tek yolu biyokütle ham maddesini kullanmak ve havadan ya da biyokütle yanmasından

yakalanan karbondioksiti kullanmak olarak geçiyor. Piyasaya sürülen ambalaj atıklarında en büyük oranı kâğıt ve karton atıkları oluşturmakta, onu da sırasıyla plastik ve cam atıklar takip etmekte. 2018 yılında geri kazanım oranı en yüksek olan ambalaj atığı da kâğıt ve karton atıklar olmuştur.

Orman atıkları hem doğrudan biyokütle hem de biyoyakıt olarak enerji üretimi amaçlı kullanılmakta. Ormancılık ve orman endüstrinden ağaç artıkları; okaliptüs, kavak, söğüt gibi diğer yıllık kısa rotasyonlu ağaçlıklar bu noktada endüstride buhar ve elektrik üretmek üzere kojenerasyon santrali olarak yakılması mümkün görünmekte.

Biyokütleyle uygulanan teknolojilere bakacak olursak, biyokütlenin -kullanım alanları da- enerji, sanayi, ulaşım ve inşaat sektöründe kullanılabilmesi mümkün. Enerjinin yanı sıra, özellikle mobilya, kâğıt, yalıtım malzemesi yapım alanlarında yararlanılmakta.

Biyokütlenin iki türlü kullanımı var: Geleneksel ve modern kullanımı. Geleneksel kullanımı daha çok odun, odun kömürü, tarımsal atıklar ve hayvansal atıkların çevrim yöntemleriyle üretilmesi. Modern kullanımda ise bitki yetiştiriciliği ön plana çıkmakta. Burada da biyokütlenin modern kullanımı, üretilen biyokütlenin doğrudan yakılmasıyla elektrik ve ısı üretimi için yüksek enerji yoğunluğuna sahip, önceden işlenmiş katı biyokütlenin dolaylı kullanımını kapsamakta.

Sanayide kullanımına bakacak olursak, endüstride mevcut doğrudan yenilenebilir enerji kullanımı, ağırlıklı olarak biyoyakıtlar ve atıktan enerji biçiminde. Biyokütle düşük, orta ve yüksek sıcaklıklarda ısı sağladığı için fosil yakıtlara alternatif olmakta. Selüloza dayalı doğal ve sentetik elyafların biyolojik olarak parçalanabilen biyoplastik üretmek için biyomalzemelerin üretimi yoluyla endüstri sektöründe karbon emisyonun azaltılması için kullanılmakta.

Diğer taraftan da kâğıt hamuru ve kâğıt, kereste, gıda ve biyoyakıt gibi biyokütle esaslı endüstrilerde üretilen biyokütle atıklarının kullanımını içermekte.

Biyokütle, fosil yakıtlara kıyasla daha düşük bir enerji yoluna sahip ve fiziksel yapı bakımından da daha değişken bir yapıda. Bu biyokütle ham maddelerinin kimyasal bileşimin ve nem içeriğinin değişken olması, uygulanacak dönüştürme teknolojisinin kalite ve homojenlik gereksinimlerini karşılar hâle gelmesi için ön işlem gerekiyor. Burada kırıcılar ya da daha farklı küçük parçaları homojenize etmek için makineler kullanılıyor. Ham biyokütleyi tüketilebilir biyoenerji ürünlerine ve hizmetlerine dönüştürmek için de birkaç adım gerekiyor. Tercih edilen biyoenerji yolu, teknoloji imkânı, ham madde türü, erişilebilir hacimlerin gereken enerji hizmeti gibi birçok faktöre bağlı. Dönüşüm yollarını üç temel başlık altında toplayabiliyoruz: Termokimyasal dönüşüm, biyokimyasal dönüşüm ve fiziksel dönüşüm.

Burada da uygulanan çevrim yöntemlerini görüyorsunuz; siyah olan biyokütle ham maddesi, sol tarafta yağ bitkileri, şeker ve nişasta bitkileri, odunlu selülozik orman atıkları, biyoçözünür katı belediye atığı ve fotosentetik mikroorganizmalar. Odunlu selülozik orman odunu olarak, sağ taraftaki çevrim yolunda, biyokütle yükseltme teknolojisi, hidroliz fermentasyon, gazlaştırma, piroliz, anaerobik çürüme ve diğer kimyasal yöntemler kullanılabilmekte. Son, nihai ürün olarak da ısı eldesi sağlanmakta; biyoetanol, sentetik dizel, metanol, diğer yakıt ve katkı maddeleri, biyometan ve hidrojen elde edilmesi sağlanmakta. Bu çevrim yöntemleri yanma, gazlaştırma ve piroliz -bunlar biliniyor diye ben geçiyorum- havasız çürütme, fermentasyon, biyofotoliz, peletleme.

Türkiye’de kullanımına bakacak olursak, enerji tüketimindeki ithalatı azaltmak için enerji arzının çeşitlenmesini sağlayan biyokütle, aslında kaynak potansiyeli açısından Türkiye’nin en önemli yenilenebilir enerji kaynakları arasında yer almakta. Türkiye’de enerji bitkileri yetiştiriciliğinin ve kullanılan alternatif atıkların artış göstermesi gerekmekte. Çeşitli çevrim teknolojileri kullanarak katı, sıvı ve gazlı yakıtlara dönüştürülmekte ve Türkiye’de yer alan biyokütle tesislerinde hayvansal atık, ormansal atık ve diğer atıkların yanı sıra enerji bitkilerinin kullanımıyla enerji üretilmekte.

Orman atıklarından 2.800 megavat ısı üretmek mümkün. Bu toplam gücün yakma metoduyla buhar türbini kullanarak yüzde 20'si elektrik enerjisine dönüşürken gazlaştırma teknolojisiyle de yüzde 35 elektrik enerjisi üretilmesi mümkün.

2020 yılında Türkiye’de bulunan biyokütle üretim tesislerinin toplam lisanslı kurulu gücü 2019 yılına göre yüzde 27,7 artmış durumda ve tesis sayısı 358’e ulaşmış. 2015 ile 2020 yılları arasında yıllık ortalama yüzde 33,9 büyümüş. 2020 yılında biyokütle tesislerin kurulu gücü toplam enerji kaynakları kurulu gücünün yüzde 1,5’ini oluşturmakta, yenilenebilir enerji kaynakları güçleri içerisinde yüzde 3 oranında paya sahip.

Burada da biyokütle sektöründeki en büyük oyuncuların lisanslı kapasiteleri görünüyor. En büyük 15 şirket var diyebiliriz ve bunların toplam kurulu gücü, diğerlerinin yarısından fazlasını oluşturmakta. Yeni trendleri ve yenilikleri...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Oraya geçmeden sorayım: Bu şirketleri gösterdiniz; tabii, bu projeler de önemli projeler. Bireylerin ya da büyük ölçekli firmaların da bu projeleri gerçekleştirebilmesi için yerli ve milli teknolojinin de kullanılması...

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Oraya geleceğim Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Var mı? Şirketleri gösterince, firmaları gösterince acaba...

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Yok, yok. Sonraki slaytlarda var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bakanlığımız bünyesinde varsa öyle bir çalışma...

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Evet, evet, var. Bütün teşvik ve destekleri topladık.

Yeni teknolojilerde enerji bitkisi yetiştiriciliği önemli. Burada enerji ormanları ve enerji tarımı öne çıkmakta. Özellikle şeker kamışı, okaliptus ağaçları, kara kavak gibi bitkilerin yanı sıra farklı bir iklim bölgede yetiştirilen saz kanarya otu, saz çimi, kenger otu gibi bitkiler yer almakta. Diğer taraftan da suda yetiştirilen biyokütle ve gıda dışı yağ tohum türleri gibi ek biyokütle ham madde seçenekleri bulunmakta. Suda yetiştirilen biyokütlenin en önemli kaynağı, biyodizel ve biyogaza dönüştürülebilen algler olmaktadır.

Bildiğiniz gibi, şubat ayında yapılan İklim Şurası Komisyonunda Tavsiye Kararları da yayınlandı ve o Tavsiye Kararları içerisinde benim gördüğüm 2 tane önemli başlık tam, direkt buranın konusu aslında. “Temiz ve Döngüsel Ekonomi” başlığı altında, atıkların biyokütle kaynaklarının değerlendirilmesi amacıyla yeni nesil gazlaştırma ve piroliz teknolojileri kullanılarak sürdürülebilir hidrojen, sentetik yakıtlar ve katma değeri yüksek ve geniş pazara sahip kimyasalların üretimi sağlanmalı ve biyokimyasal teknolojiler kullanılarak üretilen biyogazdan yeşil metan üretim teknolojileri geliştirilmeli. İkinci başlık ise “Yeşil ve Sürdürülebilir Tarım”, burada da sıfır atık hedefi doğrultusunda tarım ve gıda sektöründeki artıklardan ekonomik değeri yüksek biyogübre, protein, besinsel lif ve biyoaktif madde üretimine yönelik yeşil ve çevre dostu teknolojiler geliştirilmeli. İklim Şurası’nda bu aynı konulara çok vurgu yapılmış durumda.

Ben, şimdi, Bakanlığımızca verilen teşvik ve destekleri şey yapacağım. Öncelikle Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından verilen destekleri burada görüyorsunuz Birinci olarak çevre yatırımları var ve çevre yatırımlarında da TÜBİTAK MAM araştırma merkezi tarafından proje onayında eğer ki bir yatırım tevsik edilmişse oraya 6 bölgeli teşvik bölge sisteminde 5’inci bölge desteğinden yararlandırılmakta. Diğer taraftan, ikinci çevre lisansına tabi yatırımlarımız var. Bunlar

da Çevre Bakanlığından lisans almış yatırımcılar; 6 bölgele teşvik sisteminde 5'inci bölge desteğinden yararlandırılmakta. Bu kapsamda, ön işlem tesisleri, geri kazanım tesisleri, bertaraf tesisleri ve diğer atık yönetimiyle ilgili tesisler desteklenmekte. Nasıl destekler verilmekte? KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi desteği, faiz desteği ve yatırım yeri tahsisi verilmekte. İmalat sanayisine yönelik olarak...

ALT KOMİSYON BAşKANI ARZU AYDIN – Yatırımlarda bölge olarak var mı?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIğI TEKSTİL VE AğAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAşKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Ya, şimdi şöyle: Bazı teşvikler 5'inci bölge...

ALT KOMİSYON BAşKANI ARZU AYDIN – 5'inci bölge...

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIğI TEKSTİL VE AğAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAşKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Evet, 6'ncı bölge. 6 bölge var sonuçta; mesela bazı teşvikler 3'üncü ve 4'üncü bölgeye veriliyor, bazıları 5'inci ve 6'ncı bölge teşviklerinden yararlanıyor ama en fazla teşvik ve destek 6'ncı bölge desteği.

ALT KOMİSYON BAşKANI ARZU AYDIN – Yani Doğu ve Güney Doğu Bölgeleri.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIğI TEKSTİL VE AğAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAşKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Evet, oralara veriliyor. Böyle bazı kritik stratejik tesisler de o 6'ncı bölge ya da 5'inci bölge desteğinden yararlandırılıyor.

ALT KOMİSYON BAşKANI ARZU AYDIN – Peki, en çok hangi bölge kullanıyor, tercih ediyor? Yani en bilinçli ya da farkındalık yaratan bölge...

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIğI TEKSTİL VE AğAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAşKANI ZİYNET BERNA ORHAN – şimdi, şöyle: Aslında bu, tabii ki 1'inci bölge ve 2'nci bölgede daha fazla. Orası bu işin daha çok bilincinde olduğu için oralar çok daha fazla kullanılmakta.

Burada da çevre yatırımları ve çevre lisansına tabi yatırımlara verilen proje adedi ve tutarı görüyoruz. 2022 yılında çevre yatırımlarında 3 proje, çevre lisansına tabi yatırımlarda 89 proje desteklenmiş ve toplam 2.473 milyon TL bir destek verilmiş.

Bizim ilgili kuruluşumuz KOSGEB tarafından da teşvik ve destekler verilmekte. KOSGEB'de de özellikle öncelikli sektörler arasında “Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri” başlığında atık konuları yer almakta. Burada da gene AR-GE ve inovasyon destek programı ile biyokütle atıkları konularında birçok proje desteklenmiş ve başarıyla tamamlanmış durumda. Örnek verecek olursak, biyokütle yakıtlı yakmalı gazlaştırma sistemi, dökme dilimli katı yakıt ve biyokütleyle çalışan hibrit kat kaloriferi, akışkan yataklı kazanda biyokütle ve toz kömür yakmak, atık biyokütle öğütme makinesi tasarımı gibi projeler desteklenmiş. Gene KOSGEB'in İşbirliği Destek Programı kapsamında da “biyokütle atıkların geri dönüşümü” konuları 5 milyon TL'ye kadar desteklenmekte olup burada da personel, makine, teçhizat ve kalıp, ham madde ve malzeme, yazılım, hizmet alımıyla ilgili giderlere destek verilmekte. Özellikle atıkla ilgili 72.11.01 NACE kodunda faaliyet gösteren tesislere, 29 tane firmaya destek sağlanmış durumda.

ALT KOMİSYON BAşKANI ARZU AYDIN – Başvuran 29 firma...

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIğI TEKSTİL VE AğAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAşKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Evet.

TÜBİTAK tarafından verilen desteklere de bakacak olursak, TÜBİTAK ARDEB yani Araştırma Destek Programları Başkanlığı tarafından desteklenen -aşağıdaki- farklı programlar var. Bunların arasında, aslında hemen hemen hepsinde... Bu, biyokütle olsun, atık olsun, geri dönüşüm olsun farklı desteklere sahip.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yerli firmaların yaptığı böyle kompost makineleri var mı?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Var ama şimdi şöyle: Kullanılan sektöre göre değişiyor tabii makine. Maalesef her sektörde kullanılan makine her makine yerli üretilmiyor ama yerli üretimle yapılan makineler var ve biz özellikle yerli üretime destek veriyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Onlara destek veriyorsunuz.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Öncelikli alanlardan “enerji” alt başlığı altında bulunan ileri biyoyakıt ürünleri için biyoenerji dönüşüm ve biyorafineri teknolojileriyle uyumlu teknolojik projelere ek puan verilmekte.

Yine, Tarım ve Orman Bakanlığıyla birlikte yapılan “Yerli Gıda Hamleleri, Yardımcı Maddeler, Gıda Güvenilirliğine Yönelik Yenilikçi Teknolojiler” gibi başlık altında “tarımsal atık ve atıklardan katma değeri yüksek ürün elde edilmesi” konusu çağrısında desteklenmiş durumda.

Son beş yılda biyokütle atıklarının geri dönüşümü konusunda ARDEB destek programlarına toplam 906 proje başvurusu yapılmış, 70 projenin desteklenmesine karar verilmiş ve toplam 30 milyon 237 bin 981 TL hibe desteği verilmiştir.

Bir de TEYDEB tarafından teknoloji yenileme... Burada da gene farklı destek programlarımız var. Enerji alanı ile tarım ve gıda alanı öncelikli alanlar arasında bulunmakta gene. Enerji alanında yer alan biyoenerji konularında, tarım ve gıda alanında yer alan gübre üretim teknolojileri konularında sunulan projelere gene ek puan verilmekte. Yeşil Mutabakata Uyum kapsamında, öncelikli AR-GE ve yenilik konuları arasında yer alan “Yeşil ve Sürdürülebilir Tarım: Tarladan Sofraya Sürdürülebilir Tarım” başlığı altında tarımsal üretimde ve gıda sektöründe atık ve artıkların geri dönüşümünün sağlanması ve tekrar değerlendirilmesine yönelik yenilikçi uygulamalardaki projelere de ek puan verilmekte.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yani başvurdum; eğer yeşil tarım ya da tarladan sofraya sürdürülebilir tarımla ilgili bir proje ise Bakanlıktan destek almak noktasında ek puana sahip oluyoruz.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – TÜBİTAK’tan ek puan -tabii ki projenin değerlendirme aşaması var, değerlendirme aşamasında uygun bulunursa- veriliyor yani o da tabii ki daha öncelikli hâle gelmiş oluyor diğer projelerin yanında.

Son beş yılda biyokütle atıklarının geri dönüşümü konusunda -demin söylediğim ARDEB’de bu da TEYDEB- destek programlarına 107 proje başvurusu yapılmış, 36 projenin desteklenmesine karar verilmiştir ve toplam 7 milyon 145 bin lira hibe destek verilmiştir.

Bir de TÜBİTAK MAM tarafından hazırlanan projeler var. Gerçi bu tamamlanmış proje, 2018’de tamamlanmıştı; “Şeker Pancarı ve Ayçiçeği Tablalarından Pektin Elde Edilmesi ve Gıdalarda Katkı Maddesi Olarak Kullanılması” başlıklı bir proje tamamlandı.

Şu an yürütülmekte olan bir proje var Gene TÜBİTAK ARDEB 1003 kapsamında; yüksek kalitede meyve sebze kurutma ve rekabet gücü yüksek yenilikçi ürünlerin üretimine yönelik teknolojinin geliştirilmesi. Tabii ki bu TÜBİTAK tarafından daha çok yenilikçi teknolojilere ilişkin destekler verilmekte, KOSGEB tarafından daha farklı kapsamda destekler verilmekte.

Burada da bu proje çalışması kapsamında, İzmir'in Seferihisar ilçesinde yer alan Doğanbey mevkisindeki Doğanbey Kalkınma Kooperatifinin işletmesini yaptığı, jeotermal destekli kurutma tesisinde kurutulmakta olan mandalinaların artıkları uçucu yağ elde etmek amacıyla değerlendirilmiş ve böylece "sıfır atık" düşüncesiyle gene gıda atıklarının ekonomiye kazandırılması öngörülmüştür.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN –Biz, tabii, İzmir'de, bir yerinde inceleme yaptık ama tabii mandalinada Sayın Vekilim de çok destek olmuş.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Gümüldür'deki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Mandalinanın kendisi, kabuğu, kolonyası, yağı, makarnası aklınıza gelebilecek...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Makarnası da.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, ondan vatandaşlar yapmışlar kooperatif bünyesinde. Gümüldür son derece iyi bir çalışmaydı o da. Tabii, burada bir de uçucu yağ herhâlde değil mi?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Evet, uçucu yağ.

Diğer taraftan, TÜBİTAK ARDEB tarafından, yüksek teknoloji platformları çağrısı kapsamında, "Türkiye Tarımsal Üretimde Küresel İklim Değişikliğine Uyumlu Sürdürülebilir Tarım Teknolojileri Platformu" başlıklı, farklı kurum ve konuların yer aldığı platforma tarımsal atıkların ve düşük kaliteli tarımsal ürünlerin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi başlıklı proje teklifiyle katılım sağlanmış.

Projede turunçgil kabuklarından, sırasıyla; uçucu yağlar ve Pektin elde edilecek ve kalan posanın biyogaz oluşumu potansiyeli artırılmaya çalışılacak, ayrıca toprak iyileştirici olarak da değerlendirilecektir. Proje değerlendirme aşamasında.

TÜBİTAK MAM bünyesinde gene biyokütle atıklarının kullanılarak gerek hidrojen üretimi için gerek hidrokarbonların üretimine yönelik projeler kapsamında yoğun çalışmalarda bulunulmuş. Bu konuda çalışılmış diğer projelere bakacak olursak biyokütle ve kömür karışımından sıvı yakıt üretimi, biyokütleden gazlaştırma yoluyla hidrojen üretimi ve gene biyokütleden katalitik yöntemle biyoyakıt üretimi kapsamında çalışmalarda bulunulmuş.

Bir de pilot tesisler var; TÜBİTAK MAM kapsamında yürütülen pilot tesisler. Burada da gene atıkların değerlendirilmesine ilişkin gazlaştırma sistemi, daha çok biyokütle gazlaştırma sistemiyle ilgili çalışmalar yapılmakta.

Bir de kalkınma ajansları var, biliyorsunuz, bizim Bakanlığımız bünyesine katıldılar. Kalkınma ajanslarında da yerel anlamda hem sahada olmaları nedeniyle, sektöre ve oradaki sanayiciye yakın olmaları nedeniyle de daha yakın iş birliği yapma imkânı var, kalkınma ajansları sayesinde. Burada da daha çok fizibilite ve analiz raporları hazırlanmakta.

Gene hayvansal ve bitkisel atıkların değerlendirilmesiyle biyoenerji üretiminin dünyada ve ülkemizde büyüklüğü, üretim teknolojisi, kuruluş yeri seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar, tesisin optimum kapasitesi... Tam bir fizibilite desteği vermekteler.

Örnek projeleri burada görüyorsunuz. Ardahan ili Biyogaz Tesisi, Kayseri ili Beydeğirmeni Besi Bölgesi Biyogaz Tesisi, biyogaz santralleri var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Toparlayabilirsek.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Bitiyor zaten.

Bir de Bakanlığımızın, bildiğiniz gibi, teknoloji hamlesi, millî teknoloji hamlesi kapsamında yürüttüğü bir destek programı var; ilk makine sektörü çağrısıyla başladı bu destek programı ve burada da yerli makineciler desteklendi. Toplam 9 ürün kodunda 10 proje, 11 ürün kodunda da 10 proje destek almaya hak kazandı ve bu makine sektörü çağrısı tamamlanmış durumda.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) –Peki, bunlarda kooperatiflere öncelik tanıyor muyuz?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Öyle bir öncelik tanınmıyor benim bildiğim kadarıyla. Bizim Millî Teknoloji, daha doğrusu Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü tarafından yürütülüyor bu hamle programı. Bu zaten çok stratejik makinelere daha çok önem yani onlara öncelik veriliyor. Orada da kriterler var tabii, puanlama şeyi var. Ona göre, bir komisyon ve komite marifetiyle karar veriliyor zaten değerlendirilip değerlendirilmemesine.

Şu ana kadar mobiliteyle ilgili ve üretimde yapısal dönüşümle ilgili, sağlık ve kimya ürünleriyle ilgili ve dijital dönüşümle ilgili hamle çağrılarına çıkıldı. Şu an için mobilitede 31 tane kabul edilmiş, üretimde, yapısal dönüşümde 21 tane proje kabul edilmiş durumda ve yürütme aşamaları devam etmekte.

Son olarak da patentle ilgili birkaç bilgi vermek istiyorum. 2002 ve 2021 yılları arasında toplam biyokütle atıkların geri dönüşümü konularındaki teknolojik yeniliklere 1.157 adet başvuru ve 414 tescil işlemi yapıldığı bilgisini biz Patent Kurumundan aldık.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bunun ne kadarının kompost makinesi olduğuna dair bir bilginiz var mı?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEKSTİL VE AĞAÇ ÜRÜNLERİ SANAYİ DAİRE BAŞKANI ZİYNET BERNA ORHAN – Yok yani orada öyle bir bilgi yok ama sorabiliriz.

Arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Alabilirsek seviniriz.

Peki, teşekkür ediyoruz.

Soracak bir soru bırakmadılar maşallah hepsi.

Hemen Belediyeler Birliğine geçebiliriz.

Buyurun lütfen.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAMAZAN ÖZCAN YILDIRIM – Sayın Başkanım, bizim uzman arkadaşlarımız sunum yapacak. Onlar sunumu hazırlayana kadar ben birkaç şey söyleyeyim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAMAZAN ÖZCAN YILDIRIM – Şimdi, belediyelerin kurumsal kapasitesini artırmak için elimizden geldiği kadar çalışıyoruz. Bu toplantımıza konu mevzularla alakalı da yaptığımız faaliyetleri hızlı bir şekilde sizlere anlatmak istiyoruz; hem onlara maddi hem manevi ne tür destekler veriyoruz, buradaki sınırlarımız, kısıtlarımız neler, onlardan hızlıca bahsetmek istiyoruz.

Ben hukuk müşavirimize, uzmanlarımıza sözü bırakıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ ZELİHA MERCİMEK – Başkanım, Zeliha Mercimek, Türkiye Belediyeler Birliği Hukuk İşleri Müdürü.

Sunumumuz iki bakımdan oluşturuldu. Bir tanesi, belediyelerin gıdayla ilgili olan görevleri ve yaptıkları çalışmalar; diğeri de atıkların değerlendirilmesi, burada kullanılan yeni teknolojiler. Onu da arkadaşım arz edecek Komisyonunuza.

Ben ama görevlerimizle ilgili başlayayım. Tabii, temizlik ve katı atık belediyelerin temel görevleri arasında; yine, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi, sosyal hizmet ve yardım da belediyelerin zorunlu görevleri arasında.

“Gıda bankacılığı yapabilir?” diye bir hükmümüz var. Bu takdiri olmakla beraber, kanunda öyle düzenlenmiş olmakla beraber, belediyelerin üzerinde yoğun olarak durduğu ve gıda bankacılığı faaliyetinde bulunduğunu tespit ediyoruz çünkü sosyal hizmet ve yardım görevimiz de var; o görevin yerine getirilmesine destek veren enstrümanlardan bir tanesi gıda bankacılığı.

Belediyelerin başkaca kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapmasına ilişkin özel bir düzenleme var Belediye Kanunu madde 75’te. Bu hükmə göre, belediyeler dernek ve vakıflarla iş birliği yapabilir; kamuya yararlı derneklerle ve vergi muafiyeti tanınmış vakıflarla doğrudan iş birliği yapabilir Meclis kararlarına istinaden; kamuya yararlı olmayan veya vergi muafiyeti bulunmayan vakıflarla da mülki amirin iznini almak suretiyle, yine iş birliği ortak proje ilişkilerine girebilirler.

Şimdi, belediyeler bir taraftan 1163 sayılı Kanun çerçevesinde, kooperatiflerin kurulmasına önderlik edebilir, kooperatiflere kredi verebilir, hatta kredi verdiği kooperatifleri denetleyebilir, kendi de ortak olabilir ancak belediyelerin iş birliği yapabileceği kurumlar arasında Belediye Kanunu madde 75’te kooperatiflere yer verilmemiştir. Bu çerçevede, belediyeler kooperatiflerle ilişkilerinde biraz mevzuat bakımından desteklenmeye ihtiyaç duyuyorlar.

Özellikle kadın kooperatiflerinin -Bakanlığımız ana sözleşmesini de yayımladı- ve üretici kooperatiflerinin kurulması konusunda belediyelerimiz, alanı teşvik etmektedir. Büyükşehir belediyelerine tarım ve hayvancılık konusunda her türlü faaliyet ve girişimde bulunabilme yetkisi de verilmişti. Bununla beraber değerlendirdiğimizde, belediyelerimizin kadın ve üretici kooperatifleriyle yakın teması vardır ama mevzuat bakımından da iş birliği yapabileceğimiz kurumlar arasına kooperatiflerin de alınması gerektiğini değerlendiriyoruz temasın daha sıcak hâle getirilebilmesi bakımından.

Halleri anlattı Sayın Genel Müdürümüz. Hallerdeki atıkların özel alanlarda toplatılması öngörülüyor; kanun, mevzuatımız, bunu öngörüyor. O mekanizmayı kuracak olan da hal yönetimlerinin sorumluluğudur, o da geline aşamada temel olarak belediyelerin sorumluluğunda.

Pazar yerleri de perakende alanlar, perakende ticaretin yapıldığı yerler. Hallerde büyükşehir belediyelerinin sorumluluğu varken pazar yerlerinde ilçe belediyeleri devreye giriyor. Orada da atık malzemeleri yine belirlenen alanlarda toplama yükümlülüğü getirilmiştir pazarcılara ve orada faaliyet gösterenlere, ayrıca müeyyideleri de bunların öngörülmüştür. Bu koordinasyonu yürütecek olanlar da yine belediyelerimizdir.

Şimdi, belediyelerimizin iş yeri açma çalışma ruhsatları verme yetkisi de var; 5216 sayılı Kanun’da gıdayla ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhi müesseselere büyükşehir belediyelerinin ruhsat vereceği ve gıda tahlilleri bakımından da laboratuvarlar kurabileceğine ilişkin bir düzenleme var ancak bu kanundan sonra yürürlüğe konulan 5996 sayılı Kanun’da -Bakanlığımız destek verebilir konuya-belediyelerin gıda denetimi yapmaları yetki olarak Bakanlığa geçti, Bakanlığa verildi. Dolayısıyla, belediyeler ve özellikle zabita mesela, alandır ve sürekli sokaklardadır, sürekli iş yerlerini denetleme durumundadır. Keşke tekrar zabıtalardan gıda denetimine dâhil edilebilmesi süreci mevzuat bakımından da desteklenebilse diye değerlendiriyoruz.

Şimdi, belediyeler ve tabii TBB de belediyelerin görev ve sorumluluk alanında olan konularda faaliyetler yürütüyor; “Sıfır Atık ve Belediyeler” fikir ve proje yarışması yaptık TBB olarak. Burada belediyelerin sıfır atık müessesesi konusunda farkındalıklarının geliştirilmesi ve yeni fikirler geliştirilmesi konusunda TBB teşviki söz konusu; parasal olarak da teşvik ediyoruz, kazanan projeleri destekliyoruz. Yine kongre yaptık, Sıfır Atık ve Belediyeler Kongresi yaptık, Gıdanı Korumak Fikir ve Proje Yarışması yaptık. Burada bağımsız bir jüri tarafından projeler değerlendiriliyor ve ödüle değer bulunan projeler de mali olarak destekleniyor Birliğimiz tarafından.

Gıda bankacılığından söz etmiştik. Gıda bankacılığı belediyelerin -az önce de bahsettiğim üzere- ihtiyari görevleri arasındadır ama sahiplenilmiş bir görevdir bu belediyelerimiz tarafından. Burada, tabii, bir sorun alanımız var, bizce bir sorun alanımız var en azından; şimdi, Gelir Vergisi Kanunu’nda gıda bankacılığı faaliyeti yapan dernek ve vakıflara yapılan bağışlar gelir vergisi matrahından düşülebilmekte ama belediyelerin gıda bankacılığına yapılan bağışlar gelir vergisinden düşülememektedir ne yazık ki. Bu sistemin sürdürülmesi, belediye bütçesine daha fazla mali olarak yük getirmemesi bakımından bağışların teşvik edilmesi gerekir, bağışlarını teşvik edilebilmesi için de bu vergi sorununun çözülmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Bunu çoğunlukla belediyeler şirketler üzerinden yapıyorlar zaten.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ ZELİHA MERCİMEK – Bunun şirket adı altında yürütüleceğiyle ilgili bir şey yok.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yok, tabii, genel bir düzenleme yok lakin o şekilde yani gördüğümüz örneklemeler hep öyle.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ ZELİHA MERCİMEK – Olabilir. Tanzim satış olabilir, o zaman daha şirketleşme düşünülebilir tabii.

Şimdi, belediyelerin üreticilerle alım süreçleri de aslında mevzuat bakımından kolaylaştırılmıştır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nda idarelerin -sadece belediyelere özgü de değil- üreticilerden ve üretici ortaklarından aldığı tarım ve hayvancılık ürünleri ihale mevzuatından istisnadır. Dolayısıyla, belediyeler, özellikle sosyal yardım faaliyetlerini önceleyen duruma göre belediyeler, üreticilerin elinde belki işte, soğuk vurmaından korumak bakımından, fiyat dalgalanmalarından üreticinin zarar görmesini önlemek amacıyla üreticilerin ürettikleri ürünleri, tarım ve hayvancılık ürünlerini satın alıp sosyal hizmet ve yardım çerçevesinde ihtiyaç sahiplerine de dağıtabilmektedir. Bunun ihalesiz yapılabilmesi de önemli çünkü orada süreçlerin kısa olması gerekirdi zaten bozulabilir ürünler bunlar.

Atıkların değerlendirilmesi konusunda da arkadaşım destek verecek şimdi bundan sonraki bölümünde sunumumuzun.

Özür dilerim Başkanım, bir hususu daha eklemek istiyorum.

Az önce orman alanlarından da konuşuldu, terk edilmiş maden sahalarının hafriyat atıklarıyla doldurulabilmesine orman mevzuatı izin veriyor; belediyelere, il belediyelerine, ilçe belediyelerine Bakanlık bedeli mukabilinde izin veriyor. Şimdi, bu etkileşimi aslında kazan kazan diye düşünmek lazım ve bir bedel karşılığı olmamak gerekir diye değerlendiriyoruz çünkü hafriyat atıklarının toplanabilmesi için belediyelerin görevi var, bir yer gösterilmesi gerekir ve hafriyat atıklarının oraya dökülmesi gerekir. Ormanın, terk edilmiş maden sahalarının doldurularak ağaçlandırılmaya hazır hâle getirilmesi gerekir. Hafriyat atıkları oraya bedelsiz dökülebilirse belediyeler bir taraftan -kent çeperlerinde daha çok oluşturuluyor bu alanlar- o alanlardan kurtulmuş olur ve orman alanlarında terk edilmiş maden sahalarına hafriyatın dökülmesini temin etmiş olurlar. Orman tarafı da ağaçlanmaya hazır hâle getirilebilmesi için o alanların doldurulması gibi bir kazanç elde etmiş olurlar. Bu konuda da mevzuat bakımından bir sorunuz var, çözülmesinin yararlı olacağını değerlendiriyorum.

Teşekkür ederim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK VE İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK VE İŞLEME ATIK DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Efendim, atık değil, hafriyat toprağıdır, onu düzeltmek istiyorum. Atıkların dolgu olarak kullanılması zaten uygun değil mevzuata. Hani yanlış bir anlaşılma olmasın.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Bu hafriyat olarak dökülmesinden para niye almıyor?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Bakanlığımızla ilgili bir uygulama değil o, belediyelere...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ ZELİHA MERCİMEK – Yok, Orman Kanunu’nda hüküm var, 16’ncı madde.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yani bunlar, tamam, onu Bakanlıktan öğrenelim, yazılı olarak bilgi verirlerken onu da öğrenelim Vekilim.

Buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; Türkiye’de atık yönetimiyle alakalı ben size bilgiler vermeye çalışacağım.

Yüksek çevre mühendisiyim, Türkiye Belediyeler Birliğinde on iki yıldır görev yapıyorum. Şimdi size bu zamana kadar organik atıkları belediyelerde nasıl yönettik, bunlardan bahsedeceğim. Evsel atıkların tabii, Türkiye’de büyük bir oranının Avrupa’dakinden farklı olarak, yüzde 50’nin üzerinde organik atık olduğunu biz gözlemliyoruz. Benim oturduğum Mamak bölgesinde bu sayı yüzde 80’leri buluyor. Yani bu coğrafi olarak konuma göre değişebilen bir sayı. Avrupa’da bu oran yüzde 12’lerde, 15’lerde. Dolayısıyla, bizim evsel atığımızın aslında organik niteliği Avrupa’daki örneklerine göre çok daha yüksek. Bu yüzden Türkiye’deki kurulması gereken tesislerin teknik niteliği ve sayısı da tabii Avrupa’dakinden farklılık arz ediyor takdir ederseniz.

Türkiye’de organik atıklar, özellikle şehirlerde oluşanlar, mutfaklardan gelen atıklar, hal ve pazar yeri atıkları ve belediyelerin park bahçe bakımından, çim biçmeden ve dal budamadan kaynaklanan atıklar, bunlar ana başlıkları oluşturuyor. 20 milyon tona yakın bu minvalde atık olduğu tahmin ediliyor. Bu zamana kadar bu atıklara ülkemizde 174 adet düzenli depolama sahası tesis edildi belediyelerimiz aracılığıyla ve bu tesislerde bu atıklar düzenli bir şekilde bertaraf edilerek değerlendirildi. Bunların yalnızca 32 tanesinde çöp gazından elektrik elde etme tesisleri var. Bu tesislerde depo gazı yakalanıyor ve bu gazın yakılmasıyla elektrik şebeke beslenerek bu şekilde bir enerji geri kazanımı sağlanıyor. Bu enerji geri kazanımı hiç yoktan tabii ki iyidir ama çok efektif bir enerji geri kazanım yöntemi değildir, dünyada da, literatürde de bu yani günü kurtarmak adına yapılan bir müdahale olarak görülür. Nihayetinde metan gazı karbondioksitten emisyon kirletici faktör bakımından 90 kat daha kuvvetli bir kirletici gaz olarak değerlendirilir. Dolayısıyla, bu tesislerden atmosfere salınacak metan gazının yakılarak elektriğe çevrilmesi bir nevi zararın “minute” edilmesi, azaltılması faaliyeti olarak görülebilir. Ancak bu tesisler, içerisinde oluşan gazın en fazla yüzde 40’ına kadarını yakalayabilmektedir.

Uluslararası bilimsel literatür bize bunu söylüyor. Dolayısıyla, atıkların büyük bir kısmının, aslında gazın kaçmasına vesile olan tesislerdir. Avrupa Birliğinde pek çok yerde, Almanya başta olmak üzere, düzenli depolama sahalarının kullanımı çok ekstrem şartlarla kısıtlanmıştır. Önümüzdeki süreçte de sıfır atık uygulamalarıyla düzenli depolama sahalarının tamamen kapatılması gündemdedir. Türkiye’de Çevre, Şehircilik Bakanlığımızın da -Sayın Daire Başkanımız da burada, eksik bir şey söylersek tamamlayacaktır- bu yönde bir planlaması olduğunu, 2040, 2050 yılına doğru düzenli depolama sahalarını kapatma yönünde çalışmaları olduğunu biliyoruz. Yani bu bize şehirlerimizde daha köklü, daha yerleşik, daha düzenli, daha sürdürülebilir bir atık yönetim sistematığı kurana kadar zaman kazandıracak tesislerdir, düzenleme depolama tesisleri.

Geleceğin trendine baktığımız zaman Türkiye’de bunların daha çok aslında biyogaz tesislerinde değerlendirilmesi konuşuluyor. Biyogaz tesisleri, düzenleme depolama tesislerine alternatif olarak yüzde 99 oranında gazın değerlendirilebildiği tesisler. Dolayısıyla, burada, fotoğrafta da Gaziantep Büyükşehir Belediyesinde kurulmuş olan bir biyogaz tesisini görüyorsunuz, yakın zamanda kuruldu ve devreye alındı, çok da başarılı bir şekilde çalışıyor. Buradan üretilen elektrik Gaziantep’in raylı sistemlerinin enerji ihtiyacını karşılamakta kullanılıyor. Başka illerimizde de örnekler var, Türkiye’de şu an 79 tane bu minvalde biyoenerji santrali var ve üretilen elektrik, örnek vermek gerekirse, Ordu Büyükşehir Belediyesinde 7 bin, Elazığ’da 10 bin konutun enerji ihtiyacını giderecek şekilde enerji üretme kapasitesine sahip. Dolayısıyla, bunları önemli atılımlar, önemli ilk girişimler olarak görüyoruz.

Belediyelerde yapılan diğer bazı tarımsal uygulamalarla alakalı da bilgi verelim hemen. Lisanslı depolama hizmeti de veriliyor. Özellikle Ankara Büyükşehir Belediyesinde bir uygulamasını görüyoruz. Küçük çiftçinin faydalandırıldığı, burada profesyonel depolama hizmeti verildiği, gıda atıklarının yolda, lojistik sırasında en aza indirildiği bir sistematik. Bunun örneklerini de belediyelerde görüyoruz. Bazı yerlerde de özellikle jeotermal ısının kullanılarak gıdanın kurutulup bu şekilde kullanıma servis edildiği ve gıda atıklarının minimize edildiği sistemler de var, Burada Pozantı Belediyesinden bir örnek görüyorsunuz. Atık yemeklerden hayvan yemi, özellikle sokak hayvanları için, kedi ve köpekler için şehirlerde üretildiği tesisler de ülkemizde mevcut. Samsun Büyükşehir Belediyesinden bir tesis örneğinin burada fotoğrafını ben sizlere arz etmek istiyorum ama başka illerimizde de benzer çalışmalar yapıldı bu zamana kadar.

Peki, bundan sonrası için ne yapmak lazım? Bununla alakalı da hemen çok kısaca sizlere arz etmek istediğimiz hususlar var. Bir de biz geçen hafta yapılan toplantının dökümlerini de inceledik ve projeleri de inceleme şansımız oldu, faydalanma şansımız oldu, bununla ilgili de naçizane önereceğimiz bazı hususlar var. Bunları dile getirmek istiyorum yüksek müsaadenizle. Dünyada neler yapılıyor, biz neler yapabiliriz ülkemizde? Bunlarla ilgili 6 başlıkta ben önerilerimizi toplayacağım, hemen vaktinizi daha fazla almadan geçeyim. Şimdi, bir kere gıda dağıtımıyla alakalı olan bazı önerilerimiz var. Çok güzel, sosyal yönü çok kuvvetli bir proje öncelikle bu Topraktan Toprağa Projesi, Mardin’de, Diyarbakır’da örnekleri sergilenmiş. Ciddi anlamda sosyal belediyeciliğin de vuku bulduğu çok kıymetli projeler. Bunların yaygınlaştırılması ülkemizde çok önemli, çok değerli.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Tek proje şu anda.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Evet ve 52 belediyeye kadar yayılmış olması da zaten projenin hızlı bir şekilde yol alabileceğini gösteriyor. Bunun daha da güçlendirilmesi için yapılabilecek bazı belki düzenlemeler var. Bu konularda önerilerimiz olabilir. Belediyelerle iş birliği noktasında -biraz önce Sayın Hukuk Müşavirimiz bahsetti- kooperatiflerle iş birliği noktasında hukuki düzenlemeye ihtiyaç var şu anda. Bunun yanı sıra biz İtalya, İspanya ve Fransa örneklerini inceledik, buralarda da özellikle sosyal marketlerde sunulan gıdaların değerinin gelir

vergisinden düşüldüğü ve KDV’den muaf edildiği bir yapı görüyoruz. Bu uygulamaların da Türkiye’de yer alabileceğini düşünüyoruz, sizlerin takdirine sunuyoruz bu konuyu. Ticaret Bakanlığımız da hazır burada, bu bir öneri olarak getirilebilir.

Bir başka konu da tabii bu gıda dağıtımı yapılan yerlerin Türkiye’nin her yerinde yaygınlaşmasını öngörüyoruz. Belediyeler burada hal ve pazarlarda kalan gıda atıklarını alacaklar ve sosyal mutfaklar, aşevleri kuracaklar, bu gıdayı doğrudan kullanıcılara, son kullanıcılara dağıtacaklar. Burada hukuki açıdan iyi niyet sınırlarının belirlenmesi gerekiyor. Yani bu ne demek? Türkiye’nin her yerinde bu tür aşevlerini kurdunuz, çok ağır bir kusur veya işte öngörülemeyen bir durum olmadığı hâllerde burada yapılacak olan iş ve işlemlerden doğacak hukuki sorumluluğun belediyenin üzerinden yasal sınırlarının belirlenmesi gerekiyor, hukuki açıdan. Buna Avrupa’da “Good Samaritan Law” denilen bir kanuni çerçeve oluşturulduğunu görüyoruz. Aynı şekilde Türkiye’de de bir iyi niyet çerçevesi hukuki açıdan bunun belirlenmesi lazım. Yani belediye bir aşevi açtı, birilerine gıda dağıttı, orada bir kaza oldu diye pişman edilmemeli. Burada, işte, belediyenin yöneticileri, teknik ekipleri ya da sosyal ekipleri bundan ötürü hukuki bazı müeyyidelerle karşı karşıya kalmamalı. Bunun da sağlanması önemli. Avrupa’da örnekleri var, bunlar da arzu edilirse paylaşılabılır. Dolayısıyla, bu noktaya da dikkatinizi çekmek istiyorum, hukuki çerçevesinin oluşturulması gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tabii, zaten hani bir hukuki çerçeve oluşturmak için aynı zamanda bir çalışma yapıyoruz. Hani gelmek istediğimiz nokta orası elbette. O noktada nedir talebiniz, bize verirsiniz çünkü ekstrem bir örnekten bahsediyorsunuz aşevi işte, oradaki bir iş kazası mı artık kastettiğiniz, bilemiyorum.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Bir gıda zehirlenmesi mesela.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Gıda zehirlenmesi gibi, tamam. Eğer bunlarla ilgili öngörüleriniz varsa, paylaşırsanız seviniriz.

Devam edebilirsiniz, buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Projede kullanılan kompost tekniğini de biz teknik açıdan inceledik. Bu, uluslararası çevre literatüründe “windrow komposting” denilen bir teknik. Bu, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya’da çok yaygın olarak kullanıldığını gözlemlediğimiz bir teknik. Bu tekniğin aslında daha çok park bahçe, çim ve dal budama atıklarının bertarafında kullanıldığını tespit ettik. Hal ve pazar yeri ve gıda atıkları gibi hususlarda da aslında kullanılabiliyor, bunun da örnekleri var lakin “windrow”un bu tür gıda atıklarının kullanılması Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık mevzuatında yasaklanmış vaziyette. Dolayısıyla, yani bu teknik Avrupa Birliği açısından gıda atıklarında kullanılabılır bir teknik değil şu anda. Avrupa Birliğinde “TVC” dediğimiz teknikle şu anda kompostlaştırma yapılıyor, bunu da ifade etmemiz gerekiyor.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Nasıl bir teknik bu?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Bu nasıl bir teknik? Kapalı bir silo ya da kapalı bir sistem içerisinde kompostlaştırma işlemini gerçekleştirmeniz gerekiyor.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Ezilme olmuyor mu?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Yani bu noktada teknik ayrıntı isterseniz bilahare paylaşalım. Yani benim uzmanlık alanım değil, ben kompost teknikleri üzerine çalışmıyorum lakin isterseniz ayrıntılı bilgi edinelim. Avrupa’daki uygulama biraz daha farklı, bir ezilme muhakkak oluyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam, Tarım Bakanlığından da o zaman bu bahsedilen IVC sistem, neyse... O sistem hakkında da bir bilginiz var mı, bu yönde bir çalışma yapılır mı? Yani madem hani bir yere doğru evirdik konuyu hiç olmazsa dünyadaki örneklerinin de gündeme gelmesi bizim için önemli.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Bilahare...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET VOLKAN GÖNGÖREN – Çok özür dilerim, söz geldiği için girdim araya.

Efendim, öncelikle, Türkiye Belediyeler Birliğine çok teşekkür ediyoruz. “Gıdanı Koru, Sofrana Sahip Çık” kampanyasında en başından beri sürekli destek verdiniz, hep içinde yer aldınız, hâlâ da çalışmalarımız devam ediyor. Bu konuya gelecek olursak, bizim tarafımızdan Bakanlığın görev ve sorumluluk alanı biz daha çok atık olana kadar ilgileniyoruz, atık olduktan sonra biraz daha kompost tekniğini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkartıldığı için biraz daha onlarda.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – O zaman Çevre Bakanlığından rica edelim bunu.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET VOLKAN GÖNGÖREN – Ama bunu şöyle algılamayın, biz her zaman işin içinde varız. Hatta, en sonda söz gelirse... Geçen hafta Ebru Hanım -şimdi ayrıldı gerçi ama-bizi ziyaret etti, önümüzdeki dönemde bir modelleme yapıp bu Kayapınar’daki yapıları mümkünse Ankara’da uygun bir belediyede...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – 3 yerde daha düşünüyoruz yani 3 Büyükşehirde; Ankara, İstanbul ve İzmir’in olacağı modern belediyelerde.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET VOLKAN GÖNGÖREN – Evet, Belediyeler Birliğini de yanımıza alıp bir modelleme yapalım istiyoruz çünkü bu yaklaşım bizim de istediğimiz bir yaklaşım Yani Kayapınar’daki yaklaşım. Ben geçtiğimiz sefer de örnek vermiştim, bizim felsefemiz; dünyada kabul gören felsefe gıda kayıpla, israfla mücadelede, mümkünse gıda olarak üretilen bir maddenin gıda olarak tüketilmesini sağlamak; bütün felsefe ilk başta bu. Yoksa gıdayı kurtarıp ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak, burada da sınıfta kalırsak 3’üncü aşamada yem yapabilirsek yem yapmak; burada da sınıfta kaldık, bunu da başaramadıysak, o zaman attık olarak ya biyogaz ya da kompost olarak değerlendirmek. Ki bu proje aslında bunun hepsini 360 derece kapsadığı için Bakanlık olarak sıcak bakıyoruz efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Proje çok güzel bir proje ama işte bu yeni teknolojiler varsa. Çünkü bizim uygulanan projede işte güneşte kurutma, yakma yani kendi kendine yakması. Bu sizin bahsettiğiniz, tahmin ediyoruz, öyle görüştük yani makinelerle. Tabii, bunun hangisi iyi, doğal? Eğer yasal mevzuatla düzenlenecekse, belediyelerimiz de bunu uygulayacaksa en iyi, en uygun, en verimli ve en son teknoloji olanı uygulasin. O yüzden Çevre Bakanlığımız da bu şeyi açıklar ya da bir araştırıp bilgi verirse memnun oluruz. Yani hemen değil, bilmiyorsanız sonradan da bilgi alabiliriz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADİYE BİLGİÇ KARABULUT – Efendim, yüksek lisans tezim kompost. “Windrow” tekniğinin de ilk defa böyle yasaklandığıyla ilgili... Yalnız biraz şey, çok ampirik bir cümle olarak göründü bana. Yani gıda atıkların bertarafında kullanılması ABD ve Birleşik Krallık’ta sağlık riskleri nedeniyle yasaklanmıştır. Hani bunun detayını TBB bizimle paylaşırsa inceleme imkânımız olur çünkü buradaki konu tamamen farklıdır diye düşünüyorum. Yüksek ihtimalle oradaki atığın kontaminasyonu ya da bir hayvansal dışkı olabilir orada kullanılan atık, ondan dolayı olabilir. Teknikle ilgili hiçbir kısıtlama, yasaklama Bakanlığımız bilgisi dâhilinde değildir. Ülkemizde de zaten...

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Teknik değil de halk sağlığıyla ilgili bir sıkıntı olabilir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK VE ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Olabilir efendim. Yani onun detayına bakmak gerekiyor ama burada böyle bir şey söz konusu değil. Yani biz Kayapınar’da da yerinde inceleme yaptık 2021 yılında, daha sonrasında da bu inceleme sonucu ve görüşmelerimiz tabii bizim mevzuatımıza da yansidi Sıfır Atık Yönetmeliği ve çıkardığımız usul ve esaslara.

Ben, müsaadeniz olursa bu vesileyle birkaç veriyle ilgili de paylaşım yapmak istiyorum. Osman Bey 174 tane tesis olduğunu söyledi ama biz Bakanlık olarak bu tesislerin bütün onay süreçlerini yaptığımız için hani güncel rakamları ben paylaşmak istiyorum sizlerle, bir yanlışlık olmaması adına.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Efendim, TÜİK verisidir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK VE ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – TÜİK verisinde sadece belediye atığı yok, başka tesisleri de kapsıyor. Biz onların detayıyla ilgili de Komisyona bilgi arz edebiliriz, TÜİK’le de bire bir çok yakın çalışıyoruz çünkü. Şu anki sayımız 1.241 belediyeye ve nüfusumuzun yüzde 89’una yani 69,5 milyon vatandaşımıza hizmet veren 93 adet tesisimiz var ülkemizde. Atık önleme ve azaltımla ilgili, depolamanın düşürülmesiyle ilgili de hedefimizi -iklimle ilgili dokümanlarda da bu şekilde verildi- azaltım hedefimizi 2035 yılında yüzde 40’a düşürmeyi planlıyoruz. Şu anki geri kazanım oranımız yüzde 27,2; bu da TÜİK verisiyle örtüşmemektedir. Onunla ilgili de istenirse tabii bilgi arz edebiliriz. Yaklaşık yüzde 73 oranında atıklar depolanmaktadır ülkemizde; bunun yüzde 59’u düzenli depolama, hâlen bir miktar da vahşi depolama vardır ülkemizde ve 2023 hedefimiz de bunu tamamen ortadan kaldırmak yönünde olacak.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Biz teşekkür ediyoruz.

Evet, Belediyeler Birliği, hemen toparlayalım üç saat oldu ve Genel Kuruldan mesaj geliyor.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Hayhay Başkanım, hemen toparlıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Lütfen.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Bu tabii “windrow” tekniği Avrupa’da uygulanmıyor anlamına gelmiyor. Benim söylediğim şey, sadece gıda atıklarının bulunduğu yerlerde sağlık risklerinden ötürü yasaklandığı biliniyor ama özellikle park, bahçe ve dal budama atıkları için kullanılıyor. Ben buna benzer bir tesisi kendim de ziyaret etme şansım oldu Almanya’nın Köln kentinde. Bu tesislerin ciddi bir operasyonel maliyeti de var, bunu da bilmek gerekiyor. Köln kentindeki tesisin maliyeti ton başına 80 euro civarında, bu atıkların komposta çevrilmesi. Avrupa’da kompostun bir tonu 35 ila 40 euro arasında ederi. Dolayısıyla bu tesislerde üretilen kompostun tamamı satılsa, ticari değere çevrilse bile bu işten kâr etmek mümkün değil. Bunlar belediye bütçesinden sübvans edilen tesislerdir, bunun bilgisini de paylaşayım.

Yani organik atıklarla alakalı özellikle biz incelediğimiz zaman bir büyükşehir belediyesinde döngüsel ekonomi ve sıfır atık prensiplerini bir belediye ölçeğinde, bir il ölçeğinde hayata geçirmek istediğiniz zaman sadece bir atık türünü ele almak yeterli gelmiyor. Bütün atıkların birbiriyle değerlendirilmesi, beraber mümkünse ele alınması, eş güdüm hâlinde yönetilmesi gerekiyor, bütüncül bir yönetim anlayışıyla ele alınması gerekiyor atıkların. Bir ilde başlıca oluşan organik atık miktar, türlerine baktığınız zaman bunların mutfak atıkları hal ve pazar atıkları, günü geçmiş gıdalar, park ve bahçe atıkları, mezbaha ve kesim yeri atıkları, bitkisel atık yağlar, tarım ve hayvancılık kaynaklı

atıklar ve tabii belediyelerin bir de atık su arıtma çamurları var. Bunların tamamı organik nitelikli atıklar. Bunların tamamının değerlendirilebildiği bir teknoloji olarak dünyada en çok yaygın olarak gördüğümüz teknoloji özellikle de burada anaerobik çürütmenin ön plana çıktığını görüyoruz.

İl bazında bütüncül yönetim niçin önemli ve bu organik materyalin toprağa yeniden kazandırılması, kompost üretilmesi veya gübre üretilmesi niçin önemli? Birleşmiş Milletler verilerine baktığımız zaman dünyanın 60 hasadı daha kaldıracabileceğini görüyoruz, dünyadaki toprakların. Yani topraklardaki organik materyal miktarı bitmek üzere şu anda ve bu, ciddi anlamda da bizim için tarımın sürdürülebilirliği açısından çok büyük bir risk teşkil ediyor. Organik materyalin toprağa döndürülmesi kritik hayati önemi haiz. Biyokütle tesislerinde organik atıklardan üretilen yakıtların yakılması ve havaya karıştırılması minerallerin azalması ve organik materyalin kaybedilmesi bakımından Avrupa Birliği tarafından tavsiye edilmiyor şu anda. Yani Avrupa Birliğindeki eğilim, biyokütle tesislerin azaltılması yönünde, bunun yerine organik materyalin kazandırılıp toprağa yeniden katılması yönünde geliyor şu anda. Bu bakımdan, biz, en çok Türkiye açısından avantajlı teknolojilerin başında anaerobik çürütme görüyoruz, pek çok örneğini de görüyoruz. Çünkü bir anaerobik çürütme tesisinin birden fazla faydası var ülkemiz için. Birincisi, çürütme gerçekleştiği zaman çıkan -yüzde 60-65 oranında metan gazı elde ediyoruz- bu metan gazı yakılarak elektrige, bölgesel ısıtma, soğutma sistemlerine de verilebiliyor enerji olarak yani kendi bölgesindeki yerleri ısıtıp soğutabiliyor bu tesisler. Biyometanizasyon işleminden geçirilerek araç yakıtına dönüştürülebilir, organik gübre elde edebiliyorsunuz bu tesislerde, “digestate” deniliyor bu ürüne ve bu organik muhtevasına da ben sunumda yer verdim. Ayrıca bu tesisler karbon kredisi üreten tesislerdir. Bu ne demektir? Sera gazı ve iklim değişikliği bakımından olumlu sayılan tesislerdir bunlar, emisyon azaltıkları öngörülür. Dolayısıyla karbon kredisi ürettiği için, biliyorsunuz gönüllü karbon piyasasında da karbon kredi fiyatları geçtiğimiz yıllarda çok arttı, bundan ötürü de ciddi anlamda bir karbon kredisi satışı yapılabilir ve buradan da bir gelir elde edebilir nitelikte tesislerdir.

Hemen toparlayacağım. Dünya çapında 135 binden fazla enerji üretim amaçlı anaerobik çürütme tesisi olduğunu görüyoruz. Yani enerji üretmeyen tesisler, 65 milyon civarında tesis var ama çok küçük ölçekli, hani mikro ölçekli tesisleri çıkarırsak bizim anladığımız belediye ölçeğinde tesisler 135 bin civarında. Avrupa’da bunlardan 17.500 tane var. Avrupa’da başı da Almanya çekiyor 11 bine yakın tesisle. Bunu pek çok büyük Avrupa kenti de izliyor. Ben burada başlıca örnekler verdim, bu tam bir liste değildir efendim: Münih, Milano, Forbach, Madrid, Viyana, Uppsala, Oslo, Zürih, Wijster gibi kentlerde evsel nitelikli gıda atıklarının anaerobik çürütmede kullanıldığının örnek tesisleri bulunmaktadır. Riikimaki, Ulsan, Radeberg gibi Avrupa kentleri ile Amerika Birleşik Devletleri’nin Wisconsin ve Indiana eyaletlerinde ise atık su arıtma çamurlarıyla beraber harmanlanarak gıda atıklarının, hal ve pazar atıklarının kullanıldığını görüyoruz çürütmede. Niçin bu yöntem tercih ediliyor? Çünkü buradaki enerji eldesi çok önemli. Aynı zamanda araçlarda yakıt olarak da kullanılabilir. Size hemen örnekler vereceğim; bir ton ekmek atığıyla, efendim, bir otomobil 3.567 kilometre yol gidebiliyor. Bu aslında çok önemli bir enerji kaynağı ve anaerobik çürütme tesislerinde üretilen gazlar araçlarda yakıt olarak kullanılabilir. Hemen Avrupa’dan yine örnekler vereceğim: Berlin’de 150 çöp kamyonu -ki bu Berlin’in çöp kamyonlarının yarısını teşkil eder- biyogazla şu anda çalışıyor efendim. Aynı şekilde Lille’de 430, Madrid’de 945, Santa Monica’da 100, Nottingham’da 53 otobüsün biyogazla çalıştırıldığı biliniyor şu anda ve bunlar tamamen yakıtını atıktan çıkaran araçlar.

Aynı şekilde bu çürütmeden sonra geriye kalan “digestate” tabii, bu atığın yüzde 85’ini teşkil ediyor, yüzde 15’i sadece gazlaşıyor bu atıkların, ortalama olarak söylüyoruz. Bunun, burada çıkacak olan gübrenin niteliği tabii sizin beslediğiniz atığa göre değişiyor; eğer çok verimli şeyleri anaerobik çürütme tesisinde yedirirseniz çok verimli bir gübre elde edebiliyorsunuz. Ortalama bir ton “digestate”ın ben burada gıda değerlerini, besin değerlerini takdirinize arz ediyorum: 5,4 kilograma yakın azot

bulunuyor bir ton “digestate”ta. Burada, bunun toprakta kullanılmasına ilişkin tabii toprakta da bir çalışma yapılması gerekiyor, toprağın ne kadara ihtiyacı varsa o kadar kullanılabilir bu “digestate” Burada fotoğrafını da görüyorsunuz zaten örnek bir tesisten.

Şimdi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız bunun potansiyeline yönelik bir araştırma yaptı ve bir veri tabanı, bir CBS sistemi kurdu, burada onun bir görüntüsünü görüyorsunuz. Ben sizi sıkmadan hemen kısaca işin özünü söyleyeceğim: Türkiye’de organik atıkların değerlendirilmesinden elde edilebilecek enerji miktarı 34 milyon ton eş değer petroldür. Bu ne demektir? Bu rakamı daha anlaşılabilir kılmak için bir örnek vereceğim: Rusya’dan satın aldığımız doğal gaz 23 milyon ton eş değer petrol yani Türkiye’deki organik atıkların tamamı anaerobik çürütme tekniğiyle enerjiye çevrilebilseydi Rusya ile İran’dan doğal gaz satın almayı bırakabiliyorduk.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Çok iddialı bir şey dediniz.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Dolayısıyla aslında ülkemizin enerji bağımsızlığı ve net sıfır karbon hedefleri için de çok kritik bir teknoloji hakkında aslında konuşuyoruz burada. Bu bakımdan da Komisyonun dikkatlerine arz etmek istiyorum. Dolayısıyla bu tür tesislerin kullanılmasıyla ilgili bir “case study” olarak bir örnek de sizlere arz etmek istiyorum, Adana Büyükşehir Belediyesinin ismi geçen haftaki sunuşlarda da geçtiği için biz Adana’yı çalıştık bu hafta, rakamlar üç aşağı beş yukarı oynayabilir ama 2022 maliyetleriyle biz çalıştık. Nüfusunu 2,5 milyon kabul ettik Adana’nın, Adana nüfusu bize yılda 560 bin tona yakın organik atık veriyor mutfak atığı olarak. Şimdi bunun sadece onda 1’ini alsak yani 50 bin ton/yıl beslemeli bir biyogaz tesisi kursak bu tesisin bize kuruluş maliyeti 288 milyon liraya yakın ve bu tesisin ürettiği gaz 700 belediye otobüsünü yürütebilecek kapasitede yıllık. Adana Büyükşehir Belediyesinin şu an 400 tane belediye otobüsü var, 400 de orada özel halk otobüsü var yani 800 sayabilirsiniz rakamı. Adana Büyükşehir Belediyesi, geçtiğimiz yılın motorin fiyatlarıyla 150 milyon TL bütçesinde yakıt maliyeti gösterdi. Bu yıl bunun 3 katına yakın olacağını yani 450-500 milyonu bulabileceğini tahmin edebilirsiniz. Dolayısıyla aslında böyle bir tesis kurulduğu zaman çok kısa vadede kendisini geri ödeyebilecek tesisler olarak da arz edebiliriz bunu. Fizibilitesiyle alakalı da ayrıntılı çalışmalar tabii ki yapılabilir, bu bir yaklaşık çalışmadır, bunu da arz etmek istiyorum.

Dolayısıyla, hani, öneri olarak, son olarak hemen toparlıyorum, son slaytlarım, neler yapılabilir önümüzdeki süreçte? Bir, mevzuat düzenlemesi yaparak kooperatifler ile belediyelerin arasındaki iş birliğini güçlendirecek mutlaka bir model oluşturulmalı. İki, belediyelere yapılacak bu gıda bağışlarının gelir vergisiyle ilgili düzenlemeyi biraz önce arz etmiştik, bu konuyu tekrar dikkatlerinize arz etmek istiyorum. Üç, atığın bütüncül olarak yönetilmesi, parça parça tesisler kurmak yerine il bazında planlama yapılması, en uygun teknolojilerin tercih edilmesi ülkemiz menfaatleri açısından en uygun yaklaşım olacaktır.

En uygun mühendislik tekniklerinin belirlenmesi noktasında da açık konuşmak gerekirse üniversitelerimizden, akademiden çok daha fazla çalışmaya ihtiyacımız var. Bugün, biz, biyogaz üretim miktarlarını, yakıtları, maliyetleri konuşuyoruz ama lokal olarak bizim Türkiye’deki organik atıktan ne kadar gaz üretilebileceğiyle ilgili somut bir çalışmamız yok. Bu tür laboratuvar çalışmalarının artırılması için akademiye daha fazla bütçe ayrılması, daha fazla bilimsel çalışmanın teşvik edilmesi de bizim açımızdan önemli. İlgili bakanlıktan temsilciler varken bunları da dikkatlerinize arz etmek istiyorum.

Bir başka husus, kompost veya anaerobik çürütme sonrası ortaya çıkan “digestate”ın toprakta tarımsal amaçlarla kullanılmasıyla ilgili şu anki mevzuatımızda birtakım kısıtlamalar var. Örneğin en az yüzde 35 organik muhteva isteniyor. Bu değerlerin de yeniden gözden geçirilebileceğini, bu konuların tekrar değerlendirilebileceğini, ilgili bakanlıklarla çalışılabileceğini düşünüyoruz.

Bir diğerk husus da yenilenebilir enerji tesislerini Türkiye’de kurmak ve bunları devreye almak çok uzun bürokratik süreçleri gerektiriyor. Bugün biz, kurum olarak kendi karbon emisyonumuzu sıfırlamak için bir güneş enerjisi santrali kurmak istedik, bize üç yıla falan randevu verildi. Dolayısıyla bir güneş enerjisi paneli üç haftada, üç ayda kurabileceğiniz bir tesis ama işletmeye almanız üç yılı bulabiliyor. Bu bürokratik süreçlerin kısaltılabileceğı düşünüyorum. Hazır ilgili bakanlıkları da burada bulmuşken bu konuyu da dikkatlerinize sunmak istiyorum. Yani bu tesisler kurulacaksa bunların daha hızlı hayata geçirilmesi lazım.

Kaynağında ayırmanın teşvik edilmesi de çok çok önemli, sıfır atığın hayata geçirilmesinde bu tesislerin efektif bir şekilde kullanılmasında. Şu an Ankara’da hâlihazırda biyometanizasyon yapılıyor Mamak’ta ITC tarafından. Ama burada kaynağında ayrı toplanmış olarak gelse bu atıklar, yüzde 30, yüzde 40 daha fazla gaz elde etmek mümkün olacaktı. Bunu da dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Belki burada yeni iş modelleri, yeni nakit akış modellerini konuşmakta da fayda olur. Bu tür sistemlerin kurulması ve sürdürülebilir noktada işletilmesi, nakit akışının sağlıklı olmasına bağlı. Bu noktada çok büyük yani 288 milyon TL dedik, belediyemizin bütçesi yok diye düşünmeye de gerek yok, yap-işlet-devret modeliyle özel sektör eliyle bu tesisler çok hızlı bir şekilde hayata geçirilebilir, aynı pek çok yol, köprü, liman yatırımını Türkiye’de yaptığımız gibi bu biyogaz tesisleri de hızlı bir şekilde hayata geçirilebilir, belediyelerin kasasından 1 lira çıkmadan bu faydalar ülke ekonomisine kazandırılabilir. Bununla ilgili tip sözleşmelerinin ve şartname örneklerinin çalışılmasında fayda var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, zaten bu atıkların biyogaz olarak da kullanılması yolunda ciddi bir çalışma da yapmışsınız, inşallah bakanlıklarımız da zaten bu konuda notlarını aldılar, doğru mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SIFIR ATIK VE ATIK İŞLEME DAİRESİ BAŞKANI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Çok kısa bir şey söyleyebilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Hemen rica edeyim,

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI SADIYE BİLGİÇ KARABULUT – Efendim, Adana’yla ilgili güzel bir haber vermek istiyorum, orada zaten bu tesis var, 2021 yılında 400 bin ton atığı işlemiş bir biyometanizasyon tesisi var Adana Büyükşehir Belediyesinde, aynı ITC firması işletiyor orayı da, esasen kapasitesi 730 bin ton. Ülkemizde bu tesislerden çok var, şu anda 39 tane var, 12 tane de planlanan var, 2 milyon 800 bin ton kapasiteli. Bu tesisler zaten YEKDEM teşviki alıyor, yenilenebilir enerji teşviki alıyor Enerji Bakanlığından. Dolayısıyla da işte 2020’de 17 tesis varken 2021’de bu rakam 39’a çıktı şu anda da 12 tane planlanan va. Dolayısıyla biz aslında bu teknolojiyi bilmiyor değiliz ülke olarak, uyguluyoruz.

Ayrıca hani “digestate” diye ifade edilen o katı ve sıvı fermente ürünle ilgili de ülkemiz mevzuatı da var. Bir organik muhteviyatla ilgili bir şey söylendi ama Tarım Bakanlığıyla o konu görüşülebilir. Yalnız burada tabii çıkan ürün de hani böyle çok direkt toprağı uygulanabilecek bir ürün değil. Tabii, Tarım Bakanlığıımız yetkilileri daha iyi bilirler ama daha kontrollü verilmesi gereken, analizlerinin yapılması gereken bir ürün.

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIMSAL DESTEKLEMELER DAİRE BAŞKANI MUSTAFA GEZİCİ – Ben gübre kısmına cevap verebilir miyim çok kısa, “digestat” kısmına yani çok kısa.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Evet, çok kısa lütfen.

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIMSAL DESTEKLEMELER DAİRE BAŞKANI MUSTAFA GEZİCİ – Hani şöyle, teknik anlamda özellikle hayvancılık ürünlerinde bizim hayvana verdiğimiz rasyon çok büyük farklılık gösterdiği için, bitkisel üretimde de aynı şekilde yani paçal mekanizması işletiliyor tesislerde. Çıkan ürünlerde çoğu işletmeden aldığımız örneklerde ve kurduğumuz denemelerde, çakılı denemelerde, özellikle bitkisel üretimde çok ciddi ağır metal çıkışları oldu özellikle Kazan bölgesinde. Bunu Toprak, Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsümüz vasıtasıyla beş senedir deniyoruz. Bunların Bakanlık olarak kesinlikle toprağa verilmesi yanlış.

İkincisi şöyle bir şey var: Organik gübre diye bir şey yok, organomineraldir ismi. Üçüncüsü, tarımsal atık değildir, tarımsal artıktır. ASELSAN’da bir çalışma yaptık, her biyogaz çıkışına, dirseğe, “digestat” çıkışına anlık “alert” üreten bir sistem üzerinde çalışıyoruz “prob”larla yani ağır metal fazlaysa “alert” üretecek, toprağa verilmeyecek. Şu anda çalışmamız sürüyor.

Son olarak da biyokütle atlasını, BEPA atlasını yeniliyoruz, Enerji Bakanlığıyla dinamik bir atlas hâline getiriyoruz. Kim biyokütle yatırımı yapacaksa yıllık olarak ekili alan ve hayvancılık işletmelerinden çıkacak gübreyi anlık olarak görebilecekler, TÜİK verisinden bağımsız CBS uygulamalarıyla her yıl güncellenecek.

Teşekkürler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tamam. Biz zaten bütün Komisyondaki bu bilgileri alacağız, bakanlıklarımızdan alacağız, Belediyeler Birliğinden alacağız ve tekrar ortak çalışacağız. Hatta sonra tekrar bir toplantı yaparız. Şu an son bir şey söylemek istiyorsanız...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Son cümlemi müsaade ederseniz kurayım Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Türkiye’de, tabii, bunların yanı sıra 135 milyon ton da hayvancılık kaynaklı organik atık bulunmakta, tarımsal atıklar da yine milyonlarca tonu buluyor. Hanelerden kaynaklanan, şehirlerden kaynaklanan atıklardan ben bilhassa bahsettim, örnekleri de oralardan verdim. Tarım ve hayvancılık atıklarıyla beraber belki 200 milyon tondan fazla Türkiye’nin bir organik muhtevası var, değerlendirilmesi gerekiyor bunun. Mevcut tesislerin listesini biz de zaten arz ettik sunumumuzda. Bunların çok daha fazla sayıda olması gerekiyor Türkiye’de. Yani bugün sayı olarak Hindistan’da 5 milyonu, Çin’de 50 milyonu bulan tesislerden bahsediyoruz. Bu bakımdan hani Avrupa’da da 17 bin tesis var. Türkiye’de bu tesislerin sayısının çok daha yüksek olması gerekiyor. Bunun daha fazla değerlendirilmesi gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Zaten çalışma yapıldığını söyledi Bakanlığımız.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Biz bu konuda bu çalışmaların yapılmasıyla ilgili her türlü iş birliğine de açığız, her türlü çalışma komisyonuna, her türlü faaliyete açığız kurum olarak.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Tabii, belediyelerin de bu konuda iş birliğine hazırlıklı olması gerekiyor.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Belediyelerdeki, kentlerdeki organik atık potansiyelinin değerlendirilmesi gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Yani Belediyeler Birliğinin de o noktada hani bize yaptığı bu sunumu belki belediyelere yapması, önlerinin açılması, ufuklarının genişlemesi açısından da önemli. Hani onlar da belki sayıyı fazlaştırırlar.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ ÇEVRE MÜHENDİSİ OSMAN ŞENAYDIN – Teşekkür ediyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ARZU AYDIN – Peki, ben çok teşekkür ediyorum.

Bütün katılımcılara sunumlarından dolayı da çok teşekkür ediyoruz. Evet, zaten yardımlaşma kültürü var ülkemizde, devlet kurumlarımızda bir arada çalışıyor. Bizim derdimiz hem devlet kurumlarıyla hem de sosyal faaliyetlerle sosyal kooperatifçiliğin de yaygınlaştırılması için bir çalışma yapmayı hedefledik. Hem 3 Bakanlığımıza hem de Belediyeler Birliğimize katılımlarından dolayı ve sunumlarından dolayı hassaten, gönülden teşekkür ediyoruz. Yaklaşık üç buçuk saat oldu. Üç buçuk saattir süren bu toplantıya gösterdiğiniz yakın ilgi, alaka, sunumlar ve sabrınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Önümüz bayram inşallah. Buradan biz de Komisyon olarak ve şahsım adına da Kurban Bayramı'nızı kutluyorum. Allah nice bayramlara devletimizi, milletimizi ve ailelerimizle beraber bizleri ulaştırsın inşallah diyorum ve tekrar teşekkür ediyorum.

Toplantıyı bu şekilde kapatıyorum

Kapanma Saati: 17.49

